

Propagaci

českých potravin
můžeme dělat
i vlastními silami,
nechte se inspirovat

▶ STR. 13

Zelená dohoda

je pro české zemědělství
přínos, nebo hrozba?
Udělejte si vlastní
představu

▶ STR. 22-26

Brambory v kuchyni,

s novými recepty chutně,
zajímavě, s inovativním
přístupem, ale i s tradicí

▶ STR. 46-47

KAŽDÉ VYDÁNÍ AGROBASE můžete mít v **PŘEDSTIHU** ve vašem e-mailu, objednávky na www.akcr.cz

24. ZÁŘÍ
2021

AGRObase ZPRAVODAJ

**INFORMAČNÍ NOVINY AGRÁRNÍ
KOMORY ČESKÉ REPUBLIKY**

VYCHÁZÍ JAKO MĚSÍČNÍK

www.akcr.cz

Sledujte nás i online

Probíhající zdražování jako předzvěst naplňování ultrazelených úvah EU

Žně, které byly letos v mnohém obtížnější než v minulých letech, jsou za námi. Podle mnoha pamětníků je ale jejich průběh vlastně jen návratem k normálu. Celková sklizeň základních obilovin se nyní odhaduje na cca 7,5 mil. t.

Nižší osevní plochy základních obilovin (1,235 mil. ha ke sklizni v roce 2021 oproti 1,250 mil. ha v roce 2020) jsou částečně vykompenzovány vyšším hektarovým výnosem. Hektarový výnos obilovin 6,11 t/ha je meziročně vyšší než loňská skutečnost (6,02 t/ha), nesmíme nicméně zapomínat, že žňové zpra-

vodajství operuje především s hrubou sklizní, nikoli se sklizní čistou.

Celková sklizeň obilovin bez kukuřice na zrno pravděpodobně dosáhne dobré, ale spíše průměrné úrovně 7,5 mil. t. Problém by mohl představovat nedostatek kvalitních obilovin,

zejména potravinářské pšenice a sladovnického ječmene kvůli deštivějšímu létu a komplikovanějším žním. Mnoho novinářů chápe současný nárůst ceny na komoditních burzách jako příležitost pro „zahojení se“, které zemědělci rádi využijí. Proto se snaží vysvětlit, že většina zemědělců, již má prodáno přes tzv.

terminované obchody, byť za mírně vyšší ceny než v minulých letech. Část zemědělců sice prodává ve zních nebo později, každá dohoda má nicméně dvě smluvní strany a reálně tak v tuto chvíli za „vyšroubované“ burzovní ceny nikdo skutečně neobchoduje.

S ohledem na inflační vývoj – poslední data ze začátku září hovoří o meziroční inflaci na úrovni 4,1 %, což je nejvyšší hodnota za posledních 13 let, dostáváme celou řadu dotazů na zdražení potravin. Vždy opakují, že zemědělci neurčují koncovou cenu potravin pro spotřebitele a že se naopak sami s inflačními tlaky setkáváme v rostoucích nákladech na produkci. V mnoha případech se tak meziročně náklady výrobců zvýšily o desítky procent. Zdražování potravin, bydlení, pohonných hmot, energií a stavebních materiálů bude pravděpodobně vytvářet tlak na zvyšování mezd, obzvlášť v době, kdy se mluví o dalším navýšení mezd pro státní zaměstnance (v rozmezí 3–5 %). Zejména pro podniky s živočišnou výrobou, kterým se navyšují náklady na krmné směsi a které navíc potřebují pracovní sílu ve větší míře než podniky zaměřené na rostlinnou výrobu, budou následující měsíce bez zvýšení výkupních cen těžkou zkouškou. V tomto kontextu až trochu úsměvně zní zpráva ze sousedního Německa, kde se obchodní řetězce Billa a Penny a později také Kaufland a Lidl zavázaly k tomu, že budou v rámci snižování uhlíkové stopy brát od srpna 2022 maso téměř výhradně (z 95 %) od německých

producentů. Při ohlédnutí k debatě o povinných podílech, při které německé řetězce v českém prostředí byly na poplach a bránily tzv. „jednotný trh“, je to snad ještě úsměvnější. Nejde tu však jen o povinné podíly, které přeci jen z legislativního hlediska byly neslučitelné s naším členstvím v Evropské unie, v současnosti by se mělo hovořit především o cenové politice obchodníků. Zatímco řetězce v České republice mají problém, byť jen uznat, že na straně dodavatelů došlo k zvýšení nákladů, a tudíž by mělo dojít k zvýšení plateb za dodané zboží, v Německu řetězce opět potvrdily, že budou zpracovatelům vepřového masa platit stejné ceny jako před vypuknutím afrického moru prasat.

**Se změnami klimatu
a extrémními výkyvy se
musíme naučit žít, vyhrát
nad nimi nelze.**

Z Německa tento týden přišla také předvolební zpráva o chystaném uvalení vyšší „ekologické“ spotřební daně na pohonné hmoty s cílem dosáhnout dříve uhlíkové neutrality a nahnat Němce do elektromobilů, které ovšem nemají v tuto chvíli zcela dostačující infrastrukturu pro současný počet motoristů.

S chystaným uzavřením jaderných elektráren v roce 2025 a předchozím uzavřením elektráren uhelných zůstává otázkou, jak si německá přenosová soustava, kterou částečně v propojení jihu a severu Německa doplňuje přenosová soustava česká, poradí s výkyvy plynoucími z produkce elektrické energie OZE (vítr a slunce) a obrovskými výkyvy příkonu a spotřeby v době nabíjení elektromobilů. Tedy v době, kdy se motorista vrátí z práce a zapojí elektromobil do sítě. Další otázkou je, jak to ovlivní cenu veškerého zboží včetně potravin pro běžného spotřebitele. Jakákoliv doprava totiž po uvalení ekologické spotřební daně musí zákonitě zdražit a toto zdražení se projeví v cenách převáženého zboží. Možná, že tolik některými politiky kritizovaná a některými novináři vysmívaná vyšší soběstačnost Česka v potravinách není z tohoto pohledu až tak špatný nápad.

Hlasováním výboru COMAgri (Výbor pro zemědělství a venkov) a COMEnvi (Výbor pro životní prostředí) prošla Evropská zelená dohoda, která bude, pokud by měla být skutečně naplněna, znamenat další – a poměrně výrazné, zdražení potravin pro spotřebitele. Hlasování probíhalo společně, přičemž z tohoto důvodu byl výbor COMAgri poněkud v nevýhodě. Má totiž jen 42 členů, zatímco výbor COMEnvi má 70 stálých členů a téměř 65 náhradníků. Hlasování tak dopadlo nepříznivě pro zemědělskou veřejnost Evropské unie, kdy některé poměrně radikální a ambiciózní návrhy Evropské komise byly společným hlasováním obou

výborů posunuty ještě více směrem k zelené utopii a klimaticky neutrálnímu evropskému snu, který se však pro samotné zemědělce může stát spíše noční můrou.

Agrární komora proto vypracovala k Evropské zelené dohodě vlastní publikaci, jejíž autorkou je mandatářka AK ČR v Bruselu Adéla Padourková. Ukázkou této publikace, zaměřenou na živočišnou výrobu, naleznete také v tomto vydání Agrobaze. Jedná se o jedinou publikaci svého druhu v češtině, která se zaměřuje na Evropskou zelenou dohodu, jež může do podoby zemědělské prvovýroby potravinářství v Evropě promlouvat v konečném důsledku mnohem výrazněji než současná reforma SZP. Proto jednoznačně doporučuji publikaci, která je v plném znění k přečtení v interní sekci AK ČR alespoň prolistovat.

Ačkoliv výstupy hlasování Evropského parlamentu mohou znít fatalisticky, nesmíme podlehnout skepsi. Pevně věřím, že zvítězí zdravý selský rozum a že si Evropa uvědomí, že zemědělství je skutečně „grunt“, tedy základ všeho, a že bez péče o pole, krajinu, ale hlavně zvířata se ani do budoucna neobejdeme. Bez živočišné výroby navíc nemůžeme do budoucna zajistit půdní úrodnost, její schopnost zadržovat vodu a v neposlední řadě ani kulturní ráz krajiny. Kulturní krajina je kulturní právě kvůli tomu, že ji někdo obhospodařuje, že v ní jsou zvířata, ať už na pastvinách, nebo ve stájích. Vždy platilo, že louky jsou matkou polí, a vyrovnaná zemědělská soustava se bez pícninářství, tedy produkce krmiv pro hospodářská zvířata na orné půdě i trvalých travních porostech, neobejde. Pestrá krajina navíc není pestrá bez pasených zvířat, bez luskovin, mezi laickou veřejností stále populárnějšího inkarnátu, vojtěšky nebo svazenky, která funguje jako výborné hnojení i potrava pro včely.

Všechno, co roste na polích či loukách a je potravou nám nebo zvířatům, která chováme, má jedno společné. Díky fotosyntéze rostliny konzumují dnes tolik proklínaný uhlík a produkují kyslík, přičemž krmivo pro hospodářská zvířata (včetně posklizňových zbytků) váže víc, než kolik dobytek vyprodukuje. Samozřejmě si můžeme všechno dovézt, pole zastavět dálnicemi a logistickými centry, abychom nakrmili supermarkety a hlavně sebe. Problém, jak uživit čím dál tím větší množství lidí, tím ale nevyřešíme, jen ho odsuneme mimo naše zorné pole. Podle Evropské zelené dohody přý máme jíst méně masa, a to máme nahrazovat rostlinnými proteiny, například ze sóji. V té je ale Evropa nyní naprosto nesoběstačná. Kde ji vezmeme? Třeba z Jižní Ameriky, se kterou Evropská unie nedávno uzavřela dohodu o volném obchodu. Tam, kde se dnes prohání na nekonečných lánách GMO sóji traktory a aplikují „chemii“, která je v Evropě dávno zakázaná, si ještě před pár lety žil svým životem deštný prales.

Ví to vlastně běžný spotřebitel? Nebo si myslí, že nákupem náhražek „zachraňuje planetu“, a přitom paradoxně vychyluje misky skutečné udržitelnosti, která musí mít nejen globální rozměr (klimatická změna), ale i rozměr lokální (půdní úrodnost). Americký prezident Franklin Delano Roosevelt, který Spojené státy převedl přes Velkou hospodářskou krizi 30. let a zemřel až těsně před koncem druhé světové války, řekl, že „Národ, který zničí vlastní půdu, zničí sám sebe“. Roosevelt byl mimochodem autorem programu New Deal

(tedy nový úděl), jímž se inspiroval místopředseda Evropské komise Frans Timmermans při pojmenování Evropské zelené dohody (European Green Deal). Jestliže New Deal a tehdejší masivní investice do infrastruktury (budování dálnic, silnic a mostů) vyvedl Spojené státy z hospodářské krize, bylo by ironií osudu, pokud by Green Deal znamenal pro Evropu naopak začátek úpadku.

*Ing. Jan Doležal,
prezident AK ČR*

Informace z jednání představenstva a dozorčí rady AK ČR ze dne 27. srpna 2021

Páté letošní jednání představenstva a dozorčí rady Agrární komory ČR se uskutečnilo tradičně na agrosalonu Země živitelka během 47. ročníku výstavy, která se konala s ročním odkladem.

Jednání se zúčastnila řada hostů v čele s ministrem zemědělství Miroslavem Tomanem a náměstký pro řízení Sekce zemědělství a potravinářství Jindřichem Fialkou, náměstkem pro řízení Sekce EU a zahraničních vztahů Jiřím Šírem a náměstkem pro řízení Sekce pro fondy EU, vědu, výzkum a vzdělávání Pavlem Sekáčem. Jednání se dále účastnil předseda představenstva Podpůrného a garančního, rolnického a lesního fondu Vladimír Eck, generální ředitel Státního zemědělského a intervenčního fondu Martin Šebestýn a předseda představenstva Výstaviště České Budějovice, a.s. Martin Karban. Mezi další významné hosty patřil europoslanec Martin Hlaváček a členové Stálého zastoupení ČR v Bruselu.

Ministr zemědělství shrnul dosavadní výsledky sklizně 2021, která se oproti předešlým letům významně protáhla s ohledem na letošní počasí, kdy do průběhu léta zcela zásadně promlouvají vydatné srážky. Dále pan ministr se svými náměstký pohovořil o nové Společné zemědělské politice, kdy všichni netrpělivě čekáme na její definitivní schválení. Díky aktivnímu přístupu, včetně působení Agrární komory ČR na předmětné orgány EU, se podařilo

prosadit přes 80 % českých požadavků. Jedná se především o dobrovolné zastropování, jednoduchou definici tzv. aktivního zemědělce, zachování současné úrovně podpory na citlivé sektory či vhodné a proveditelné nastavení nových ekoschémát v prvním pilíři. Nejdůležitějším pro resort ministerstva bude, aby nová SZP byla podpořena silným financováním srovnatelným s okolními zeměmi. Pan ministr se svými kolegy proto vede s Ministerstvem financí jednání o navýšení kofinancování PRV tak, aby naši zemědělci mohli zůstat konkurenceschopní. Cílovou úroveň kofinancování má ministerstvo po dohodě s vedením AK ČR v plánu alespoň na úrovni 60 % vynaložených prostředků, tedy cca o 5 až 6 mld. Kč za rok. Výrazný je v nové SZP tlak na další odklon od prvovýroby a zaměření na boj s klimatickou změnou, ještě šetrnější ke krajině, s nižším objemem pesticidů i hnojiv, se zaváděním precizního zemědělství s důrazem na welfare zvířat apod. V polovině srpna pan ministr úspěšně dohodl s ministryní financí Alenou Schillerovou navýšení rozpočtu pro zemědělství na příští rok. V roce 2022 tak bude resort hospodařit s částkou 61,9 mld. Kč.

Ministr Toman zároveň potvrdil, že průběžně

přebírá podněty zemědělců, které se snaží obratem řešit. I proto aktuálně iniciativně posílil obálku u skotu v projektech PRV, kde počítá s další alokací ve výši minimálně 500 mil. Kč k navýšení, částka není ještě konečná a může se během měsíce září ještě navýšit. Zástupci Ministerstva zemědělství vnímají problémy v produkci mléka, konzumních brambor, nebo v chovu prasat, kde v průběhu letošního března chovatelům poskytl zálohy. Ale vedle zemědělské prvovýroby je potřeba vnímat další významné problémy resortu, jako je situace s kůrovcem, obnova lesů, podpory vodnímu hospodářství, ochrana před povodněmi či zásobování pitnou vodou a investice do potravinářství.

Prezident komory Jan Doležal pohovořil k zákonu o významné tržní síle, ke komunikaci s obchodními řetězci a informoval o jejich reakcích na odeslané dopisy. Výzvy vedení komory ke společnému jednání byly velmi vyhybavě odmítané, v řadě případů až rozpačité. V porovnání například s Německem se řetězce v koronavirovou krizi vůči dodavatelům zachovaly férověji a alespoň částečně promítly zvýšené náklady do výkupních cen. V současné době jsme se přesto rozhodli,

že v tuto chvíli nebudeme situaci eskalovat demonstracemi nebo blokádami, protože se nechceme nechat vtáhnout do předvolebního boje. Naší snahou však zůstává žádost k zástupcům obchodních řetězců v České republice k dvoustrannému jednání.

Dále prezident komory přítomné informoval o ukončených sbírkách Agrární komory ČR na pomoc obyvatelům jižní Moravy a Ústeckého kraje zasažených ničivým tornádem, ve kterých bylo díky solidárnímu přístupu našich členů vybráno 4,834 mil. Kč.

Zástupkyně AK ČR v Bruselu Adéla Padourková se ve svém vystoupení zaměřila na nové trendy zemědělství a potravinářství v EU, schované pod názvem „Evropská zelená dohoda“. Prostřednictvím Společné zemědělské politiky EU jsou její ambice velmi široké a zásadně mění současně zemědělství, které doposud známe. Cílem je prostřednictvím pobídek, investic, nastavením podpor, ale i povinností zakotvenými v legislativě dosáhnout takové změny prvovýroby a jejího zpracování, že dojde k razantní zelené revoluci. Výzvy směřují do zásadního snižování spotřeby hnojiv a pesticidů, do výraznějšího rozvoje ekologického zemědělství, do zvýšení welfare zvířat včetně úplného zákazu klecových chovů všech druhů a kategorií, k hledání alternativních po-

travinových zdrojů jako variant reagujících na změny a cílený útlum produkčního zemědělství k náhradám živočišné bílkoviny alternativami produkovanými např. laboratorně na bázi mikroorganismů apod. Ruku v ruce s tím chce EU posílit osvětu a propagaci spotřebitelů, kteří by ideálně měli převzít tuto filozofii za svou a svůj jídelníček a zvyky přeměňovat do zdravějších a udržitelnějších potravin. To, co nám dnes zní jako vědecká vize a výhled do daleké budoucnosti, však nemá tak vzdálený horizont, první část návrhů by měla platit již za několik málo let.

Představenstvem a dozorčí radou byla tradičně taktéž vyhodnocena komoditní problematika, kde v rámci rostlinných komodit se většina pěstitelů shoduje na opoždění doby sklizně z důvodů pozdního příchodu jara a dešťových přeháněk během druhé poloviny srpna a zároveň díky chladnému průběhu počasí, které prodloužilo vegetační dobu většiny plodin a kultur. Ceny obilovin a řepky jsou momentálně velmi dobré. Obiloviny ještě nejsou v tuto dobu sklizeny, ale blížíme se k závěru sklizně, kde dosahujeme průměrných výnosů. V řepce, při letošních horších výnosech, je celková bilance cca o 8 % nižší, jsme tedy ne-soběstační a lze očekávat další zvýšení ceny. U brambor a cukrovky taktéž dochází k pozdější době sklizně z výše zmíněných důvodů,

ale ta je víceméně plynulá a bude záležet na počasí během září a října. Velkým problémem u sklizně ovoce a zeleniny bude nedostatek pracovníků a problémy se skladováním. Máku bylo letos zaseto o 9 % více než v minulém roce a sklizeň koncem srpna teprve začínala, ale můžeme očekávat horší kvalitu danou chladem a mokrem z dešťů.

Z živočišných komodit je špatná situace u mléka, jehož cena se v probíhajících letních měsících pohybuje v rozmezí 8,80–8,90 Kč/l. Výrobní náklady však dosahují 9,20 Kč/l, což je pro podniky věnující se chovu dojeného skotu ekonomicky dlouhodobě neúnosné. Ještě horší situace je v chovech prasat, kde situace začíná být kritická a výkupní cena v živém se pohybuje kolem 33 Kč/kg, a proto chce Svaz chovatelů prasat požádat Ministerstvo zemědělství o včasnou výplatu podpor z národních dotačních titulů, včetně případných záloh či možnosti notifikace nových podpor, jako je například nákup informací od chovatelů prostřednictvím Českomoravské společnosti chovatelů v souvislosti s nebezpečím afrického moru prasat a eliminací jeho případného šíření. Situace v chovech drůbeže není taktéž uspokojivá z důvodů vysokých cen krmných směsí.

Úřad AK ČR

Agrární komora ČR spustila web Z naší země

Agrární komora ČR spustila při příležitosti konání 47. ročníku mezinárodního agrosalonu Země živitelka nový web nazvaný Z naší země.

ZNAŠÍZEMĚ.CZ

Nový portál je zaměřený na širokou veřejnost a má ukázat, jak skutečně vypadá moderní české zemědělství, jehož cílem je udržitelně produkovat dostatek potravin pro obyvatelstvo a zvyšovat tak soběstačnost Česka u všech komodit, kde je to možné, a zároveň odpovědně přistupovat ke krajině.

Web obsahuje zajímavé články a inspirativní rozhovory se zemědělci, grafy ukazující rozdíl mezi farmářskou cenou a spotřebitelskou cenou a množství pro veřejnost překvapivých informací o českém zemědělství. Je zde také interaktivní mapa farmářských obchodů. Nový web je možné navštívit na internetových stránkách znaszize.cz.

Úřad AK ČR

Komora a svaz předali výtěžek sbírky

Finanční sbírka na pomoc obyvatelům jižní Moravy, kterou organizovala Agrární komora ČR a Zemědělský svaz ČR, vynesla 4,8 mil. Kč od více než 160 dárců z členských základů obou organizací.

Vybrané peníze byly rozděleny rovným dílem mezi obce Lužice, Mikulčice, Moravská Nová Ves, Hrušky a Hodonín, jež byly nejvíce zasaženy ničivým tornádem na konci června. Slav-

nostního předání v úterý 24. srpna v Hruškách se zúčastnili Jan Doležal, prezident Agrární komory ČR, Václav Hlaváček, viceprezident AK ČR a Jan Ulrich, ředitel Zemědělského

svazu ČR. „Zemědělci znovu dali najevo, že se dokážou sjednotit a táhnout takzvaně za jeden provaz, když jde o dobrou věc a je potřeba rychle pomoci. Děkujeme všem, kteří jakkoliv přispěli do finanční sbírky. Je nám moc líto, co se na jižní Moravě stalo, a věříme, že vybrané peníze pomohou rodinám, které utrpěly při této tragické přírodní události fatální škody na majetku,“ říká prezident Agrární komory ČR Doležal.

Škody sčítají v postižených oblastech i zemědělské podniky, v některých případech dosahují až několika stovek milionů korun. Zmíněné obce byly proto požádány, aby vybrané finanční prostředky věnovaly vedle pomoci obyvatel z těchto oblastí také místním zemědělcům.

Úřad AK ČR

Podpory do agrárního sektoru vzrostly o více než 8 procent na 74,6 miliardy korun

České zemědělství dosáhlo podle předběžných údajů Souhrnného zemědělského účtu za rok 2020 nejvyšší hodnoty zemědělské produkce za posledních 5 let, a to 147 mld. Kč v základních běžných cenách. Uvádí to Zpráva o stavu zemědělství za rok 2020, kterou 24. srpna schválila vláda.

„Srážkový a teplotní vývoj počasí spolu s dalšími faktory měl v loňském roce příznivý vliv na vývoj hektarových výnosů u většiny rostlinných komodit. Podmínky pro zemědělství však do značné míry ovlivnila koronavirová pandemie. Negativně zasáhla například do tržních vztahů mezi podniky agrárního sektoru a takzvaným sektorem HORECA, tedy hotely, restauracemi a podobně. Stejně pak do agrárního trhu práce, kdy jsme museli řešit problémy se zajišťováním sezónních pracovníků ze zahraničí,“ řekl ministr zemědělství Miroslav Toman.

Podle takzvané Zelené zprávy byl meziroční vývoj tržních podmínek pro zemědělství relativně méně příznivý než v předchozím období. Ceny zemědělských výrobců v meziročním srovnání loni klesly na 96,6 % úroveň roku 2019, zatímco celkový index vstupů do zemědělství mírně meziročně vzrostl na 100,4 %. V potravinářském průmyslu lze vývoj podle klíčových ekonomických ukazatelů hodnotit

spíše pozitivně. Spotřebitelské ceny potravin a nealkoholických nápojů vzrostly v roce 2020 na 104,5 % úroveň předchozího roku.

Celkové výdaje na podporu agrárního sektoru loni meziročně vzrostly o 8,2 % na 74,6 mld. Kč. Z celkových výdajů se podpory přímo zemědělským podnikům zvýšily o 6,1 % na 52,6 mld. Kč. Další podpory šly kromě jiného do potravinářství, rybářství a na veřejné výdaje na obecné služby (nejdou přímo zemědělským podnikům), jako například do zemědělského školství, výzkumu, poradenství, informatiky a na kontrolní činnost resortu. Značná část uvedeného zvýšení podpor (celkem 2,4 mld. Kč) připadá na kompenzace za dopady covid-19. Přímé podpory zemědělským podnikům dosáhly v průměru téměř 15 tis. Kč na hektar zemědělské půdy.

Ke konci roku 2020 bylo v ČR 4 665 ekologických zemědělců a 865 výrobců biopotravin a podíl ekologicky obhospodařované půdy

k celkové výměře zemědělské půdy 15,3 %. Z celkové loňské sklizňové plochy obilovin v ČR, tedy 1 344,9 tis. ha, zaujímaly největší podíl pšenice (59,4 % celkové plochy) a ječmen (24,7 %). Produkce sklizených obilovin dosáhla výše 8 126,7 tis. t, což je oproti předchozímu roku nárůst o 6,3 %. Zaměstnanost v zemědělství je podle Zelené zprávy prakticky stabilizovaná, v posledních dvou letech se počet pracovníků v této oblasti pohybuje mírně pod hranicí 100 tisíc. Loni činil počet pracovníků v zemědělských podnicích 98,8 tis., oproti roku 2019 klesl o 0,2 %. Nejvíce zastoupení jsou pracovníci ve věku 45 až 59 let (40 %), poté 30 až 44 let (31,8 %). Záporná bilance českého agrárního zahraničního obchodu se loni vzhledem k výraznějšímu nárůstu vývozu meziročně zlepšila, a to o 10,6 mld. Kč korun na 36,8 mld. Ve vývozu nadále převažují zemědělské suroviny nad výrobky s vyšší přidanou hodnotou.

Vojtěch Bílý
tiskový mluvčí Ministerstva zemědělství

AGRÁRNÍ KOMORA
České republiky

Společně

pro budoucnost českého zemědělství
a potravinářství

Agrární komora České republiky je největší nevládní zemědělská organizace. Zastupuje všechny – malé, střední i velké zemědělce, soukromníky i společnosti. Její členové obhospodařují téměř 1,7 milionů hektarů orné půdy, což je zhruba 70 % zemědělské plochy. Významně tak přispívá k podobě českého venkova a krajiny.

Naleznete u nás zájmové svazy chovatelů a pěstitelů, ale i potravináře, lesníky či rybáře. Řešíme každodenní problémy i dlouhodobá témata. Členům pomáháme prosadit jejich práva k podnikání.

Bojujeme za férové prostředí a silnější pozici českých zemědělců na jednotném evropském trhu. Usilujeme o srovnatelné podmínky s kolegy z okolních zemí. Podílíme se na tvorbě agrární politiky.

Celostátní struktura

56	2	12
okresních	regionální	krajských
komor	komor	komor

Vybojovali jsme silný zemědělský rozpočet, zelenou naftu, podporu náročných odvětví rostlinné a živočišné výroby. Řešíme péči o krajinu, vodu a lesy, ekologii, myslivost, ochranu zvířat, rybářství a potravinářství či vzdělávání.

Chcete se stát členem?

www.akcr.cz/krajske-ak | www.akcr.cz/chcisestatclenem

Čeští drůbežáři uprostřed další vlny etického uzavírání

V loňském roce kulminoval tlak české veřejnosti na zlepšení welfare nosnic. Výsledkem je zákonný zákaz chovu nosnic v klecích od 1. ledna 2027. Stalo se tak po delší kampani skupin hájících práva zvířat, která vyvrcholila reportáží České televize o turzeném týrání slepic v klecových chovech.

Možná si mnozí z vás vzpomenou na podobný scénář uplatněný už před několika lety jako předehra k zakazu takzvaných kožešinových farem. Tehdy se po dvou reportážích na chovatele norků nebo lišek obrátila pozornost široké veřejnosti a v obavách o veřejné mínění se Parlamentem bez větších zádrhelů prohnala novela zakazující chovat v České republice zvířata jen kvůli kožešině. Tímto způsobem udržovalo svou obživu jen několik málo povětšinou rodinných farem. Mohli jsme si tak na malém vzorku ne více než deseti podnikatelů ozkoušet, co nás v další vlně uzavírání podniků z etických důvodů čeká. Chovatelé tehdy byli opakovaně ujišťováni o tom, že jim uzavření chovů bude kompenzováno, stejně jako nedávno před tím vynaložené prostředky na modernizaci a obohacení klecí tak, jak po nich tento stát původně požadoval. Společně se zákazem se o odškodnění rozhodlo jen formálně, materiální debata byla odsunuta až na toto volební období poslanecké sněmovny. Kompenzace se nakonec po emotivních debatách schválily, ale s odstupem let, uzavřenými farmami a bez zájmu veřejnosti už vůle politických představitelů po spravedlivém odškodnění trvalého uzavření podnikání byla menší. Srovnáme-li nastalou situaci s dnešními štědrými kompenzacemi za dočasné uzavírání například restaurací v souvislosti s covidem, musíme minimálně pozvednout obočí.

Čeští drůbežáři jsou teď postaveni do podobné pozice, jen o několik objemových a finančních řádů výše. Do roku 2012 museli s odkazem na

welfare vyměnit klece za takzvané obohacené, nyní jim stát zakázal používat k chovu nosnic i tyto. Skutečnost, že byl aktuální zákaz odsunut až k roku 2027, je projevem snahy vyhnout se diskusím o případných kompenzacích za uzavření podniků, neboť tvrzená průměrná délka účetního odpisu klece je „stejně jen 15 let“ a do nové technologie by museli majitelé investovat tak jako tak. Přechod na nové technologie byl ze strany předkladatelů v době předložení odhadnut mezi 1,2 až 1,7 mld. Kč. Přemyslím, do čeho asi budou tyto náklady drůbežáři nakonec muset promítnout? Že by do ceny vajec? Pardon, samozřejmě jen v těch případech, kdy budou vůbec drůbežáři pokračovat v podnikání.

Ne nevýznamný vliv na prosazení zákazu klecových chovů nosnic měla prohlášení mnohých nadnárodních korporací o závazku neprodávat či nepoužívat ve výrobě vejce z klecových chovů. Je důležité si uvědomit, že tato prohlášení časově uzákonění zákazu předcházela. Můžeme si tak v praxi ověřit platnost úvah o státu ve vleku nadnárodní ekonomické moci. Předběhnout dobrovolným jednáním veřejnoprávní regulaci zase firmám radí příručky korporátní a sociální odpovědnosti. Je to ekonomicky výhodné a dá se to s úspěchem „marketovat“. Mezi dobrovolně sebe-zavázané k neklecovým vejcům patří nadnárodní řetězce, sítě restaurací, hotelů, ale i potravinářské kolosy. Data odstoupení od klecových vajec jsou deklarována různě, stejně tak rozsah odstoupení. Jeden výrobce například uvádí, že v jednom svém produktu už nebude používat klecová vejce. A co v těch ostatních? Jiní je nebudou prodávat postupně v různé míře, nejspíše však v roce 2025. Do té doby uvidíme. Jak se na to má připravit seriózní dodavatel?

Zákazu klecového chovu nosnic od roku 2027 se řada velkých i malých českých chovatelů přizpůsobuje už nyní. A to přesto, že zákaz má platit až od 2027. Situace na trhu s vejci je nejistá a nepřehledná. Tlak na změnu technologií chovu je v nynější době na české drůbežáře vyvíjen zejména ze strany nadnárodních řetězců. Kdo bude chtít i nadále prodávat přesně, musí změnit technologii chovu. Uplatňuje se zde nečistelnou faktickou cestou jejich

významná tržní síla, tedy pro zdravou situaci na trhu nežádoucí stav, k jehož regulaci kdysi stát přijal i zvláštní zákon. Bohužel v těchto věcech bezzubý. Jako v této chvíli už bezúčelné se jeví některé snahy o posunutí data zákazu například na rok 2030 nebo 2033, případně i marná volání po diskusi o zákazu na evropské úrovni.

Někteří drůbežáři bohužel svou činnost ukončují úplně. Tato změna už teď vede ke zdražení vajec. Nedávná studie Mendelovy univerzity v Brně ukázala, že zájem veřejnosti o původ vajec sice roste, i nadále však u zákazníka rozhoduje cena. Více než polovina respondentů není připravena zaplatit za vejce vyšší cenu. Zatímco 48 % zákazníků při nákupu vajec zohledňuje cenu, jen 36 % způsob chovu. Proti welfare tak nakonec hlasuje peněženka. A v některých obchodních řetězcích levná vejce z klecí nejsou vůbec k dostání. Tam, kde se ještě klecová prodávají či používají mohou, vzniká poptávka, kterou už naši zbylí producenti nezvládají pokrýt. Zvyšuje se tak dovoz levných vajec ze zahraničí, zejména z Polska. A ta – světe, div se – pocházejí z klecových chovů.

Dovoz ze zahraničí přitom omezit či zakázat nelze, to by bylo v rozporu s pravidly jednotného trhu EU. Zavedená opatření vedená etickými motivy tak mají jeden nezpochybnitelný důsledek: klesá soběstačnost České republiky v produkci vajec. Ta přitom před touto vlnou etického uzavírání dosahovala úctyhodných 86 %. Leckterý jiný zemědělsko-potravinářský sektor by drůbežářům mohl závidět.

Doufám, že po této vlně trvalého uzavírání se naši zemědělci dočkají uvolnění. Možná ale jen na nějaký čas, neboť čteme-li pozorně pirátský „klecový“ poslanecký návrh, uvádí se v něm, že je možné vznést podobné námitky i proti klecovým chovům jiných druhů hospodářských zvířat. Kdo tedy bude po norcích a slepicích další na řadě v příštím – možná pirátském – volebním období? Králíci?

Margit Balaščíková
poslankyně Poslanecké sněmovny
Parlamentu ČR

ZEMĚDĚLSKÉ POJIŠTĚNÍ
POJIŠTĚNÍ PLODIN

Známe jednodušší řešení, jak zachránit vaši úrodu

Pojištění plodin s nejširší pojistnou ochranou na trhu

- pojištění všech druhů pěstovaných plodin a trvalých kultur
- kvalitní a rychlá likvidace škod

241 114 114
www.generaliceska.cz

GENERALI
ČESKÁ POJIŠŤOVNA

Partner Agrární komory ČR a Zemědělského svazu ČR

Září měsíc biopotravin ve znamení novinek

Začátkem měsíce začal 17. ročník kampaně Září měsíc biopotravin. Letošní ročník má moto „Bio dává smysl – nám i přírodě“. Ministerstvo zemědělství (MZe) spustilo nový web věnovaný biopotravinám a kampani na jejich propagaci. Ve spolupráci s Českou technologickou platformou pro ekologické zemědělství a Národním zemědělským muzeem připravilo výstavu o ekologickém zemědělství, kterou mohou lidé navštívit.

Cílem kampaně Září měsíc biopotravin je ukázat lidem, proč je dobré kupovat biopotraviny, pokud možno lokálního původu, a podporovat tím ekologické zemědělství v ČR. MZe spustilo nové webové stránky www.mesicbiopotravin.cz. Lidé zde najdou například recepty, kalendář akcí nebo aktuální informace o ekologickém zemědělství a biopotravinách. Na stejnojmenné facebookové stránce www.facebook.com/mesic.biopotravin se může veřejnost zapojit do různých spotřebitelských soutěží organizovaných ve spolupráci s partnery letošního ročníku.

V září se konají i další akce spojené s ekologií a bio oblastí. PRO-BIO Svaz ekologických

zemědělců i letos pořádá soutěž Česká biopotravina roku 2021. Porota vybrala jako celkového vítěze BIO tvaroh z Ekofarmy Javorník. Do soutěže bylo letos přihlášeno 123 produktů. V září rovněž pokračuje projekt Poznej svého farmáře. Ten je tentokrát zaměřený na šetrné hospodaření s respektem ke krajině a životnímu prostředí. Lidé tak mohou v září navštívit čtyři ekofarmy, které nabídnou ochutnávku bioproduktů a návštěvníky zábavnou formou seznámí s chodem ekologické farmy.

MZe ve spolupráci s Českou technologickou platformou pro ekologické zemědělství a Národním zemědělským muzeem připravilo na střeše muzea na pražské Letné výstavu „Ekologické zemědělství – zodpovědná volba“. Seznamuje návštěvníky s historií a rozvojem ekologického zemědělství, jeho základními principy, výhodami a nevýhodami, které představuje produkce biopotravin, informuje o výzkumu pro zvýšení konkurenceschopnosti ekologického zemědělství. Český trh s biopotravinami dynamicky roste. Celkový obrat včetně vývozu dosáhl v roce 2019 přibližně 8,26 mld. Kč. Z toho celková spotřeba biopo-

travin (včetně dovozu) činila 5,26 mld. Kč, (v porovnání s rokem 2018 to je nárůst o 19 %) a vývoz biopotravin vzrostl na 3 mld. Kč. V průměru spotřebuje ročně každý obyvatel ČR biopotraviny za 492 Kč a podíl biopotravin na celkové spotřebě potravin a nápojů byl na úrovni 1,52 %. Výměra ekologicky obhospodařovaných ploch i počet ekofarmů narůstá. Aktuálně v ČR ekologicky hospodaří 4 791 farm na výměře 521 779 ha. Za posledních pět let vzrostl počet ekofarmů o 21 %. V režimu ekologického zemědělství se v ČR hospodaří na 3 % ploch orné půdy.

Vojtěch Bílý
tiskový mluvčí Ministerstva zemědělství

Proč má Bio smysl

Dbá na ochranu životního prostředí – pracuje s nejmodernějšími vědeckými poznatky ve spojení s osvědčenými tradičními postupy. Patří sem zejména zamezení degradace půdy a široká podpora biodiverzity v krajině. Pracuje s vyloučením chemických přípravků na ochranu rostlin, umělých a průmyslově vyráběných hnojiv a geneticky modifikovaných organismů.

Udržuje a zlepšuje kvalitu vody – pomáhá udržovat a často i zlepšovat kvalitu vody tím, že redukuje množství chemikálií používaných v zemědělství. Nepoužívá syntetická hnojiva a pesticidy, hormony a dbá na sníženou spotřebu léčiv (zejména antibiotik), čímž minimalizuje riziko zanesení těchto chemikálií do vod.

Zachovává přirozenou biodiverzitu v krajině – hospodaření v režimu ekologického

zemědělství pozitivně ovlivňuje rozvoj další fauny a flóry. Například používání statkových hnojiv zvyšuje koncentraci mikroorganismů, žížal, pavouků a brouků v půdě. Upřednostňování původních druhů rostlin a živočichů udržuje přirozenou rozmanitost různých oblastí.

Dbá na pohodu chovaných hospodářských zvířat – zlepšuje životní podmínky zvířat díky naplňování jejich přirozených potřeb, snížené intenzitě chovu, zajištění venkovní pastvy a volných systémů ustájení s dostatkem prostoru, což přispívá ke snížení stresu, infekčního tlaku chorob a podporuje dobrou funkci imunitního systému zvířat.

Podléhá přísným pravidlům kontroly – potravinářský výrobek prodáváný v rámci EU v režimu bio musí projít certifikací. Minimálně 1krát za rok projde celý řetězec od prvovýroby až po distribuci kompletní kontrolou na pravidla hospodaření v ekologickém

zemědělství. K tomu je navíc kontrolován (stejně jako jeho konvenční kolegové) například Státní veterinární správou či Státní zemědělskou a potravinářskou inspekcí. Pokud kontrola neprokáže žádné porušení pravidel, organizace vydá certifikát o původu bioproduktu.

Lze snadno ověřit jeho původ – každého ekologického zemědělce, producenta či obchodníka, který je oprávněn uvádět biopotraviny na český trh a který je registrován v ČR, si lze ověřit v Registru ekologických podnikatelů na webu Ministerstva zemědělství. V tomto registru si lze také ověřit oprávnění a certifikáty např. stánkových prodejců, kteří prodávají nebalené biopotraviny (např. uzeniny, zeleninu či ovoce), registraci podléhají i e-shopy.

Krátké dopravní vzdálenosti – ekologické zemědělství klade důraz na krátké dodavatelské řetězce a regionální původ.

EKOLOGICKÉ ZEMĚDĚLSTVÍ

zodpovědná volba

**Výstava o ekologickém
zemědělství, které
není snadné,
ale je **logické****

**od 2. 9.
2021**

**do 2. 1.
2022**

**střešní terasa pražské
budovy Národního
zemědělského muzea**

**Kostelní 44, Praha 7,
otevřeno út–ne 9–17 hod.**

Ministerstvo zemědělství / Česká technologická platforma pro ekologické zemědělství / Národní zemědělské muzeum

Výstavu připravilo Ministerstvo zemědělství ve spolupráci
s Českou technologickou platformou pro ekologické
zemědělství a Národním zemědělským muzeem v roce 2021.

Informace z jednání Komoditní rady AK ČR pro obiloviny a řepku

Ve středu 25. srpna 2021 proběhlo jednání KR, které hodnotilo postup žní, údaje jsou doplněny o aktuální stav k 30. 8. podle hlášení, které zajišťuje SZIF ve spolupráci s OAK.

Začátek žní byl letos opožděn o 2–3 týdny podle oblastí, deštivé počasí ve druhé polovině žní sklizeň ještě prodlužuje, a tak se žně protáhnou do září, na což jsme nebyli poslední roky zvyklí. Zbývá ještě sklídit 15 % ploch.

Celková sklizeň obilovin, bez kukuřice, bude kolem 7,5 mil. t, to je mírně nad desetiletým průměrem. Hektarový výnos 6,1–6,2 t je druhý až třetí nejvyšší v historii a blížíme se úrovni

předních států západní Evropy. Většina krajů bude mít průměrný výnos obilovin nad 6 t, jako obvykle největší výnos dosahují nejurodnější kraje Královéhradecký a Olomoucký, letos se k nim přiblížil kraj Středočeský. Pod 6 t mají výnos kraje Moravskoslezský, Plzeňský a Karlovarský.

Největší plochu, necelé dvě třetiny z plochy základních obilovin, zaujímá pšenice s výno-

sem 6,6 t/ha a celková sklizeň pšenice přesáhne 5 mil. t. Druhá nejrozšířenější obilovina je jarní ječmen, který se pěstuje na ploše 215 tis. ha, necelých 20 % ploch. Celkem bude sklizeno 1 150 tis. tun s výnosem necelých 5,5 t/ha. Kvalita sklizeného zrna je rozdílná. Včas sklizené porosty mají většinou kvalitu dobrou, u obilí sklizeného po deštích je nebezpečí porůstání a zaplísnění, jedná se o čtvrtinu ploch.

Tím, jak klesá živočišná výroba, tak klesá i domácí spotřeba obilí. Ze spotřeby 6,5 mil. t před 30 lety klesla na 5,2 mil. t a celková sklizeň bude včetně kukuřice kolem 8 mil. t, to znamená vyvézt více jak 2,5 mil. t obilí. O kvalitní potravinářskou pšenici a sladovnícký ječmen bude zájem, protože v západní Evropě v době sklizně bylo počasí ještě horší než u nás a kvalitní potravinářské pšenice a sladovníckého ječmene bude nedostatek. Ceny kvalitní pšenice se vyšplhaly k 6 000 Kč/t. Celá EU sklídí cca 290 mil. t, domácí spotřeba je 260 mil. t. Situaci komplikuje dnes nadbytek obilí ve východní Evropě, kde z Ruska, z dovozce obilí, se stal díky embargo největší vývozce na světě. Námořní cestou z Černého moře Rusko vyváží 40 mil. t, Ukrajina 20 mil. t a Kazachstán 10 mil. t. To je zhruba 40 % celého světového obchodu s obilím, které jde na Střední východ a do severní Afriky a Evropa ztrácí trhy.

Sklizeň řepky ve výši 1,050 mil. t bude nejnižší za posledních deset let, a to vlivem poklesu ploch, i výnos 3,1 t je pod průměrem. Porosty byly na podzim špatně založené, pozdní setí, špatné vzházení vlivem sucha a špatná ochrana vlivem zákazu používání pesticidů způsobila silný výskyt škůdců a chorob. V době dozrávání nadměrně mokro mělo vliv na nízkou HTS. Sklizeň nepokrývá ani domácí zpracovatelskou kapacitu, a to jsme ještě vyváželi 300–400 tis. t do Německa. Evropa sklídí 16,5 mil. t, zpracovatelskou kapacitu má 22,5 mil. t, bude chybět kolem 6 mil. t. Jen z Kanady se dovážely 3 mil. t, letos má značnou neúrodu a dovoz bude podstatně menší. Největší zájem bude v Německu, které sklídí 3,5 mil. t, ale zpracovatelskou kapacitu má 9 mil. t. Cena řepky proto jde nahoru až nad 15 000 Kč/t.

*Ing. Josef Kubiš
předseda Komoditní rady*

Projekt Agrární komory Středočeského kraje na propagaci českých potravin

V Parlamentu ČR neprošel zákon o povinném podílu českých potravin na pultech obchodních řetězců. Jednalo se o sortiment potravin, které jsme schopni v našich klimatických podmínkách a na našich polích vyrobit.

Proto volíme jinou cestu, a to přesvědčit spotřebitele, aby kupovali české potraviny. Vycházíme z toho, že firmy dávají do reklamy obrovské peníze a vrácí se jim to, zákazníci kupují jejich produkty. My jako zemědělci chceme propagovat naše české potraviny, aby lidé věděli, že jsme tady a že umíme dělat kvalitní a dobré potraviny. My jsme tady jako služba pro lidi, děláme pro ně potraviny a udržujeme hezkou českou krajinu. Pokud se nám nepodaří občany přesvědčit, tak jsme tady zbyteční. Uvědomme si také, jaký je to nesmysl převážet po Evropě potraviny, které si umíme vyrobit doma. Je to ročně cca 100 000 kamionů, které znečišťují ovzduší a ohrožují ekologii.

Má to značný vliv i na čerstvost výrobků, což se odráží i na jejich kvalitě. Náš cíl by měl být takový, že co si v regionu vyrobíme, to tam také zpracujeme a i spotřebujeme. Výzkumné středisko britského týdeníku The Economist porovnávalo kvalitu a bezpečnost potravin ze 113 zemí světa. A Česko patří mezi ty nejlepší na světě, umístilo se na 5. místě např. před Německem, Francií, USA či Itálií. Používáme daleko méně chemických přípravků než v ostatních zemích, daleko méně hnojiv. Zároveň máme celý bezpečnostní systém vytvořený na vysoké úrovni, takže naše potraviny jsou skutečně bezpečné a kvalitní.

Agrární komora Středočeského kraje odstartovala projekt, který by se měl stát celorepublikovou záležitostí. Bannery se sloganem „Češi, kupujte české potraviny“ a „Všechno české s láskou jíme, svoji zemi tímto ctíme“ můžete vidět např. v Oráčově, Kolečovicích, Kněževsi, Chrástanech, Lišanech...

Bannery umístíme na balíky slámy, na kraje chmelnic, vinic, na areály zemědělských podniků. Mnoho zemědělců sponzoruje fotbal, hasiče či jiné další organizace a tam všude mohou bannery být. Domluvili jsme se, že reklamu umístíme na traktorové přívěsy v autoškolách, které jezdí po městech a vesnicích. Také jsme udělali rollupy s touto tematikou, které mohou být uvnitř objektů, na úřadech apod. Po volbách by bylo vhodné využít i prázdné billboardy. My zemědělci jsme apolitici. Chceme vyrábět kvalitní, chutné, bezpečné potraviny a starat se o naši krásnou krajinu. Od vlády jen potřebujeme, aby nám vytvořila podmínky pro to, abychom to mohli

dělat. Patříme k české krajině a jsme hrdí, že se o ni můžeme starat. Kupujeme české kvalitní a bezpečné potraviny, protože tím nejenom podpoříme české zemědělce, ale přispíváme tím i k zajištění potravinové bezpečnosti naší

země. Važme si práce českých zemědělců.

Ing. Jaroslav Mikoláš
předseda představenstva Regionální agrární komory Středočeského kraje

Laboratoř v Postoloprtech a její drony slouží nejen chmelu

Aplikační technika, včetně informační, letí kosmickou rychlostí vpřed. Jeden z jejich nejmodernějších výdobytků – drony a informační technologie – lze proto nyní začlenit i do správné ochranné praxe ochrany chmelnic a celého režimu integrované produkce chmele. I proto nás zajímalo, co tato služba přináší pěstitelům chmele. Na otázky využití, různá úskalí i budoucnost dronů nám v Postoloprtech odpovídal Jiří Malý, jednatel společnosti, a Ing. Michal Malý, ředitel společnosti a současně pilot bezpilotních letadel.

Ing. Michal Malý (vlevo) a Jiří Malý (vpravo)

Představte prosím Vaši firmu a její činnost.

Firma vznikla v roce 1992 z tehdy zrušené agrolaboratoře při ACHP Louny a rozšířena později přikoupenou akreditovanou zkušební laboratoří ZKULAB s.r.o. Provádíme analýzy vzorků včetně odběrů a dopravy, poradenskou činnost, precizní zemědělství, kompletní IT servis a zabezpečovací systémy. Nyní zaměstnáváme celkem 25 pracovníků a v akreditované laboratoři provádíme rozborů půd a rostlin, krmiv a krmných směsí, ovoce a zeleniny, pitných a odpadních vod, materiálů z bioplynových stanic, hnojiv, kejď, kompostů atd. Každoročně zpracováváme až 30 000 vzorků pro zhruba 1 000 podniků, z části se jedná o předem nasmlouvané činnosti. V terénu se těmito činnostem věnuje 8 pracovníků s regionální působností.

Můžete jmenovat některé chmelařské firmy, pro které pracujete pravidelně?

Možná, že by bylo snazší vyjmenovat firmy, pro které nepracujeme (smích). Formou celé

Detailní stav porostů pomůže přesnému zacílení agronomické péče vycházející z konkrétních dat a jejich vyhodnocení.

řady našich služeb vytváříme podporu většině malých i velkých chmelařských firem. Chmelaři jsou velmi zodpovědní ke svému majetku, pozemkům i rostlinám a jsou si vědomi toho, že stálá péče o vše, včetně investic, jim přináší také velké zisky. Nabídka společnosti pěstitelům chmele je podstatně širší. Zahnuje rozborů půd, listové analýzy, rozborů chmele (hlávek i granulí), rozborů vod, odběry vzorků včetně dopravy a v neposlední řadě i letecké snímkování. Laboratoř v Postoloprtech patří k pionýrům využití dronů v zemědělství.

Kdy začala činnost s drony pro chmelaře?

Z hlediska práce s drony a jejich praktického využití jsme v ČR byli jedni z prvních. Aktivně s nimi pracujeme na malých plochách od roku 2015. Poprvé (2019), jsme také začali pracovat na velkých a centrálních plochách velkých podniků s velkým dronem označeným jako křídlo. Letá rychlostí až 60 km/hod a obsluhuje 200 ha za den. Křídlo je koncipováno pro co nejmenší spotřebu energie při letu, a proto se vyznačuje dlouhou dobou letu (0,5–1,0 hod). Unese i větší zátěž než klasické menší drony. Ve většině případů při snímkování kombinujeme využití malého a velkého dronu. Pokud má chmelař malý dron k vlastnímu využití, může mu pomoci pouze v jednoduchých případech. Pro komerční činnost potřebuje naše firma povolení k leteckým pracím. Naši pracovníci operují s drony na velkém území státu, mají pilotní zkoušky a plní všechny legislativní a bezpečnostní požadavky včetně řady omezení. Nová legislativa nás omezuje ve výšce létání do 120 m. To pochopitelně snižuje nasnímanou plochu. V současné době pracujeme s křídlem a několika menšími drony. Všechny jsou řádně registrovány, mají označení, tzv. „óráčka“ což je malá obdoba „espézetek“ u aut. Letecké snímkování hodnotící stav chmelnic i jejich mezerovitost je stále ještě v plenkách. Na rozšíření využití dronů pracují různé výzkumné organizace, včetně ČZU Praha. V jejich případě se jedná o výzkum s dotační podporou.

Využívají chmelařské podniky snímky k dosazování chybějících rostlin a zahuštění okrajů chmelnic?

Z naší praxe můžeme potvrdit, že v horších chmelnicích chybí minimálně 10–20 % rostlin. Pokud chybí 20 % rostlin a více, je otázkou, zda není lepší chmelnici zrušit. Příčin chybějících rostlin může být celá řada, velmi často se jedná o okraje chmelnic. Nejčastěji ztráty rostlin působí škůdci, vymáčení, technologická nekázeň, hloubka řezu atd. Dosazování se vyplácí zejména u mladých chmelnic. Stejná praxe platí i pro další vytrvalé kultury, tj. vinnice a ovocné sady. Mapování drony se provádí u všech chmelnic, ale je potřeba počítat s tím, že jejich výnosnost po 8 letech vý-

znamně klesá. Proto by měly dostat přednost mladé výsadby zejména v prvních 3 letech po výsadbě. V případě leteckého snímkování a zjištění chybějících rostlin se jedná o ekonomicky výhodnou činnost. Při chybějícím počtu rostlin 10–20 % může činit ztráta výnosu až 70 000 Kč/ha.

Využívají pojišťovny Vaši službu k odhadům poškození chmelnic vichřicemi nebo kroupami?

Pojišťovny naši službu „jakoby“ chtěly, ale zatím snímkování poškozených chmelnic nevyužily. Spíše to funguje obráceně. Zemědělci si sami naši službu snímkování objednají a hotové snímky potom používají při následném jednání s pojišťovnou. V loňském roce jsme drony snímkovali zejména škody způsobené hrabošem polním nebo černou zvěří, zábory půdy u dálkovodů, výměny stožárů vysokého napětí apod. Fotografie samotná je sice hezká, ale výpočet škody nezajistí. Díky speciálnímu fotogrammetrickému softwaru však přesně spočítáme poškozené plochy, ale jsme schopni spočítat i objem (stoh, jámu apod.).

Cena zakázky nasazení dronů se odvíjí od počtu odpracovaných hodin nebo od ošetřené výměry chmelnice?

Je a musí to být kombinace obou parametrů. Vždy je stanovena nějaká minimální částka za výjezd i zpracování výsledků. I v roce 2021 evidujeme nárůst počtu zakázek snímkování chmelnic. Pěstitele zajímá, jak chmelnice vypadají. Jsme ale omezeni termínem létání. Ideální je snímání při výšce chmele do 1,5 m a je prioritou.

Bohužel přítomný plevel zkresluje výsledky a znepřesňuje detekování počtu rostlin. Rovněž vysoký porost chmele způsobuje problém s kvalitou fotografií. Nárůst počtu zakázek je někdy dán i tím, že podniky si tuto službu objednávají opakovaně, například v intervalu 5 let. Výstupem jsou vysoce kvalitní fotografie chmelnic, nadstavbou je zvýraznění chybějících rostlin. Jejich detekci a návrh nápravných opatření vycházející z fotografií by měl předložit vedení podniku odpovědný chmelař.

Ing. Michal Vokrál, CSc.

Křídlo s autem, foto: archiv Laboratoř Postoloprty

Další snaha o patentování přírody!

Šlechtitelé a semenáři pozorně sledují vývoj týkající se patentů rostlinných odrůd na evropské úrovni. Možné právní úpravy v této oblasti by mohly do budoucna výrazně negativně ovlivnit české šlechtění nových odrůd rostlin, či dokonce ohrozit biodiverzitu rostlinných druhů.

Soudní dvůr Evropské unie 25. 7. 2017 (C528/16) jasně řekl, že produkty tzv. nových šlechtitelských technik (New Breeding Technologies – NBT) je nutno posuzovat dle právních předpisů pro geneticky modifikované organismy (GMO).

Dále vysvětlil některé články směrnice 2001/18/ES o záměrném uvolňování geneticky modifikovaných organismů do životního prostředí. Upřesnil pojem „techniky, které jsou již dlouho běžně používány a u kterých je dlouhodobě dokumentována bezpečnost“. Rozsudek zejména v bodě 51 uvádí, že směrnice nemůže být vykládána tak, že z působnosti uvedené směrnice vyjímá „organismy získané novými technikami/metodami mutagenese, jež se objevily nebo byly většinou vyvinuty po přijetí uvedené směrnice“. Jako první na toto rozhodnutí reagovala Francie rozhodnutím Státní rady 7. 2. 2020, notifikovaným jako oznámení 2020/280/F. Tyto produkty budou podléhat francouzským právním předpisům pro GMO.

V reakci na tato rozhodnutí se vzedmula vlna aktivit na obhajobu NBT. Obecně lze souhlasit, že používání těchto technik bude další možností, jak zrychlit a zefektivnit proces

šlechtění. Vzhledem k velmi přísnému posuzování GMO produktů je podmínkou masivního používání NBT změna legislativy EU, která by umožnila jejich zařazení jako non-GMO. Tato změna ale hrozí destrukcí současného systému právní ochrany.

Nadnárodní koncerny se už dnes snaží pravidla obcházet a využívat patentovou ochranu. Jako vějčku nabízí ústupky typu částečné šlechtitelské výjimky a podobně. Už dnes je v některých zemích šlechtitelská výjimka upravena, z pohledu malých a středních firem je to riziko do budoucna. Dojde ke zpomalení vývoje, což sníží konkurenceschopnost našeho zemědělství, o cenách osiv nemluvě. Za naprosto nezbytné považujeme zachování plné šlechtitelské výjimky. Systém právní ochrany odrůd dle Mezinárodní unie pro ochranu nových odrůd rostlin (UPOV) a Odrůdového úřadu Společenství (CPVO) je pro ně osvědčený a plně vyhovující. Podporujeme současně platnou legislativu, která znemožňuje patentování biologického materiálu, a její změnu jednoznačně odmítáme.

Bedlivě sledujeme vývoj NBT a jejich uvolnění bez nutnosti posuzování podle legislativy pro GMO. Zároveň však zastáváme názor, že

veškeré non-GMO produkty by se na základě pravidla 28, bod 2 prováděcího předpisu k Úmluvě o udělování evropských patentů (EPC) neměly patentovat. Podle našeho názoru by důsledkem patentovatelnosti produktů NBT byla likvidace středních a malých firem, zdražení vstupů do zemědělství, tedy dražší potraviny nebo vyšší dotace, což je ve svém důsledku v rozporu se současnou politikou EU. Případně patentované produkty nebude možné oddělit od běžných, také hrozí úmyslné či neúmyslné zavlečení genů, hrozí likvidační soudní spory vůči šlechtitelům, semenářům i zemědělcům. Jde o velmi vážné riziko pro podnikání.

Žádáme tímto jako reprezentant oboru v ČR, postavme se těmto snahám o patentovatelnost produktů NBT, neumožníme patentovou ochranu odrůd, a to v souladu s Úmluvou OSN o biologické rozmanitosti a Evropskou patentovou úmluvou. Společně zastavme další monopolizaci sektoru a nadvládu nadnárodních šlechtitelských subjektů a tím ochraňme české šlechtitele, kteří tvoří odrůdy vhodné pro české zemědělství.

Dr. Ing. Ivo Sedláček
místopředseda představenstva ČMŠSA
pro šlechtění

Oslava všestarské cibule

Tradiční oslavu pořádají v ZD Všestary každé dva roky jako poděkování svým zaměstnancům a obchodním partnerům. Za jejich úctu ke svěřené půdě, odhodlání vykonávat náročné povolání a lásce k tradičnímu českému oboru. Zároveň akce slouží jako prezentace zemědělství pro nejširší veřejnost, včetně školních dětí.

Úspěšnou všestarskou oslavu zahájila Monika Nebeská, předsedkyně představenstva ZD Všestary, Martin Červíček, hejtman Královéhradeckého Kraje, a Alexandr Hrabálek, primátor města Hradec Králové

V nevšední propagaci, která se pod názvem „Oslava všestarské cibule a brokolice“ konala 11. září 2021 u zeleninové haly ve Všestarech, navíc organizátoři pod vedením Moniky Nebeské, předsedkyně představenstva ukázali, že i zemědělské družstvo může být sympatické a mít odvážný smysl pro humor. Do kampaně letos zapojili svou cibuli, která vás provedla restauracemi, regionem a tipně poukázala na aktuální letní sezónu. Cibule se tak pomalu ale jistě stává hvězdou internetu. Do hravých oslav se můžete zapojit každý prostřednictvím interaktivní prezentace dostupné na www.vsestarskaoslava.cz

**ZD Všestary ctí
zodpovědný a ohleduplný
přístup ke všem svým
aktivitám nejenom ve
svém regionu.**

„Vostrou party“ uspořádali také jako poděkování cibuli, kterou pěstují. Protože nejenom podle jejich názoru si to zaslouží. „Nejen že je opravdu ostrá, ale ještě má chráněné označení původu EU a oproti běžným cibulím obsahuje o čtvrtinu více železa a dvakrát více vitamínu B3. Navíc je opečovávaná s láskou a nevšední péčí,“ upozornila Monika Nebeská na výjimečnou kvalitu a charakteristiku. Aktivita tentokrát byly velmi široké. Cibule vyrazila na hradeckou Bílou věž, aby se na svou domovinu podívala z ptačí perspektivy. Do kampaně se zapojily regionální restaurace, kde se týden před akcí vařila cibulačka z Všestarské cibule. Akci podpořil také Miroslav Toman, ministr zemědělství, Martin Červíček, hejtman Královéhradeckého kraje, Alexandr Hrabálek, primátor Hradce Králové, a svou přítomností spousta dalších osob, rodin s dětmi ale i partnerských společností. ZD Všestary si dlouhodobě zakládá na úzkou a přátelskou komunikaci a vztahy s regionem a lidmi, kteří v něm žijí, i proto podporuje zdejší školy, kostely a charity, svou prací se stará o krajinu a přírodní zdroje. Všestarská oslava tak je dalším příspěvkem k pozitivnímu vnímání zemědělství a agrárního sektoru u širší veřejnosti v regionu.

redakce Agrobaze, foto: archiv ZD Všestary

Partner Agrární komory ČR

**Rozumíme
Vašemu podnikání.
Do posledního zrníčka.**

Obchodní sdělení RENOMIA, a. s.

Navrhneme pro Vás pojištění přesně podle Vašich potřeb

Třetina českých zemědělců na nás denně spoléhá díky individuálnímu a vstřícnému přístupu a perfektní znalosti pojistného trhu. Kromě pojištění plodin a zvířat navíc zajistíme nejvýhodnější pojištění i pro Váš majetek, technologie či vozidla. Najdeme řešení i pro odpovědnostní a osobní pojištění.

Proč s RENOMIA AGRO

- Nejlepší ceny i podmínky
- Široký rozsah pojistného krytí
- Rychlé řešení škod
- Speciální pojistné programy

Postaráme se o pojištění

- Zemědělských rizik
- Majetku, strojů a vozidel
- Odpovědnosti, finančních škod
- Výrobních rizik

RENOMIA AGRO

je specializovanou značkou pojišťovací makléřské společnosti RENOMIA, a. s., která disponuje odborníky s dlouholetou praxí v oblasti pojištění zemědělských rizik.

Rádi Vám pomůžeme s konkrétním nastavením Vašeho pojištění.

Vždy ve Vašem zájmu.
www.renomiaagro.cz

Sedmdesátileté výročí šlechtění

Historie Výzkumného a šlechtitelského ústavu ovocnářského sahá až do roku 1951, kdy v rámci reorganizace Ovocnicko-vinařského ústavu v Praze a Zahradnických ústavů v Průhonicích byla jednotlivá zahradnická odvětví v bývalém Československu rozdělena do samostatných ústavů.

Významný předěl v historii ústavu nastal v roce 2012, kdy se začal realizovat projekt „Ovocnářský výzkumný institut“, prostřednictvím kterého se za pomoci prostředků Evropské unie a státního rozpočtu vybudovala úplně nová infrastruktura ústavu. Projekt byl dokončen v roce 2015 a od té doby má ústav k dispozici moderní zcela nový areál, který zahrnuje 8 nově zbudovaných objektů a jeden objekt zrekonstruovaný (sklad ovoce). Laboratoře byly vybaveny nejmodernějšími přístroji a díky nim jsou produkovány výsledky vysoké kvality.

K ústavu aktuálně náleží cca 112 ha zemědělské půdy. Pozemky jsou využívány jako výsadby pokusné, šlechtitelské a pro uchování genetických zdrojů. Aktuálně je Výzkumný a šlechtitelský ústav ovocnářský jediným svého druhu v ČR, který se komplexně zabývá problematikou ovocnářského výzkumu většiny ovocných druhů mírného klimatického pásma. V organizačním členění pěti výzkumných oddělení zaměstnává 100 zaměstnanců.

Za celou dobu své existence dosáhl ústav celou řadu úspěchů a světově proslul především svým šlechtitelským programem třešní. Na mezinárodní úrovni je Výzkumný a šlechtitelský ústav ovocnářský aktivně zapojen do předních evropských a světových vědeckých organizací.

Jsme připraveni, jakmile nám to pandemická situace dovolí, představit naši sedmdesátiletou historii včetně dosažených úspěchů široké veřejnosti prostřednictvím připravovaných akcí, a to pro odborníky i pro širokou veřejnost. Rádi proto všechny zájemce v našem ústavu přivítáme.

*Ing. Tomáš Zmeškal, jednatel
Výzkumný a šlechtitelský ústav
ovocnářský, s.r.o.*

Při svém vzniku měl ústav 16 ovocnářských stanic a pracovišť po celé republice, jejichž činnost řídilo Ministerstvo zemědělství. V roce 1956 přešel ústav pod přímé vedení Československé akademie zemědělských věd a v roce 1977 byl přičleněn jako samostatná hospodářská organizace k VHJ Semptra Praha. Od 1. 8. 1992 se stal Výzkumný a šlechtitelský ústav ovocnářský v Holovousích součástí společnosti SEMPRÁ Praha a.s., přičemž byla

zrušena jeho přímá vazba na ostatní šlechtitelské stanice.

Současná právní forma a vlastnická struktura výzkumného ústavu ovocnářského se začala psát 1. 7. 1997, kdy byla založena obchodní společnost Výzkumný a šlechtitelský ústav ovocnářský Holovousy s.r.o., který měl až do roku 2015 sídlo v areálu zámku v Holovousích.

**VÝZKUMNÝ A ŠLECHTITELSKÝ ÚSTAV
OVOČNÁŘSKÝ HOLOVOUSY s.r.o.**

Vás srdečně zve u příležitosti 70-ti let od svého založení na

Slavnosti ovoce v Holovousích

v sobotu 23. října 2021

v areálu výzkumného ústavu v Holovousích

9.00 – 12.00 Odborný seminář pro pěstitele ovoce

(agrotechnické práce v sadech, metody monitoringu a ochrany proti škodlivým organismům, odrůdy ovoce vyšlechtěné v Holovousích a perspektivní novošlechtění, představení netradičních druhů ovoce)

13.00 Slavnostní zahájení – podium před skladem ovoce

13.00 – 17.00 Den otevřených dveří ve VŠÚO

(komentované prohlídky vnitřních i venkovních prostor ústavu včetně sadů a skleníku, výstavka včelařství a představení středních zemědělských a potravinářských škol z regionu)

15.00 Předání certifikátů „**PODKRKONOŠÍ regionální produkt®**“

14.00 – 16.00 Komentovaná výstava ovoce

(sklad ovoce - každou celou hodinu)

V průběhu celého odpoledne bude zajištěno bohaté občerstvení, včetně výborných domácích koláčů a ochutnávky výrobků z ovoce.

V prostoru areálu bude probíhat bohatý kulturní program pro dospělé a animační program pro děti, soutěže o ceny, dílničky pro děti, malování na obličej, lukostřelba a také sportovní aktivity pro děti a dospělé.

Těšit se také můžete na

„**Holovouský minifestival**“

Prodejní stánky z Podkrkonoší budou nabízet regionální produkty, kvalitní ovoce, ovocné stromky (např. Holovouský malináč), výrobky z ovoce, med, sirob, další dobroty a výrobky místních producentů.

Všichni jste srdečně zváni. Těšíme se na vaši účast.

Cukrová řepa a životní prostředí

V polovině června jsem zachytil zprávu, že ve Švýcarsku proběhlo referendum o úplném zákazu používání pesticidů v zemědělství. Referendum zákaz odmítlo.

Ulevilo se mi, nejde mi o Švýcarsko, byl by to ale strašný precedens, který by nepochybně spustil lavinu po celé Evropě. Ale zkusme si to představit! Dokázali bychom vysvětlit veřejnosti, co by takový zákaz způsobil? Dostali bychom se vůbec do médií, abychom to mohli vysvětlit? Četl, poslouchal by někdo naše argumenty?

Říká se, že žijeme v informační společnosti. Asi ano, informací kolem nás je strašně moc, lidé jsou však jimi zahlceni, otráveni. Jsou ochotni šfouřit se v informacích o rodinném životě hvězd šoubyzysu, ale fakta o potravinách, životním prostředí, tam do hloubky nejdu. Ta většinová reakce není vybrat si, co je opravdu důležité, ponořit se do toho a hledat smysl, nýbrž zjednodušit, zůstat na povrchu, ve své bublině a vyselektovat si informace, které bublina akceptuje. Odůvodnění kritiky a zákazů je jednoduché: „Ono to škodí“. Argumentace, proč musíme jistou míru rizika akceptovat je složitá a nikdo to čist nechce. Docela se obdivuju Švýcarům, že ten jednoduchý, populární zákaz odmítli, že (asi) poslouchali argumenty. Snad se mi tímto příkladem podařilo navodit situaci, atmosféru, ve které žijeme a pracujeme. Řepářství a cukrovarnictví, jako každé odvětví, řeší svou udržitelnost i vztah k životnímu prostředí.

Vždycky je to tak, že kritici stojící mimo obor vidí všechno špatně, obor se musí

bránit a snažit se nastolit kvalifikovanou, na oboustranných solidních argumentech založenou diskusi. Každá výroba vznikla z lidské potřeby a jde tedy o to, aby byla ta potřeba uspokojována s minimálními zdravotními a environmentálními dopady. Samozřejmě, je tu i názor, že cukr potřeba není, že se bez něj obejdeme. 180 mil. t ve světě, 350 000 ročně

**Tlaky na ekologizaci
produkce mají u všech
plodin své limity.**

u nás ovšem dokazuje, že ta potřeba není bagatelní a do diskuse o tom se pouštět nebudu. Pokusím se vybrat a popsat nejdůležitější aspekty vztahu řepářství a životního prostředí. Myslím, že jsou tu dva zásadní okruhy problémů. První je technologie a její legislativní rámec, omezující pravidla. Tím druhým pak klimatická změna vs. řepa, emise, uhlíková a vodní stopa. U té technologie neobjevujeme Ameriku. Přesto, že si to laická veřejnost často nemyslí, implementace pravidel, směřujících technologii pěstování cukrové řepy tak, aby minimalizovala negativní vlivy na životní prostředí, má už dlouhou historii a pravidla jsou stále přísnější. Velmi přesně

jsou definována pravidla pro používání přípravků na ochranu rostlin, pro hospodaření na erozně ohrožených plochách, v pásmech ochrany vodních zdrojů, pro hnojení dusíkem k omezení vyplavování nitrátů, pro vyrovnanou bilanci organické hmoty v půdě...

Samozřejmě, občas dochází k omylům a nehodám vedoucím k porušení těchto pravidel, v drtivé většině se však zásady dodržují. Často ovšem se zaťatými zuby: rozdělit čtyřicetihektarové pole na rovině kvůli obecnému principu na dvě části je pro zemědělského podnikatele jasná šikana. A je potřeba zdůraznit, že tato pravidla u nás a v EU jsou asi nejpřísnější na světě, takže určitě nejsme na špičce ničitelů životního prostředí, přitom musíme obstát v ekonomické konkurenci s těmi, kdo to mají jednodušší, a přesto čelit smeknutému šiku kritiků.

Cukrová řepa je náročná plodina, bez intenzivní ochrany se neobejde. Spotřeba přípravků na ochranu rostlin u ní je na našich polích nadprůměrná, v Evropě však nepředstavuje žádný excés a české zemědělství obecně patří v tomto ohledu k velmi šetrným zemím. Proto také cítíme jako velmi nekorrektní proklamaci EU, že do roku 2030 členské státy sníží spotřebu přípravků na ochranu rostlin o 50 %. Pro nás je prostor ke snižování daleko menší a mohlo by to znamenat, že náročnější plodiny nebudeme schopni pěstovat.

Vývoj spotřeby „chemie“ v příštích letech u řepy může pozitivně ovlivnit rozšíření technologie Conviso Smart. Množství herbicidních účinných látek tu klesá na 80 g/ha, takže i pokud zůstane tato technologie jen na části výměry cukrové řepy a i pokud se v této technologii budou částečně používat konvenční herbicidy, může spotřeba herbicidních látek klesnout pod 1 kg/ha. Naopak, musíme předpokládat nárůst spotřeby fungicidů a insekticidů. Houbové skvrnitosti listů řepy jsou velkým fenoménem posledních let, který si jistě vyžádá zvýšení počtu fungicidních aplikací. U insekticidů se projeví zákaz neonikotinoidů. Při moření osiva neonikotinoidy ochráníme dnes řepu před většinou škůdců cca 60 g účinných látek. Alternativy v podobě operativních aplikací insekticidů na list zvýší spotřebu nejméně o řád. Tak jako v případě odrůd s tolerancí k nematodům a k ALS herbicidům tu může velmi pozitivní roli sehrát šlechtění. Doufáme v odrůdy s mnohem větší odolností k houbovým chorobám a k virovým žloutenkám. Doufáme také ve vývoj prakticky použitelných robotů pro mechanické odplevelování. Široká snaha o zlepšení, snížení chemické

zátěže je naprosto zřejmá, jen to nejde okamžitě, jak by si aktivisté zjevně přáli. Na katastrofické scénáře, jak „chemie“ všechno zničí, můžeme jen poukázat na to, že v Česku, v EU se v cukrové řepě používají registrované přípravky, které prošly důkladným zkoušením co do účinnosti, toxikologie, reziduí, vlivu na nečlověčí organismy, které představují aktuálně akceptovatelný kompromis mezi produkcí a reálnými i jen odhadovanými riziky. Velkým tématem je změna klimatu, uhlíková stopa, emise skleníkových plynů. Moderní, průmyslové zemědělství je postaveno na velikých, výkonných strojích pro zpracování půdy, zakládání a ošetřování porostů, na sklizňových strojích. Na vstupech v podobě energie fosilních paliv pro tyto stroje, v podobě průmyslových hnojiv a přípravků na ochranu rostlin. Logicky vyvstává otázka, jaká je jeho uhlíková stopa, do jaké míry skleníkové plyny, zejména oxid uhličitý do biomasy rostlin ukládá a jestli ve vstupech nespotebovává/ nevypouští skleníkových plynů vlastně víc. Před sto lety bylo zemědělství energeticky soběstačné. Pro koňské potahy a lidskou sílu využívalo část vyprodukované biomasy, další vstupy byly minimální. Bylo nás ovšem mnohem méně, potravin bylo potřeba méně. Kam nás vývoj zanesl? Není zvýšená produkce jen transformovaná energie fosilních paliv? A co obnovitelné zdroje energie z biomasy? Řepkový olej v naftě prý žádné emise nešetří, naopak, zvyšuje je. A co řepný bioetanol v benzínu? Jak je to? Jsou to opravdu obnovitelné zdroje energie?

Cukrová řepa je díky své dlouhé vegetační době plodinou vytvářející za vegetační období u nás největší množství biomasy. 80 t/ha přepočtené řepy při sušině cca 23 % představuje více než 19 t/ha sušiny. K tomu můžeme připočíst chrást – cca 40 t/ha s obsahem sušiny 15 %, tedy dalších 6 t suché biomasy. A k tomu ještě sklizňové ztráty a hmotu kořenů, které zůstávají v půdě, odhadem 2 t/ha sušiny. Celkem tedy dnes u nás řepa vytváří cca 27 t/ha suché biomasy. Rostlinná biomasa obsahuje v sušině 50–52 % uhlíku fixovaného při fotosyntéze vylučně z atmosférického oxidu uhličitého. Oxid uhličitý obsahuje 27,3 % uhlíku, takže 13,5 t uhlíku v sušině biomasy cukrové řepy představuje fixaci 50 t/ha oxidu uhličitého z atmosféry za rok. Z dalších plodin se této primární produkci biomasy blíží kukurice s produkcí přes 20 t/ha a s fixací oxidu uhličitého téměř 40 t/ha a rok, pšenice bude podle výnosů někde mezi 10 a 15 t/ha suché biomasy a 18–27 t/ha fixace CO₂.

Tento výčet obsahuje sice nejvýznamnější vstupy, ani zdaleka však není úplný. Chybí emise spotřebované při výrobě strojů, při výrobě osiva, při šlechtění, emise vyprodukují traktoristé při pěstování... Vyčíslit to je strašně složité, existují na to výpočetní programy, ale výsledky mívají ohromný rozptyl, dá se tak doložit jakákoliv teorie. Domnívám

se, že součet těchto dalších emisí nemůže převyšovat vstupy z tabulky, a tak odhaduji celkové emise ze vstupů do technologie na cca 1,5 t CO₂ na 1 ha cukrové řepy. Další a určitě největší chybějící položkou jsou emise skleníkových plynů z půdy. Agronomické výzkumy ukazují, že k reprodukci půdní organické hmoty je třeba do půdy vnášet cca 5 t/ha suché biomasy ročně. Jestli je to tak, pak mineralizací se ročně z orné půdy uvolňuje přibližně 9 t/ha oxidu uhličitého. Uhlík fixovaný do zoražovaného chrástu, sklizňových ztrát a nesklizených kořínků (8 t/ha sušiny, cca 4 t/ha uhlíku, skoro 15 t/ha CO₂) slouží s výrazným přebytkem k obnově půdní organické hmoty. Celkové emise spojené s pěstováním cukrovky tedy odhaduji na 10,5 t/ha CO₂. Bilance, uhlíková stopa cukrové řepy je tedy výrazně pozitivní, čistá fixace mi vychází na 39–40 t/ha oxidu uhličitého.

Jako fixátor oxidu uhličitého je tedy zjevně cukrová řepa jasná hvězda, je efektivnější než tropický prales a z velkých plodin s ní konkuruje pouze cukrová třtina (ta má ovšem z ekologického hlediska problém s vodní stopou, spotřeba vody je ve srovnání s řepou trojnásobná). Hlavním konečným produktem je ovšem cukr, cukrovarnická technologie spotřebovává energii mnoho a je nutno počítat dál. Údaje mají ohromné rozpětí, pro řepné cukrovarnictví v Evropě je to 242–771 kg

CO₂ na 1 t cukru, pro importovaný třtinový cukr 642–760 kg CO₂ (Klenk, I.: Sugar Industry 137 [2012], 1–17). Když budeme pracovat s jakousi střední hodnotou – 500 kg CO₂/t cukru, zůstává bilance stále velmi pozitivní: na 420 kg uhlíku fixovaného v tuně cukru (ekvivalent 1 538 kg oxidu uhličitého) jsme vypustili 136 kg uhlíku ve formě 500 kg oxidu uhličitého.

Vysoká výkonnost cukrové řepy při fixaci CO₂ ji předurčuje do role obnovitelného zdroje energie, ať už ve formě bioetanolu, či bioplynu. Pochybnosti, jestli tady k úspoře emisí vůbec dochází, jsou jen dokladem povrchního pohledu a neochoty opravdu počítat, či hledat relevantní informace. U nás produkuje bioetanol z řepy Tereos TTD paralelně s výrobou cukru, a tak je těžké vyčíslet emise odděleně. Každoročně však vyčísluje redukcí emisí německý spolkový úřad pro zemědělství. Domnívám se, že výsledky je možné převzít, technologie pěstování, výnosy a výroba biopaliv se výrazněji neliší. Pro rok 2018 byla úspora emisí pro bioetanol z cukrové řepy oproti benzínu vyčíslena na 82 % (Zuckerübe 4/2020, 2/2021). Na cestě k uhlíkové neutralitě bude tedy cukrová řepa rozhodně mít svoje místo.

Článek je převzatý z Listů cukrovarnických a řepářských 7/8, 2021
Jaromír Chochola,
Řepářský institut

Nejviditelnější je asi oblast chemie, přípravků na ochranu rostlin. Jaká je tady situace?

Přípravky na ochranu rostlin (POR)	Spotřeba účinných látek kg/1 ha
Herbicidy v řepě	3,0
Fungicidy v řepě	0,6
Insekticidy v řepě	0,1
Cukrová řepa celkem	3,7
Spotřeba POR na 1 ha zemědělské půdy v Česku*	1,9
Spotřeba POR na 1 ha zemědělské půdy v Německu *	3,4
Spotřeba POR na 1 ha zemědělské půdy ve Francii *	3,8

*] Pramen: Eurostat

A jaké jsou vstupy, resp. emise skleníkových plynů při pěstování? Ty nejvýznamnější a zároveň spolehlivě odhadnutelné jsou v další tabulce.

	Spotřeba na 1 ha	Emise kg CO ₂ na 1 kg	Emise kg CO ₂ na 1 ha řepy
Nafta	120 l = 101 kg	3,9	392
Dusíkatá hnojiva	85 kg	4	340
Herbicidy	3,0 kg úč. látek	25	75
Fungicidy	0,6 kg úč. látek	29	15
Insekticidy	0,1 kg úč. látek	25	2,9

Pramen: Rein, P.: Sugar Industry 135 [2010], 427–434

Zelená dohoda EU, pro zemědělství hrozba, nebo příležitost?

Agrární komora ČR vydala za podpory Ministerstva zemědělství u příležitosti letošní Země živitelky Almanach „Evropská zelená dohoda a její význam pro zemědělsko-potravinářský sektor“ autorky Mgr. Adély Paďourkové, který je v plném znění ke stažení na webových stránkách www.akcr.cz.

Vzhledem k úvahám o razantních změnách, se kterými Evropská komise do diskuse o budoucnosti evropského zemědělství vstupuje, jsme se rozhodli přiblížit obsah Almanachu i na stránkách našeho magazínu. Konkrétně pak na sektoru živočišné výroby, který je napříč Evropskou zelenou dohodou ze strany Evropské komise nejvíce zmiňovaný, a to v kontextu nezbytného posílení klimaticky a přírodně příznivých postupů a přechodu k udržitelnosti.

Živočišná výroba je zmiňována ve všech hlavních strategiích a akčních plánech, které Evropská komise doposud předložila – od Strategie Farm to Fork přes Strategii pro biologickou rozmanitost, Plán EU pro boj proti rakovině, Akční plán pro ekologické zemědělství, Strategii EU pro metan až po Akční plán EU pro nulové znečištění.

Pro živočišnou výrobu Evropská komise prozatím identifikovala jeden hlavní redukční cíl, což je snížení prodeje antibiotik pro hospodářská zvířata o 50 %. Důležitá je ale i iniciativa Evropské komise na poli možné úpravy daňových systémů (ze strategie Farm to Fork) se záměrem podpořit spotřebu například ekologické produkce ovoce a zeleniny. Evropský daňový systém by podle Komise měl reflektovat „skutečné náklady“ na produkci potravin, a to včetně nákladů spojených s využíváním přírodních zdrojů, znečištěním, produkcí skleníkových plynů, či s náklady na léčbu nemocí (Komise v rámci Plánu EU pro boj proti rakovině konzumaci červeného masa a masných výrobků přímo propojuje s výskytem rakoviny v EU). Ambicióznost dalších cílů i množství plánovaných iniciativ odpovídá snaze Evropské komise o posílení udržitelnosti sektoru, přičemž žádný z nich zatím není právně závazný.

KLIMATICKÉ CÍLE

Evropská zelená dohoda cílí na dosažení klimatické neutrality do roku 2050, Evropský právní rámec pro klima pak na redukci emisí skleníkových plynů o 55 % do roku 2030. Oba tyto cíle jsou právně závazné. Aby Evropská komise byla schopna tento cíl naplnit, zaměřila se v řadě doplňkových strategií i na emise ze živočišné výroby, zejména pak na metan a čpavek. Strategie EU pro metan stanovuje

postup ke snížení emisí metanu nejen v EU, ale i ve světě. Zahrnuje řadu legislativních i nelegislativních opatření v energetice, zemědělství a odpadovém hospodářství. Strategie předložená Komisí dne 14. 10. 2020 ale zatím nezmiňuje závazné cíle v oblasti redukce metanu (minimálně do roku 2025) ani návrhy týkající se redukce velikosti stád v intenzivní zemědělské výrobě či změny stravování občanů EU.

Emise metanu Komise zařadila i do balíčku FitFor55, konkrétně do návrhu revize nařízení o sdílení úsilí (předloženo 14/07/2021). Zde Komise uvádí, že emise metanu v zemědělství EU pocházejí z 81 % ze střevní fermentace dobytka a ze 17 % ze zvířecího hnoje. Krmné přísady a optimalizované koncepty krmení, stejně jako šlechtitelské programy zaměřené na zdraví, dlouhověkost a plodnost, mohou podle Komise při nízkých nákladech výrazně snížit emise metanu ze střevní fermentace. Kromě toho může hospodaření s hnojem a využití anaerobní digesce zvířecích exkrementů nákladově efektivně snížit produkci metanu z chovu zvířat.

Emise metanu Komise zmínila i v návrhu delegovaného aktu pro udržitelné financování z prosince 2020, podle kterého by měly být sledovány a řízeny dobré postupy managementu stád, které by měly zahrnovat výběr plemen tak, aby byla přizpůsobena místním podmínkám. Jde také o postupy péče o zdraví zvířat s cílem zachovat zdraví zvířat, snížit potřebu veterinárního ošetření a minimalizovat morbiditu a mortalitu populací. Zároveň se zaměřuje na optimalizaci řízení stád za účelem zmírnění emisí metanu z enterické fermentace a optimalizace efektivity zdrojů zvýšením produktivity, včetně optimalizace stáří při utracení, prodloužení životnosti zvířat zlepšením zdraví zvířat, optimalizací míry plodnosti, kde vysoká míra plodnosti přispívá ke snížení emisí skleníkových plynů. Jde také o krmení hospodářských zvířat, které snižují emise skleníkových plynů prostřednictvím úpravy krmných směsí, o stravovací postupy, které snižují emise metanu z enterické fermentace přežvýkavců a udržitelné zadávání zakázek na krmiva.

V rámci oběhového hospodářství

Komise vyzdvihuje možnosti biorafinérií produkujících biohnojiva, bílkovinná krmiva a bioenergie. Zemědělci by podle Komise měli využít příležitosti k omezení emisí metanu z hospodářských zvířat tím, že zahájí výrobu energie z obnovitelných zdrojů a investují do anaerobních reaktorů pro výrobu bioplynu ze zemědělského odpadu a zbytků, jako je hnůj.

Ve stejném návrhu byl rovněž zmíněn i čpavek (amoniak). Zde Komise bude dále nastavovat dobré postupy hospodaření s hnojem týkající se zejména anaerobního zažívání, ošetření kejdy a hnoje v zemědělském zařízení a jejich zpracování a skladování, o postupy vhodného zacházení s pevným hnojem a jeho skladování za účelem snížení emisí a úniků živin, o aplikační techniky ke snížení emisí amoniaku při aplikaci kejdy a pevného hnoje na zemědělskou půdu a postupů správy živin, které významně snižují ztráty živin a používání hnojiv. Téma čpavku se ale objevuje i ve strategiích, které už byly předloženy, například v Akčním plánu EU pro nulové znečištění z května 2021. Evropská komise v akčním plánu uvádí, že aktuálně vyhodnocuje, zda bude nutné předložit legislativu, která by stanovovala závazné cíle v oblasti redukce emisí čpavku zejména v sektoru intenzivní živočišné výroby. Zavedena by mohla být rovněž nová právně závazná pravidla pro nakládání s hnojem.

ŽIVOTNÍ POHODA (WELFARE) ZVÍŘAT

Evropská komise připravuje rozsáhlou revizi aktuálních právních předpisů týkajících se welfare zvířat, revize by měla být dokončena do konce roku 2023. Revize by měla zahrnovat problematiku transportu živých zvířat, porážek zvířat, klecových chovů i značení welfare zvířat na obalech potravin. Komise hodnotila plnění cílů strategie v období 2012–2015, ale

Hlavní cíle Sdělení Evropské komise k iniciativě Konec doby klecové:

Zákaz klecových chovů pro nosnice, prasnice, telata, králíky, kuřice, brojler, křepelky, kachny a husy, a to od roku 2027

Zvážení zavedení celoevropského značení dobrých životních podmínek zvířat, aby se zlepšil přenos hodnot v potravinovém řetězci.

Zpracování vědeckých posouzení zákezu klecí pro druhy a kategorie zvířat, které se vztahuje občanská iniciativa Konec doby klecové (viz první cíl) podpory byl mezi zemědělci zájem, což dokládá více než 1 200 žádostí přijatých PGRLF během několika dnů od spuštění.

podle výsledků zatím žádný z cílů strategie nebyl naplněn. Studie se zaměřuje na několik oblastí včetně transportu živých zvířat, krácení ocásků u prasat či metody omračování zvířat před porážkou. Tyto tři oblasti budou rovněž podle Komise v centru pozornosti při plánované revizi evropské legislativy pro

Hlavní cíle Evropské zelené dohody vztahující se k označování:

Zavedení harmonizovaného povinného systému značení výživových hodnot na předních stranách obalů potravin na úrovni EU. Podle studií spotřebitelům nejvíce pomáhají systémy používající barevné kódování, zejména v kombinaci s odstupňovaným ukazatelem (například typ označování Nutri-Score). Potraviny s vyšším obsahem tuku či soli budou hodnoceny jako méně zdravé, podle barevného kódování oranžové až červené, včetně například masa s vyšším podílem tukové tkáně nebo zpracovaného masa.

Předložení návrhu nutričních profilů potravin a maximálních limitů obsahu tuku, soli a cukru v potravinách. Úvaha prodloužení povinného značení země původu pro některé produkty při zajištění fungování pravidel jednotného trhu. Komise se zaměří na vepřové, drůbeží, skopové a jehněčí maso, maso používané jako ingredience, mléko, mléko používané jako ingredience v mléčných produktech, jednoduché potraviny, nezpracované potraviny a primární složky potravin s podílem nad 50 %.

Předložení návrhu pro označování udržitelné produkce s cílem informovat o environmentálních dopadech produkce.

welfare zvířat. Evropská komise uvádí, že přestože welfare zvířat při transportu posiluje, výzvou i nadále zůstává zejména transport na delší vzdálenosti a transport za velmi vysokých či nízkých venkovních teplot. Krácení ocásků u prasat je přetrvávající praktikou ve 25 z 27 členských států Unie (kromě Finska a Švédska), navzdory formálnímu zákazu této praktiky k ní dochází u zhruba 150 milionů prasat každý rok.

Ministři zemědělství z Německa, Nizozemska a Lucemburska již vyjádřili podporu prosazení celoevropského zákazu dálkové silniční i lodní přepravy živých hospodářských zvířat do třetích zemí. Kvalitu transportu, a tedy i welfare zvířat během dopravy by podle Komise mohlo posílit využívání digitálních technologií. Využívány by také měly být technologie monitoringu teploty vnitřních přepravních prostor během transportu.

Velmi ambiciózní cíle Evropská komise plánuje v návaznosti na občanskou iniciativu Konec doby klecové, které se během jediného roku podařilo zajistit si přes 1,4 milionu podpisů evropských občanů. Evropská komise v reakci na iniciativu předložila dne 30. 6. 2021 Sdělení, ve kterém navrhuje další kroky v oblasti klecových chovů v Evropské unii.

Za účelem vypracování legislativního návrhu vypracuje Komise posouzení dopadů, které bude mimo jiné sloužit jako podklad pro rozhodování o doprovodných opatřeních. Jeho součástí bude veřejná konzultace, která se uskuteční do začátku roku 2022. Dokončení posouzení dopadů je naplánováno na konec roku 2022. V reakci na tuto iniciativu Komise v červnu 2020 a v červnu 2021 pověřila úřad

EFSA, aby v průběhu roku 2022 a na začátku roku 2023 doplnil stávající vědecké důkazy o dopadech klecových chovů nosnic, prasat, telat, kuřic, brojlerů, křepelek, kachen a hus. Tyto posudky by měly mít zásadní vliv na nastavení pravidel pro ukončení klecových chovů pro jednotlivé druhy zvířat. Posuzována by měla být i proveditelnost návrhu Komise – tedy zda je možné uvést právní předpisy o zákazu klecí v platnost od roku 2027. Komise vyzývá členské státy k zahrnutí welfare zvířat do seznamu eko-schémat (režimů pro klima a životní prostředí v rámci I. pilíře SZP), která budou zemědělci moci v rámci budoucí SZP využívat od roku 2023.

Ekologické zemědělství

Evropská komise v otázce ekologického zemědělství postupuje poměrně progresivně. Hlavní obecné cíle pro ekologické zemědělství byly zveřejněny již ve Strategii Farm to Fork a ve Strategii pro biologickou rozmanitost (květen 2020), v návaznosti na tyto obecné cíle ale ze strany Komise již došlo k předložení akčního plánu zaměřeného specificky na podporu ekologického zemědělství (březen 2021). Hlavním cílem Evropské zelené dohody vztahující se k ekologickému zemědělství je rozšíření plochy na 25 % zemědělské půdy v EU do roku 2030.

Související cíle a iniciativy Evropské zelené dohody vztahující se k pesticidům (definovány zejména v Akčním plánu pro ekologické zemědělství):

- posílení poptávky po ekologické produkci (včetně změn v zadávání veřejných zakázek s cílem podpořit spotřebu ekologické produkce ve školních jídelnách, veřejném stravování, v institucích),
- posílení udržitelnosti ekologické produkce,
- posílení rozpočtu pro propagační programy určené na podporu ekologické produkce,
- podpora ekologické produkce bude reflektována i v rámci revize programu Mléko do škol, Komise bude jednat s členskými státy s cílem určit způsoby, jak dále posílit distribuci ekologických produktů ve školních programech. Komise vyzve členské státy, aby tento podíl nadále zvyšovaly,
- Komise se zaměří na výživu zvířat tak, aby byla v souladu s ekologickými pravidly. Zkoumány budou alternativní zdroje organických vitamínů, zejména vitamínu B; podporovány budou doplňkové látky pro krmiva bez GMO,
- ekologický chov zvířat musí splňovat vysoké standardy EU v oblasti dobrých životních podmínek zvířat a splňovat druhově specifické behaviorální potřeby zvířat v souladu s přístupem EU v oblasti prevence nemocí,
- kromě zvýšení dostupnosti krmných bílkovin z regionálních zdrojů by měly být nalezeny alternativní zdroje bílkovin pro produkci krmiv, aby byla zajištěna udržitelná a diverzifikovaná výživa zvířat. Mezi ně by mohl patřit hmyz, krmiva z mořských zdrojů (např. řasy)

a vedlejší produkty biohospodářství (např. odpad z rybolovu a akvakultury). Standardy ekologického krmení zvířat by navíc měly být aktualizovány,

- podporovat výzkum a inovace týkající se alternativních zdrojů živin, chovu a dobrých životních podmínek zvířat v akvakultuře; podporovat investice do upravených polykultur a multitrofických systémů akvakultury; podporovat líhně a jesle pro zárodky a mláďata z ekologického zemědělství,
- provést studii o skutečné ceně potravin, včetně úlohy zdanění, s cílem vypracovat další doporučení,
- Evropská komise zmiňuje napříč strategiemi i možnosti úpravy daňového systému. Členské státy by pak podle Komise mohly například snížit sazby DPH na zdravé potraviny, a naopak je navýšit u potravin nezdravých.

OZNAČOVÁNÍ

Evropská komise plánuje revidovat stávající pravidla označování potravin a rozšířit je o další typy označování s cílem posílit informace poskytované spotřebitelům. V rámci strategie Farm to Fork Komise zmiňuje až osm různých druhů značení, řadu dalších pak navrhuje sám průmysl či členské státy. Problematika označování potravin je zde se zaměřením na živočišnou výrobu.

V oblasti značení se v případě živočišné výroby nejvíce skloňuje značení welfare zvířat a značení informující spotřebitele o environmentálních dopadech produkce masa a masných výrobků.

Zavedení značení welfare zvířat na obalech potravin již na principu dobrovolnosti podpořili i ministři zemědělství členských států Evropské unie, nyní se čeká na předložení návrhu ze strany Evropské komise (očekáváno v roce 2023). Mezi hlavními zastánci značení welfare zvířat na obalech potravin patří Německo, které usiluje například i o zavedení značení způsobu chovu nosnic na výrobcích, které obsahují vejce (například majonézy). Značení welfare zvířat implementuje již nyní řada členských zemí, například Holandsko, Dánsko či Itálie. Mezi nejaktivnější země na poli označování patří Francie, která navrhla systém označování nutričních hodnot potravin na předních stranách obalů Nutri-Score, systém označování environmentální udržitelnosti produkce Eco-Score a nejnověji i Planet-Score, které kombinuje informace o objemu použitých pesticidů, dopadech na klima, biodiverzitu a welfare zvířat. Francie usiluje o to, aby bylo Nutri-Score zavedeno na celoevropské úrovni.

PROPAGACE

Evropská komise zvažuje i možnosti, jak posílit propagaci potravin, které jsou považovány za udržitelné, případně za zdravé. Napříč strategiemi a akčními plány Evropská komise

zmiňuje možné úpravy evropského daňového systému, který by měl reflektovat „skutečné náklady“ na produkci potravin, a to včetně nákladů spojených s využíváním přírodních zdrojů, znečištěním, produkcí skleníkových plynů či s náklady na léčbu nemocí (Komise v rámci Plánu EU pro boj proti rakovině konzumaci červeného masa a masných výrobků přímo propojuje s výskytem rakoviny v EU) – dodržování zásady „znečišťovatel platí“. U zdravých a udržitelných potravin by měla existovat možnost nulového DPH (včetně ovoce a zeleniny), vyšší DPH by naopak mělo být možné zavádět pro nezdravé potraviny a potraviny s vysokou ekologickou stopou.

Dále jde o probíhající přezkum pravidel propagačních programů pro zemědělsko-potravinářské komodity s cílem posílit jejich příspěvek k udržitelné produkci a spotřebě, k přechodu na stravu obsahující větší množství potravin rostlinného původu a méně červeného a zpracovaného masa a dalších potravin spojených s riziky výskytu rakoviny.

Patří sem také vyžádání závazků od potravinářských společností a organizací, že přijmou konkrétní opatření v oblasti zdraví a udržitelnosti se zaměřením zejména na změnu složení potravinářských produktů v souladu

Podpora výzkumu a vývoje

Zásadní oblast výzkumu se bude týkat mikrobiomu, potravin z oceánů, zvýšení dostupnosti a množství zdrojů alternativních bílkovin, jako jsou rostlinné, mikrobiální, mořské a hmyzí bílkoviny a náhražky masa.

Podpora posílení produkce i spotřeby rostlinných alternativ masa a masných výrobků

Podpora revize propagačních programů pro zemědělsko-potravinářské komodity s cílem posílit podporu udržitelné produkce, zdravé produkce, ale i potravin rostlinného původu

s pokyny pro zdravé a udržitelné stravování, ke snížení jejich environmentální stopy a spotřeby energie tím, že se stanou energeticky účinnější. Přizpůsobit se budou muset marketingové a reklamní strategie tak, aby zohledňovaly potřeby nejzranitelnějších osob, tím se zajistí, aby cenové kampaně u potravin nezkreslovaly vnímání hodnoty potravin ze strany občanů. V neposlední řadě jde o omezení používání obalů v souladu s novým akčním plánem pro oběhové hospodářství. Podle Komise je například nutno vyvarovat se marketingových kampaní, které propagují maso za příliš nízké ceny. Komise bude tyto závazky sledovat a v případě nedostatečného pokroku zváží přijetí legislativních opatření. Další směry jdou k omezení marketingu nezdravých potravinářských výrobků zaměřeného na děti, včetně online marketingu, k posílení podpory ekologického zemědělství a udržitelně produkováných potravin v rámci programů Mléko a Ovoce do škol a k posílení podpory ekologického zemědělství a udržitelně produkováných potravin v rámci zadávání veřejných zakázek a stravování ve školách, nemocnicích či na úřadech.

Alternativní proteiny

Sektor zabývající se alternativními proteiny se velmi rychle rozrůstá, sama Evropská komise má v plánu v příštích dvou letech (2021–2022) alokovat 32 milionů eur na podporu výzkumu rostlinných alternativ živočišných produktů, ale i na výzkum v oblasti laboratorně pěstovaného masa či fermentace. Jedná se o historicky první evropskou podporu alokovanou na výzkum alternativ živočišných proteinů.

Mnohem větší finanční prostředky do rozvoje produkce alternativních proteinů ale investují a dále plánují investovat potravinářské společnosti. Dynamicky roste nabídka rostlinných alternativ pro mléko a mléčné výrobky, maso a masné výrobky, velmi progresivně se ale vyvíjí i technologicky náročnější alternativy včetně laboratorně pěstovaného masa, 3D tiskárny na maso či zpracování hmyzu a mořských řas. V současnosti se již společnosti zaměřují například na laboratorně pěstované mléko a mléčné výrobky, na laboratorně pěstované hovězí maso, drůbeží maso, vepřové maso, na laboratorně pěstované mořské plody, i na laboratorně pěstované tuky či želatinu. Ambice průmyslu jsou obrovské, například španělská společnost NovaMeat plánuje v brzké době vytisknout na 3D tiskárně až 500 kilogramů alternativních steaků za jednu hodinu. Maso vypěstované v laboratořích by se mohlo podle jednoho z producentů Peace of Meat objevit na evropském trhu již do tří let. Laboratorně vypěstované maso a tuk jako nové potraviny musí ještě projít procesem schvalování v Evropském úřadě pro bezpečnost potravin (EFSA), který potrvá minimálně 18 měsíců. Peace of Meat plánuje podat první žádost o schválení již ve třetím čtvrtletí roku 2021.

Úřad AK ČR

Reakce a ambice průmyslu

Společnost Nestlé vyvinula hrachovou alternativu mléka s neutrální chutí pro široké využití (vaření, pečení, šlehání, přímá spotřeba).

Společnost Nestlé se zavázala k zavedení francouzského systému označování výživových hodnot Nutri-Score a Eco-Score pro všechny značky spadající pod Nestlé v kontinentální Evropě; Nutri-Score je zaváděno již nyní, Eco-Score by mělo být zavedeno od roku 2022. Společnost Nestlé se zavázala, že bude od roku 2035 odebírat pouze udržitelné zemědělské komodity ke zpracování vlastních výrobků.

Společnost Nestlé posiluje produkci rostlinných alternativ masa a masných výrobků, nově se zaměřuje i na možnosti laboratorně pěstovaného masa. Nestlé do konce roku 2020 plánovalo nahradit až 10 % své nabídky masných produktů jejich rostlinnými alternativami, další rozšíření nabídky alternativ je plánováno i na následující roky.

Potravinářská společnost Nestlé zahájila prodej veganské alternativy konzervovaného tuňáka, nový výrobek nese název Vuna (vegan tuna).

Španělská společnost NovaMeat vyvinula rostlinnou alternativu masa vzhledem připomínající hovězí steak, jedná se o metodu 3D tisku masa. V nadcházejících letech plánuje vytisknout až 500 kg tohoto výrobku za hodinu.

Izraelská společnost ZeroEgg vyvinula všestrannou rostlinnou náhradu vajec vhodnou v potravinářství při výrobě omelet, pečiva, těstovin a omáček.

Potravinářská společnost New Culture plánuje spustit výrobu sýru Mozzarella vyrobeného z mléčné bílkoviny bez využití zvířat do konce roku 2023. Sýr má mít stejné vlastnosti jako Mozzarella z mléka zvířete, stejnou chuť, strukturu i tavicí vlastnosti, je ale bez laktózy. Základem pro výrobu je dostatečné množství kaseinového proteinu uměle vyrobeného pomocí fermentace a enzymu (chymosinu) vytvořeného fermentací mikroorganismů, který je dnes využíván u 95 % veškeré výroby sýra.

Společnost Mondeléz se zavázala, že do roku 2025 bude v EU odebírat vejce pouze z bezklecových chovů.

Potravinářský řetězec Tesco plánuje navýšit prodej rostlinných alternativ masa a masných výrobků o 300 % do roku 2025.

Vědcům z japonské univerzity v Ósace se podařilo vytvořit syntetickou verzi hovězího masa Wagyu za pomoci 3D tisku. Na základě histologické struktury hovězího masa vyvinuli metodu 3D tisku, která „dokáže vytvořit složité struktury na míru, jako jsou svalová vlákna, tuk, a cévy“. Odvětví laboratorního syntetického masa by do roku 2025 mohlo dosáhnout tržní hodnoty 214 milionů dolarů, v roce 2032 pak až 593 milionů dolarů.

ŽIJEME

na venkově

24. ZÁŘÍ 2021

Mlékárenské dny v Přibyslavi 2021

Jubilejní letošní 30. ročník Mlékárenských dnů v Přibyslavi byl stejně jako předchozí ročníky naplněn celou řadou zajímavých informací, především pak v podání předsedy Českomoravského svazu mlékárenského (ČMSM) Jiřího Kopáčka.

Z prezentace jednotlivých výrobců a výrobků pak bylo patrné, že se obor mlékárenství v ČR stále dynamicky rozvíjí a přes všechny komplikace se mu daří zároveň reagovat na stávající spotřebitelské, ale i nutriční i environmentální změny, a dokonce i na regulace spojené s pandemií koronaviru.

Jak přitom právě Kopáček na vstupní tiskové konferenci ke „slavnostem mléka na Vysočině“ informoval, v loňském roce se totiž zvýšila v ČR spotřeba mléka v ekvivalentu mléka použitého v mlékárenských výrobcích na 262,5 kg na osobu a rok, což je významný

posun oproti předchozímu roku, kdy tato spotřeba činila i tak docela nemalých 249,0 kg na hlavu ročně. A to navzdory skutečnosti, že cena mléka (a tedy i mlékárenských výrobků) v ČR v průměru již téměř rok mírně roste, což je poměrně logickým odrazem stavu, kdy roste i v mlékárenství jak cena lidské práce, tak obalů, přičemž v prvovýrobě kromě všech dalších položek roste také cena proteinových krmiv. Přesto se v loňském roce podařilo zvýšit produkci v celé řadě mlékárenských segmentů, mimo jiné pomazánkového másla (o 11 %) nebo, a to je zvláště pozitivní, produkci přírodních sýrů o 8,3 %.

Samotné Mlékárenské dny v Přibyslavi obohatilo letos několik nových prvků. Prezentace výrobků a výrobců se poprvé uskutečnila v zasedacím sále zámku Přibyslav, akce se zúčastnil rekordní počet 23 mlékáren a v samotné soutěži bylo hodnoceno 68 výrobků. V kategorii „Mléčné nápoje a zakysané mléčné výrobky“ přitom nakonec zvítězil „DIP 140 g paprika s jalapeños a DIP 140 g česnek s bylinkami“ (Polabské mlékárny Poděbrady), v kategorii „Čerstvé a tvarohové sýry, tvarohy a pomazánky včetně tavených sýrů (slané)“ „Čerstvý kozí sýr s provensálským kořením BIO“ (Dvorský statek s.r.o., Olešinka), v kategorii „Deserty

a pomazánky sladké“ pak „Tvarohová pochoutka s pistácií a malinou“ (Farma Bezděkov) a konečně v kategorii „Přírodní sýry zrající“ vyhrál „Sedlčanský Hermelín originál 100 g“ (Savencia Fromage & Dairy Czech Republic, a. s.). Faktickým vítězem však byli všichni, včetně mlékárny Madeta, která se Mlékárenských dnů zúčastnila vůbec poprvé a hned si odnesla první cenu za nejlepší etiketu od Klubu sběratelů kuriozit za archivní zrající sýr. V hlasování veřejnosti o Přibyslavský krajáč 2021 pak zvítězila společnost A.W., spol. s r.o. Loštice, známý to výrobce olomouckých tvarůžků – symbol tvarůžků byl kromě toho letos také graficky ztvárněn v cenách pro vítězné výrobky. Zajímavých produktů bylo ovšem k vidění hodně, a nešlo vždy „jen“ o mléko jako takové. Společnost Moravia Lacto, a.s. Jihlava představila například Far-

mářské mléko v ekologickém obalu, přičemž z prodeje těchto obalů míří část peněz na obnovu deštných pralesů, Mlékárna Polná, spol. s r.o., zase prezentovala přírodní zrající sýr Zlatá Praha s fermentovanými kopřivami, což může být zajímavý komponent nejen v mlékárenství, který ale na místě příliš nezaujal odbornou porotu – přítomné ochutnavače ale ano.

Důležité také bylo propojení této mlékárenské akce s bohatým doprovodným programem a s aktivní účastí veřejnosti. O Přibyslavském krajáči již byla řeč, dalším prvkem, zaměřeným pro změnu výhradně na děti, byla také literární soutěž, pojatá jako tvorba mlékárenských sloganů. Nakonec zvítězilo heslo „Vanilkový přibináček nemá ani jeden háček“, obecnou a širší platnost má však jistě i slogan umístěný na druhém místě – „Lepší máslo na

chlebě nežli máslo na hlavě“, na třetím místě pak skončila formulace „Místo psůruha nebo lína dej si kousek hermelína“, k čemuž lze ale dodat, že není od věci dát si obojí.

Od věci ale není dát si jakýkoli mlékárenský výrobek nejen z těch, které byly k vidění a o víkend u ke koupi v Přibyslavi, protože je to prostě zdravé a správné. A že to tak skutečně je, stále častěji potvrzují také odborníci, kteří na rozdíl od spasilů lidstva na sociálních sítích o problematice něco vědí, a jejich čtenější zapojení do mlékárenských akcí, jako je tomu například v projektu Agrární komory ČR „Vyrobeno v EU“, je proto důležitým prvkem v obraně mléka vůči zmiňovaným spasilům i vůči náhražkám mléka z rostlinných komodit.

redakce Agrobaze

Škraloupy na mléce: Surovina vhodná k výrobě pomazánek i sýrů

Přestože v současné době konzumuje většina spotřebitelů v ČR takzvané homogenizované mléko, na kterém se i po převaření prakticky nevytváří žádné škraloupky, na venkově a zejména u zemědělců – producentů mléka, se mléko často používá i bez homogenizace, a všeobecně neoblíbené škraloupky na mléce tak mohou být běžným projevem přípravy pokrmů. Škraloupky přitom mohou představovat cennou surovinu při domácí výrobě mlékárenských produktů všeho druhu.

Historické, ale i současné zkušenosti s tím mají zejména obyvatelé Balkánského poloostrova, kde se škraloupky na mléce dokonce cílně vytvářejí a následně se také průmys-

lově zpracovávají, přičemž výsledkem jsou produkty obecně nazývané „kajmak“. Ty se pak mohou používat jako alternativa másla, jako pomazánka nebo obdobně, jako se u nás

používá majolka nebo tatarská omáčka. Průmyslově vyráběný kajmak vzniká sbíráním škraloupů, které se osolí a následně několik dní zrají. Zatímco několik dní zrající kajmak připomíná máslo a lze jej také jako alternativu másla kromě přímé konzumace použít i k přípravě různých pokrmů, například při výrobě pečiva, déle zrající kajmak je zase použitelný jako sýr, s tím, že hmota škraloupů se v tomto případě více přisolí. Dodát lze jen, že kajmak si může každý snadno udělat doma sám, zvláště když pravidelně převařuje mléko a má tak dostatek „hmoty“ k jeho výrobě. V praxi stačí pravidelně sbírat škraloupky ze svařeného mléka, přisolit je, přikrýt utěrkou a pokličkou, umístit do ledničky a tento postup několikrát opakovat.

Samotný škraloup je v zásadě část vysrážené sušiny, a tato hmota proto obsahuje všechny látky, které se v mléku nacházejí. Tedy nejenom vysrážený tuk a bílkoviny, jak se lze často dočíst. Pokud tedy někdo (a v praxi zřejmě leckdo) škraloup sebraný s povrchu převařeného mléka vyhazuje, připravuje se dobrovolně o část nutričně cenných složek mléka – a to je docela škoda.

redakce Agrobaze

Produkce i prodej rostlinných náhražek mléka zatím roste

Na rozdíl od chovatelů hospodářských zvířat a producentů masa, kteří začínají teprve v posledních letech bojovat s rostlinnými náhražkami masa a především s produkty, které vznikají namnožením živočišných buněk v laboratořích, čelí výrobci mléka celé škále jeho rostlinných náhražek už řadu let.

A je to právě i trh s mlékem, v němž tržby za vegetariánské a veganské alternativy rostou a z náhražek živočišných bílkovin tvoří největší skupinu. Jen v roce 2018 utratili spotřebitelé v ČR za takové produkty zhruba 300 mil. Kč, což ve stomiliardových každoročních tržbách za potraviny není zas tak moc. Problém ale je, že prodeje náhražek rostou každoročně o desítky procent, byť z nízkého základu. Tomu lze nepochybně čelit inovacemi, zlepšováním nutričních vlastností mlékárenských výrobků a samozřejmě také cílenou a stále důležitější osvětou.

Rostlinné nápoje jsou svým složením a obsahem látek stále jen alternativou mléka.

Čemu však čelit nelze, jsou zatím deklarované, ale zřejmě postupně i vážně míněné změny ve strategiích nadnárodních potravinářských společností, které zvažují úplné ukončení zpracování pravého mléka, jako například společnost Danone, která údajně předpokládá v zájmu dosažení uhlíkové neutrality nulovou produkci mlékárenských výrobků z mléka do roku 2050. V současné době jsou totiž potraviny vyráběné z rostlinných náhražek považovány za produkty, jejichž výroba zatěžuje životní prostředí méně než produkce živočišných komodit, a navíc mají být produkty na bázi rostlinných bílkovin zdravější. Jenže tomu tak není, aktualizovaná celosvětová nutriční doporučení naopak nabádají k vyšší konzumaci živočišných bílkovin, a pokud se týká zatěžování životního prostředí, stále více nových poznatků ukazuje, že dosavadní, značně jednostranná prezentace této problematiky, má více než vážné trhliny. Je tak otázkou, nakolik si odstoupením od zpracování živočišných produktů zachovají nadnárodní výrobci i v budoucnosti svou „environmentální image“.

Do změny výrobních programů už ale bylo na straně druhé investováno nemálo peněz. Zmí-

ňovaný koncern Danone už před několika lety koupil společnost White Wave se značkami Alpro a Provamel vyrábějící právě rostlinná mléka, produkci rostlinných mlék AdeZ rozjela v závodě ve Kbelích také společnost Coca-cola. Výroba rostlinných náhražek mléka tak roste a poroste, což není v dlouhodobém horizontu pro chovatele hospodářských zvířat

v kombinaci s tlakem na útlum produkce masa dobrá zpráva. Není ale všem dnům konec, trendy se mohou, jako už tolikrát v minulosti, otočit. Na tom by mohli vydělat všichni, kteří nepropadnou environmentální panice, a také, a to především, všichni spotřebitelé.

redakce Agrobaze

Plné koše vzácných hub, pozor na závojenku, varuje odbornice

Loni ani předloni nic, před pár dny se ale Mirka Gabrhelová nestačila v lese u Znojma divit. Z nejsušší oblasti na jižní Moravě si přinesla koš plný praváků. „Překvapilo mě to, houby se tu často nevyskytují. Brali jsme jen hříby a kuřátka, babky jsme nechávali,“ podělila se o neobvyklou úrodu žena ze Znojma.

Hřib bronzový

Hřib Queletův

Hřib plavý

Muchomůrka zelená

Závojenka olovová

Počasi houbařům přeje na celé jižní Moravě. A podle brněnské mykoložky Jiřiny Hrabákové jim radost nezkaží ani současné prudké ochlazení. „V předchozích dnech bylo teplo a přiměřeně vlhko. Podhoubí je nastartované, krátké výkyvy teplot jeho růstu neuškodí. Houby jen poletí,“ ujistila znalkyně spolupracující s Moravským zemským muzeem v Brně. Kromě hřibů dubových a smrkových si přinesla z víkendového průzkumu Žďánického lesa za Brnem i kozáky habrové, klouzky a růžovky. Ale také vzácné druhy. „Byla to nádhra vidět a sbírat exempláře, jako je hřib pružný, Quéletův, plavý i bronzový. Běžně se nevyskytují. Nyní ale mají tyto původem středomořské druhy příznivé podmínky. Vyskytují se na vápencových podložích ve starších dubových porostech a potřebují jen malou vlhkost,“ vyzdvihla Hrabáková. Přestože se vzácné druhy hřibů vyskytují

Jsme národem houbařů, ne jeden plný košík si z lesa odnese aspoň jednou za rok téměř každý.

zhruba jednou za pět let, je pro ně jižní Morava přívětivější. „Na Vysočině nevyrostou, je tam na ně zima. Vyskytují se kolem Brna, u Mokré-Horákov i ve směru na Velkou Bíteš,“ poradila. Rozpoznat neobvyklé druhy hub je podle ní úkol i pro znalce. Všichni houbaři by se ale měli mít v těchto dnech na pozoru. „V listnatých lesích začíná růst závojenka olovová. Ta je po muchomůrce zelené druhá nejjedovatější houba vůbec. Lidé si je mohou zaměnit s pečárkami neboli žampiony. Její malé plodnice připomínají hříbečky a lidé je mohou vydloubnout s jinou houbou,“ vyzvala k pozornosti Hrabáková. Po nocích zpracovává úrodu hub i Jaroslav Komoň z Blanska. „Sušíme, zavařujeme je ve sladkokyselém nálevu nebo rozdáme sousedům. Dáváme je do polévek, děláme smaženici nebo guláš,“ dělal chutě nadšenec.

Dagmar Sedláčková
Foto: Jiřina Hrabáková, MZM Brno

Úrodo, budiž pochválena – jihomoravské dožínky nerozehnal ani déšť

Pestrobarevná krása kyjovských krojů rozsvítila oslavu konce sklizně poslední srpnovou nedělí v jihomoravském Kyjově na Hodonínsku. Dokonce ani déšť, který skrápěl v jednu chvíli účastníky, davy nerozehnal. Lidé přihlíželi jezdciům na koních, tancům a zpěvům krojované chasy, na své si

přišli chovatelé na výstavě drobného zvířectva i příznivci regionálních potravin. Na organizaci dožíněk se podílel Jihomoravský kraj i město Kyjov.

Foto: Jihomoravský kraj a město Kyjov

Chryzantémy a jejich obliba na našem trhu

*Chryzantémy (*Chrysanthemum indicum*, *Dendranthema-Grandiflorum* – hybridy), jsou jednou z nejvýznamnějších tržních květů v Evropě, v USA a ve východní Asii. Použití je velmi široké a všestranné. U řezaných květů je ceněna dlouhá trvanlivost a vysoký estetický účinek.*

Jako hrnková květina si našla své místo také v našich zahradách a interiérech a vymanila se z dlouholeté nálepky hřbitovní rostliny. Dříve jsme se s chryzantémami potkávali skutečně převážně na podzim, a to proto, že odrůdy pro normální pěstování rostou v podmínkách přirozené délky dne a podle ranosti vykvétají v období srpen až prosinec. Jiné odrůdy pak mají vyhraněnou fotoperiodickou reakci, nazýváme je odrůdami pro řízené pěstování. Všechny odrůdy pro řízené pěstování jsou vhodné pro celoroční pěstování ve sklenících a kvetení se dá termínovat. Tato vlastnost právě umožňuje celoroční produkci a stálé místo v našem nákupním košíku. Chryzantéma si tuto výlučnou pozici skutečně zaslouží.

Původ a šlechtění

Psát o chryzantémách je velmi obtížné. Jedná se totiž o tak mnohotvárnou kulturní rostlinu, že existují odborníci na různé pěstební skupiny, protože ty se svými nároky a použitím výrazně liší. Také původ zahradních chryzantém je obestřen tajemstvím, jak tomu bývá u mnoha kul-

turních rostlin, které člověk zušlechťuje více než tisíc let. Je nesporné, že se na jejich vzniku podílelo více východoasijských druhů, ale spolehlivě se uvádí pouze *Dendranthema indicum* (syn. *Chrysanthemum indicum*). Ve své původní formě nenápadná žlutá kopretinka, která nemá s kulturními odrůdami zdánlivě nic společného. Snad až na to, že patří do čeledě hvězdnicovitých či složnokvětých. Ani případné další druhy, které mohly být do rodokmenu zahradních chryzantém vtaženy, nejsou o mnoho atraktivnější. Vždy jsou to drobné kopretiny s jednoduchými úbory, když ne ve žluté, tedy v bílé a snad i v růžové barvě. To, co se s nimi stalo do dneška, je dílem člověka, zahradníka šlechtitele, který podchytil mutace a dalším křížením a výběrem dosáhl současnou velmi širokou různorodost. A to nejen ve tvaru, velikosti a barvě úborů, ale i v habitu a v řadě fyziologických vlastností. Cílevědomé šlechtění začalo před více než tisíci lety v Číně a Japonsku. První výpěstky čínských a japonských zahradníků daly základ všem typům dnešních chryzantém. Do Evropy byly dovezeny v 17. století a šlechtit se zde začaly až v 19. století. Zprvu to byly především velkokvěté odrůdy pro normál-

ní pěstování k řezu i v květináčích. S rozšiřováním řízeného pěstování od poloviny 20. století se začal měnit sortiment a šlechtitelské cíle. Začátky řízeného pěstování chryzantém k řezu i v květináčích v Evropě jsou spojeny s americkými odrůdami. Po roce 1970 se vyšlechtilo v Evropě velké množství odrůd pro řízené pěstování a další byly dovezeny z USA. Do pozadí ustoupilo šlechtění odrůd pro normální pěstování, až na skupinu drobnokvětých hrnkových chryzantém (Multiflora).

Sortiment chryzantém

Sortiment odrůd chryzantém a jejich použití je mimořádně široké. Třídí se podle různých hledisek do mnoha skupin, ale tyto skupiny nejsou ostře ohraničené. Podle zimovzdornosti je lze dělit na odrůdy v našich klimatických podmínkách spolehlivě zimovzdorné, které se uplatňují jako trvalky, a na odrůdy nedostatečně zimovzdorné, které se pěstují v zakrytých prostorách nebo i venku z každoroční nové výsadby. Odrůdy pěstované v zakrytých prostorách se dále dělí na odrůdy pro normální pěstování a odrůdy pro řízené pěstování. Odrůdy pro normální pěstování rostou v podmínkách přírodní délky dne a podle ranosti vykvétají v období od července do prosince. Odrůdy, které vykvétají do začátku až poloviny října a jsou dostatečně odolné k povětrnostním vlivům, se mohou pěstovat na venkovních plochách, na zakrytých nevytápěných plochách nebo se zakrývají jen v době kvetení. Odrůdy pro řízené pěstování mají vyhraněnou fotoperiodickou reakci. Podle rychlosti vývinu květů se pak zařazují do tzv. reakčních skupin a jsou vhodné pro pěstování v různých termínech roku, nebo dokonce pro celoroční pěstování ve sklenících.

Chryzantémy k řezu

Po růži jsou druhou nejoblíbenější květinou. Bývají celoročně nedílnou součástí gratulačních, smutečních i svatebních kytic. Podle typu květenství se rozdělují v zásadě na velkokvěté s jedním velkým úborem na stonku (vyštipované) a na drobnokvěté s větším počtem menších úborů v květenství (nevyštipované). Svou oblíbenost získaly tyto květiny díky opravdu širokému spektru barev a různorodých úborů. Květy mohou být jednoduché, plné, sasankovité, ploché, polokulovité, kulovité, ponponkovité, paprskovité, baletkovité atd. Dlouhá, až 4týdenní trvanlivost ve váze je dalším bonusem zvyšující popularitu řezaných chryzantém. Hrnkové chryzantémy mají stejný botanický původ jako odrůdy zahradních chryzantém pěstovaných k řezu. Liší se téměř výhradně jen habitem, především menší vzrůstností a bohatším rozvětčováním. Velmi oblíbené jsou převážně na podzim chryzantémy ze skupiny *Chrysanthemum multiflora*, které se velmi dobře kombinují s jinými podzimními květinami, uplatní se jako záhonové, venkovní v okrasných nádobách nebo jako dušičková květina.

Pěstování chryzantém u nás

Neexistující specializace a špatné technické podmínky bohužel vylučují kvalitní celoroční produkci řízených chryzantém k řezu. Pokud se v malém rozsahu pěstují, tak jen k určitým, především podzimním termínům. O trochu lepší je situace v pěstování řízených hrnkových chryzantém. Termínování k pozdně jarním a letním termínům není sice ještě tak časté, ale k podzimnímu termínu se tyto kultury pěstují stále více. Poněkud jiná je situace v normálním pěstování, které nevznáší větší nároky na technické zařízení. Velkokvěté chryzantémy k řezu v září a v říjnu jsou stále poměrně dobrou importem méně ohroženou komoditou. Podobně i hrnkové chryzantémy skupiny „multiflora“, a to jak velké rostliny, tak i menší a levné zboží z pozdějších kultur ve skleníku. Zvláště nyní, kdy cena dopravy roste, můžeme očekávat zvýšený zájem o českou produkci. Je jisté, že obliba velkých rostlin v květináčích vzrůstá a naši obyvatelé si jimi po americkém způsobu zkrášlují blízké okolí příbytků v době, kdy již toho mnoho nekvete. Situaci se přizpůsobil i sortiment odrůd množených a nabízených jak v tuzemsku (VÚKOZ Průhonice), tak zahraničních šlechtitelů, od kterých mohou naši zahradníci kupovat mladé rostliny (řížky).

*Ing. et Bc. Marcela Nachlingerová
Svaz květinářů a floristů ČR*

Zahrada a park České zahradnické akademie v Mělníku

Sbírky České zahradnické akademie v Mělníce se nachází na dvou místech. První část je umístěna blízko centra města u budovy školy v sadech Na Polabí a druhá část je situována na okraji Mělníka u zámku Neuberk.

**SVAZ KVĚTINÁŘŮ
A FLORISTŮ ČR
PŘEDSTAVUJE**

Průměrné roční teploty jsou kolem 9 °C a průměrné roční srážky se pohybují mírně nad 500 mm. Půdy jsou rendziny a pararendziny. Výměra školní zahrady je cca 2 ha, park Neuberk má zhruba 4 ha a další 1 ha má sousedící Nový park.

Zahrada u školy vznikla za účelem vytvoření výukových sbírkových ploch, slouží také k reprezentaci školy a oddechu žáků. Od okolí je areál oddělen lemem dřevin se sbírkou keřů. V blízkosti hlavní budovy je umístěna sbírka jehličnanů. Na tuto část navazuje hlavní trvalkový záhon. Ve stinné části rostou čemeřice a sněženky (*Helleborus*, *Galanthus*). Okrajové výslunné části záhony jsou věnované skalkovým rostlinám, zejména tařiče, dryád-

ce a levanduli (*Aubrieta*, *Dryas*, *Lavandula*). Střední část s dominantní jukou vláknitou je tvořena suchomilnou vegetací. Dominuje zde porost šanty, yzopu, máku, hvězdnic a traviček (*Yucca*, *Nepeta*, *Hyssopus*, *Papaver*, *Aster*, *Armeria*). Za ní navazuje plocha s náročnějšími mezofilními rostlinami tvořená ostrožkami, řepíkem, turanem, celíky a pryšcem (*Delphinium*, *Agrimonia*, *Erigeron*, *Solidago*, *Euphorbia*). Za kryptomérií rostou bergénie, dlužichy, liriopie, mavuň, kakost krvavý a čistec vlnatý (*Bergenia*, *Heuchera*, *Liriope*, *Centranthus*, *Geranium sanguineum*, *Stachys olympica*). Na suché východní výslunné části je soustředěna sbírka trav a ostřic skládající se z ozdobnice, dochanu, ovsíře, smělku, ostřice převíslé, kostřavy (*Miscanthus*, *Penisetum*, *Helictotrichon*, *Koeleria*, *Carex*, *Festuca*).

V prostoru u tělocvičny je přirozeně nejvlhčejší stanoviště. Jsou zde soustředěny nejnáročnější vlhkomilné rostliny. Především čechravy, srdcovky, primulky, jelení jazyk, konvalinky, škornice, plicníky, jaterníky a kontryhele (*Astilbe*, *Dicent-*

Česká zahradnická akademie Mělník
střední škola a vyšší odborná škola,
příspěvková organizace

ra, *Primula*, *Phyllitis*, *Convallaria*, *Epimedium*, *Pulmonaria*, *Hepatica*, *Alchemilla*).

U vchodu do areálu se nalézá travnatá plocha s květinovými záhony. Tyto plochy jsou tvořeny devíti pravidelnými obdélníkovými záhony a jedním podélným záhonem přiléhajícím k budově. Na obdélníkových záhonech se vyskytují sortimenty sezónních rostlin. Jsou to zejména cibuloviny a letničky. Na podélném záhonu se představují rostliny trvalého charakteru. Jsou zde soustředěny trvalky. Stanoviště je zde výslunné a chráněné před větrem ze severovýchodní strany budovou. Mezi hlavní zástupce patří bělotrn (*Echinops*), hvězdnice (*Aster*), pelyňky (*Artemisia*), šalvěj lékařská (*Salvia officinalis*), pampová tráva (*Cortaderia*), řebříčky (*Achillea*), krásnoočka (*Coreopsis*),

janeby (*Heliopsis*), chrpy (*Centaurea*), zápleváky (*Helenium*), devaterníky (*Helianthemum*) a pivoňky (*Paeonia*). V zadní části zahrady se nachází rozárium, štěrkový záhon, sbírky trvalek, vodních a bahenních rostlin. Větší část je ale vyhrazena pro ukázky hospodářských ploch určených k pěstování květin, zeleniny, vinné révy a ovoce.

Park u zámku Neuberk škola vlastní od roku 1921, v zámku sídlí domov mládeže. Park je kompozičně uceleným sadovnickým dílem v přírodně krajinářském stylu, v němž je soustředěn zejména sortiment listnatých stromů. Zajímavé jsou téměř stoleté exempláře některých dřevin, např. jedle řecké (*Abies cephalonica*). Unikátní je alej z jinanu dvoulaločného (*Ginkgo biloba*). V bylinném patře rostou jarní efemerní květiny. Jsou to především ladoňky (*Scilla siberica*), puškínie (*Puschkinia scilloides*) a křivatce (*Gagea lutea*), které se vyskytují v řídkých travníkových plochách okolo zámečku. Cílené výsadby květin jsou soustředěné na několik oddělených míst. Před vstupem do budovy zámku jsou použity květiny v dekorativních nádobách. K výsadbě se každoročně používají sezónní květiny ze skupiny letniček a balkonových květin. Severně za zámečkem se nachází suchá slunná partie tvořená travami a nenáročnými trvalkami. Nachází se zde například ozdobnice čínská (*Miscanthus sinensis*), čistec byzantský (*Stachys byzantina*), mateřídouška obecná (*Thymus serpyllum*), rozchodník nádherný (*Sedum spectabile*),

Pod zámečkem u vodní kaskády, jsou trvalky použity jako doplněk výsadby keřů. Jsou tu vysazené bergénie (*Bergenia cordifolia*), bohyška (*Hosta* ssp.), kaprad samec (*Dryopteris filix-mas*), konvalinka vonná (*Convallaria majalis*), mochnička kuklíkovitá (*Waldsteinia geoides*), ostrice greyova (*Carex greyi*) ožanka kalamandra (*Teucrium chamaedris*), škornice velkokvětá (*Epimedium grandiflorum*). Nejrozsáhlejší plochou určenou pro květiny je vyvýšený záhon nad sadovnickým střediskem. V současné době je zde soustředěn sorti-

ment rodu denivek (*Hemerocallis*). Na tento historický park navazuje další část zvaná Nový park. Ten byl vytvořen v letech 2008 až 2009. Jeho plocha je rozčleněna podle tvarů a barev dřevin.

Všechny sbírky České zahradnické akademie Mělník jsou součástí botanické zahrady, která slouží nejen výuce, ale i k pořádání kurzů, akcí pro školy a také pro širší veřejnost.

www.zas-me.cz

Houby, dýně, jablka, květiny i burčák. Tipy na festivaly podzimních slavností

Přelom léta a podzimu není jen časem hub, vinobraní a burčáku, ke slovu se dostávají i další druhy zeleniny a ovoce. Letošní bohatá úroda zvolna putuje do sklepů, sudů a sklenic, vy naopak můžete jezdit na gastronomické slavnosti. Koncem léta si každý víkend můžete mlsně vybírat z několika míst anebo podle vašich oblíbených plodin a chutí.

Slavnosti jablek na Krasíkově

2. říjen 2021 10:00–18:00

První říjnová sobota bude na Plzeňsku již podvacáté patřit jablkům! Vrch Krasíkov nedaleko Konstantinových Lázní zaplní tradiční Slavnosti jablek. Organizátoři letos kromě řemeslného jarmarku a workshopů pro děti slibují více jablečných specialit, moštu i delší kulturní program. Návštěvníci se mohou těšit na řemeslný jarmark, stánky s občerstvením a bohatý kulturní program. Chybět samozřejmě nebudou jablečné pochoutky a moštování. www.slavnostijablek.cz

Hody s plody podzimu v Borovanech

9. říjen 2021 10:00–17:00

Gastronomicko-kulturní akce Hody s plody podzimu v areálu jihočeského kláštera Borovany. Je pro vás připraven bohatý kulturní program, tvořivé dílny pro děti, včelí hrátky a řemeslný a farmářský jarmark, celé odpoledne košťování, moštování, pečení v peci, otevřené středoevropské klášterní vinné sklepy. Dále bude komentovaná výstava hub, poradna, ochutnávka s výkladem o starých odrůdách jablek. www.borovansko.cz

Dýňování na zámku Nelahozeves

23. říjen 2021 10:00–17:00

Tradiční oslavy příchodu podzimu na zámku v středočeském Nelahozevsi se ponесou v duchu vyřezávání z dýní. Bohatý kulturní program nabídne divadelní představení, soutěže, tvořivé dílničky a další zábavné aktivity v zámecké zahradě. Bude možné si prohlédnout i zámecké komnaty a dozvědět se, jak žili členové šlechtického rodu v 19. století. Občerstvit se budete moci kromě tradiční dýňové polévky také nejrůznějšími specialitami z grilu a u stánků zakoupit některý z unikátních ručně vyrobených produktů. www.lobkowicz.cz/nelahozeves

Jablečný den na zámku Krásný Dvůr

2. říjen 2021 10:00–17:00

10. ročník podzimní slavnosti úrody v Českém středohoří na Žatecku. Jarmark na zámek nádvoří doplní akrobacie Cirkusu TeTy a Žongléros. Vystoupí Irena Budweiserová a Filip Richie. V zámecké zahradě zahraje Divadélko Koloběžka pohádková představení nejen pro děti. Prohlídky zámeckých interiérů doplní dětské prohlídky v doprovodu komtesy nebo mladého hraběte. Vstupné na nádvoří 100 Kč, děti od 6 do 18 let 60 Kč, děti do 6 let zdarma. www.zamek-krasnydvur.cz

Floria Dušičky 2021 v Kroměříži

8.–10. říjen 2021 9:00–16:00

Ojedinelá výstava nejen pro všechny zahrádkáře Floria dušičky 2021. Nakoupíte vše potřebné pro dům a zahradu. Podzimní prodej ovocných stromů či smutečních věnců. Výstava svazu Zahrádkářů z výpěstků ovoce a zeleniny. Unikátní expozice Umění se rozloučit a vzpomínat. Velkolepé „Dýňobraní“, ukázky vyřezávání či soutěž o největší dýni. Speciální mykologická poradna. Okresní výstava drobného zvířectva, okrasného ptactva a závody v králičím hopu.

Košť pálenek, cimbálová muzika i burčák. www.vystavistekromeriz.cz

Zámecké dýňobraní na zámku Slavkov u Brna

10. říjen 2021

Přijďte se svými dětmi v neděli 10. října na nádvoří zámku Slavkov a nechte je vyzkoušet vyřezávání, zdobení či malování dýní. Ozdobené dýně si pak děti vystaví v tajemném zámeckém podzemí a za svitu svíček ukážou svým rodičům, prarodičům a kamarádům. www.zamek-slavkov.cz

Dýňový podzim v trojské botanické zahradě

15.–31. říjen 2021 9:00–18:00

Podzim sice s sebou přináší ranní mlhy a pošmourné počasí, to ale neplatí pro trojskou botanickou zahradu. Venkovní expozice budou od 15. října do 31. října zdobit různorodé plody dýní pestrých a zářivých barev, které vnesou pozitivní energii i do deštivých dní. Nenechte si ujít tuto jedinečnou výstavu, která představí širokou škálu odrůd i rodů. Dýňová aranžmá se mohou stát inspirací pro vaši vlastní podzimní výzdobu. www.botanicka.cz

Dýňobraní v Mladé Boleslavi

16. říjen 2021 14:00–16:00

Tradiční akce nadcházejícího podzimu pro celou rodinu v obchodním centru Olympia Mladá Boleslav. Na zájemce tam čeká tvůrčí dílna vyřezávání a zdobení dýní. Zábavné odpoledne s dýněmi a soutěží pro děti. A také volba Miss Dýňobraní.

Krajem vína Tour de burčák po vinařských stezkách Kyjovska

2. říjen 2021 9:00–17:00

První říjnový víkend strávíme v podzimních vinicích v okolí jihomoravského Kyjova. Připraveny budou dvě trasy pro cyklisty a jedna pro pěší po vinařských stezkách regionu. Na kole nebo pěšky budete objevovat krásy slovácké přírody a ochutnávat místní speciality včetně burčáku. Akce je otevřená široké veřejnosti, zdatným sportovcům i rodinám s dětmi. Stačí přijít na registrační místo v Kyjově.

Zahrada Věžky podzim 2021

30. září–3. říjen 2021 9:00–17:00

Zahrádkářská a hobby prodejní výstava v zámekském parku ve Věžkách u Kroměříže. Pod dominantou parku, platanem javorolistým, si opět vyberete z rozmanitého sortimentu zeleniny, příslušenství a náčiní pro zahrádkářství, stromky, květiny, keře, vřesy či věnce. Ve sportovně společenském areálu nad parkem na vás bude čekat doprovodný hudební program, poslechnete si nejen známé

dechové a popové kapely.
www.vystavavezky.cz

Před návštěvou akcí doporučujeme ověřit aktuální informaci o jejich konání. V době uzávěrky tohoto vydání byly platné.

Dagmar Sedláčková, zdroj: Kudyznudy.cz

Vydrncaní, ale s noblesou. Krajem projeli předváleční veteráni

„Sem nemůžete, každou chvíli budou najíždět,“ posílají strážníci pryč nejmodernější typy aut z vyhrazeného prostoru ve Valticích. Sobotní poklidné dopoledne na tamním náměstí prořízne chraplavý klakson automobilového krasavce z roku 1907.

Majestátně vjíždí mezi netrpělivé příznivce, kteří tam čekají na příjezd předválečných veteránů. Vzápětí ho následuje dalších šedesát. Na spanilou jízdu Břeclavskem se vydali účastníci Pálavského Oldtimeru. „Jsme vyfoukaní a napolykaní much. A vydrncaní, pod dřevěnými loukoťovými koly cítíme každý kamínek,“ je slyšet manžele Beránkovi, majitele nejstaršího vozu, s nímž zaparkovali na náměstí jako první.

Láska k veteránům určuje životní styl celé jejich rodině, která pochází z Lanškrouna. „Za chvíli přijdou i naše děti a vnuci, vyrůstaly v tom. Máme tyhle akce jako dovolenou. Minulý týden jsme byli třeba v Rakousku, tam ale veterána vozíme na vleku,“ vypráví Pavel Beránek. Nabýskanou mosaz značky Lorraine Dietrich obhlídí a fotí řada nadšenců. Jsou mezi nimi i místní Lukáš Bouchner a Jan Hlučný. „Chodíme sem každý rok, když veteráni

přijedou. Je to nádhera. Letos se nám líbí ty limuzíny,“ poukazuje ke kostelu, kde parkuje dlouhá kára někdejší slavné značky Horch.

Jiné přitahují motorky nebo americká velkorysost. „S tím bychom mohli jezdit do obchodu, ale asi bychom tam nezaparkovali,“ vtipkuje u Chryslera jiný muž. Noblesu a notnou dávku nostalgie dodávají vozům i stylově oblečené posádky. Valtické náměstí je prošívané elegancí, ženskostí a gentlemanskými způsoby. Kvůli covidovým opatřením zrušili letos organizátoři obvyklý výlet do rakouského Poysdorfu. Po necelých dvou hodinách vyjíždí potěšit příznivce do Mikulova, odpoledne mají v plánu zajet ještě k zámku do Lednice.

V cestě jim ale stojí černý policejní vůz z doby seriálového rady Vacátka. „Co to má znamenat?“ vyslovuje nahlas otázku žena. Nevěřicně přitom zírá na novodobou botičku na předním kole vozu. Chvilku jí trvá, než pochopí, že i strážníci mají rádi vtipky. Zasměje se.

S úsměvem se vydává na další cestu Lednicko-valtickým areálem i Pavel Beránek. „Lidé tady na nás mávají i cesty i se skleničkami vína v ruce. To se jinde nestává, jezdíme sem nejraději z celé republiky,“ projevuje účastník spanilé jízdy.

Text a foto: Dagmar Sedláčková

Projekt „Praha kvete“, založte vlastní květnatou louku pro hmyz

Entomologové z Fakulty životního prostředí ČZU v Praze zahajují projekt Praha kvete. Majitelům zahrad v Praze a nejbližším okolí poskytnou osivo s vhodným druhovým složením rostlin k založení vlastní květnaté louky pro podporu mnoha druhů hmyzích opylovačů.

Máte-li kousek zahrady, kterou jste ochotni propůjčit opylovačům, napište na: prahakvete@gmail.com

www.prahakvete.com
Facebook **Prahakvete**
Instagram **prahakvete**

Zajímá vás náš výzkum biodiverzity?
Sledujte sociální sítě
#biodiverzitařp

Následně zapojí veřejnost i do standardizovaného sčítání tohoto ohroženého hmyzu. Data pomohou zmapovat aktuální situaci spojenou s úbytkem opylovačů ve městech. „Nejvhodnější doba k založení květnaté louky je právě nyní v září a říjnu a stačí i malé plochy o výměře od 10 m²,“ doplnil vedoucí projektu Filip Harabiš.

Zahrádkáři a další veřejnost získají od specialistů pro založení své louky pro hmyz veškerou podporu, krom osiva i návod, a budou se moci zapojit do další aktivit – monitoringu hmyzu nebo soutěže o nejhezčí louku. Soukromé zahrady totiž představují plochy s obrovským potenciálem pro podporu opylovačů. Zaujímají

ve městech poměrně rozsáhlé zelené plochy a tento nevyužitý potenciál v kontextu snižující se diversity opylovačů v okolní krajině narůstá. V mnoha světových metropolích existují projekty, které se snaží biodiverzitu soukromých zahrad a parků podporovat, například vytvářením plošek s lokální nektaronosnou skladbou lučních společenstev i následným monitorováním stavu těchto lokalit.

„Během prvního roku řešení pilotního projektu Praha kvete nás kontaktovalo mnoho nadšených zahrádkářů se zájmem o založení květnaté loučky na své soukromé zahradě. Letos se nám podařilo najít finanční prostředky, abychom mohli poskytnout přímou podporu těchto aktivit,“ doplnil Harabiš.

Stále častěji se setkáváme s důkazy svědčícími o tom, že v důsledku lidské činnosti dochází k výraznému poklesu globální biologické rozmanitosti. Intenzifikace zemědělství, změny hospodaření v krajině a urbanizace patří mezi nejčastěji uváděné procesy, které negativně ovlivňují diverzitu. Objevilo se několik alarmujících studií, které poukazují na enormní pokles biodiverzity hmyzu. Tento kritický pokles sledujeme zejména u skupin, které potřebujeme pro svůj život nejvíce, jedná se o druhy poskytující tzv. ekosystémové služby. Za takové druhy hmyzu považujeme například nezastupitelné opylovače, které ani v moderní době nedokážeme plnohodnotně nahradit. Nestačí pouze podpora včelařství, včela medonosná se totiž podílí na opylování mnoha druhů rostlin poměrně malým dílem a některé z nich dokonce není schopna opylovat vůbec.

Jednou z možností, jak napomoci opylovačům ve městech a blízkém okolí, je zakládání alespoň malých květnatých luk. Tyto plochy fungují jako důležité oázy nektaru uprostřed městské pouště. Projekt podporuje Magistrát hlavního města Prahy prostřednictvím grantové soutěže a s jeho podporou vědci zakládají plochy pro podporu opylovačů ve veřejných prostranstvích a školních zahradách. Letos cílí i na soukromé zahrady.

*Karla Mráčková
tisková mluvčí ČZU*

Cibuli a brambory začali sklízet o tři týdny později. V polích stála voda

Deště zkomplikovaly farmářům na jižní Moravě sklizeň cibule a brambor. Projeví se to i na kvalitě.

Mraky zčernaly a pole se změnilo v řeku. V bahně zůstaly traktory a nakladače třet čtyři dny, než je zemědělci v Dolních Dunajovicích na Břeclavsku vyprostili. Bylo jim jasné, že cibuli z bahna nesklídí dřív než za čtrnáct dní. Do polí se mohli vrátit až začátkem září. „Během půl hodiny tehdy napršelo až sedmdesát milimetrů vody, předtím osmdesát. Část cibule to vyplavilo a velké množství teď vyhazujeme do odpadu,“ přiblížil událost farmář Zdeněk Šebesta.

Vytrvalé deště a podmáčená půda komplikovaly letos podzimní sklizeň i dalším zemědělcům na jižní Moravě. Především pěstitelům cibule a brambor. Do polí vjíždí až o tři týdny později. Mokré počasí bude mít vliv i na kvalitu zeleniny. „Hrozí nemoci a plísňe. Ty se mohou projevit při dlouhodobém skladování. Vynakládáme velké úsilí na to, abychom jim zabránili,“ dodal Šebesta, který prodává cibuli především velkým obchodním řetězcům. Pozdě začali se sklízet brambory a cibule také na Zeleninové farmě v Horních Dunajovicích na Znojemsku. „Nikdo nechce brambory od bláta, ani se nedaly sklízet. Teď půda trochu oschla, tak jsme mohli začít vyorávat,“ sdělili začátkem měsíce přímo z pole farmáři manželé Brožkoví. V jiných letech už měli úrodu podzimních plodin touto dobou pod střechou.

Vinařům se ve většině případů zatím podařilo hrozny před plísni a hnilobou uchránit. Čekají ale na slunce. „Potřebujeme, aby v hroznech nastoupala cukrnatost,“ sdělil ředitel Znovinu Znojmo Pavel Vajčner.

Také tam se letos potýkali s počasím, které přálo spíš plevelům. „Kosit jsme je museli intenzivně, také réva rostla bujně a přibýlo ručních prací ve vinicích. Ačkoliv je vlhko, hrozny jsou ale zatím zdravé,“ přiblížil Vajčner. Náročnější údržbu museli vinohradům věnovat i v ekologickém vinařství Barabáš. „Ošetřovali jsme révu častěji než v jiných letech. Výhradně ale biologickými preparáty,“ sdělil Jiří Barabáš, jenž hospodář na vinicích v Tasovicích a Strachotících na Znojemsku. Podle prezidenta Agrární komory České republiky Jana Doležala se letošní sklizeň obecně zpozdila až o tři týdny. Na vině je pozdní nástup jara a vydatné deště v uplynulých dnech. „Letošní počasí neodpovídá obvyklému průběhu roku. Nadbytek vody neprospívá kořenové zelenině nebo cibuli. Její úroda bude pravděpodobně průměrná, podobně jako u brambor,“ řekl Doležal.

Farmáři navíc bojují s poklesem cen. „Řada podniků bude ve složité ekonomické situaci,“ obával se viceprezident komory Martin Ludvík.

To potvrdil i pěstitel Zdeněk Šebesta. „Cena je mizerná a nůžky se stále víc rozevírají. Supermarkety prodávají cibuli za dvacet korun a od zemědělce ji vykupují za šest korun,“ krčil rameny. S levným dovozem především z Polska bojují i Brožkoví. „Spoléháme na zákazníky, kteří kupují zeleninu přímo z našeho dvora. Brambory prodáváme za deset korun,“ sdělil Tomáš Brožek. Hypermarkety je ale v akčních nabídkách nabízí i za necelých devět korun za kilogram. Nepřízeň počasí podle Tomáše Brožky k zemědělství patří. „Jednou je sucho, jindy zase prší, musíme s tím počítat,“ dodal farmář.

Text a foto: Dagmar Sedláčková

Letošní sklizeň tuzemské zeleniny je v plném proudu

Letní měsíce znamenají pro pěstitele jedině – sklizeň. I přes počáteční obavy z neobvyklého průběhu počasí je aktuálně zeleniny dostatek. Rozhodující pro zdárné dokončení sezóny bude druhá polovina léta a podzim. Dobrou zprávou je, že se rozrůstá počet pěstitelů zeleniny v rámci Integrované produkce zeleniny (IPZ). Pro čerstvou zeleninu je ideální zamířit přímo za pěstitele, najít je můžete na Mapě pěstitelů ZUČM.

Pro pěstitele zeleniny je důležité, aby koncový zákazník věděl, co přesně a od koho kupuje. „Chceme spotřebitelům ukázat celý příběh české zeleniny. Kdo, kde a jak ji pěstuje a proč by právě původ zeleniny měl být tím rozhodujícím faktorem, podle kterého se spotřebitel rozhodne. Ročně se u nás spotřebuje 87 kg zeleniny na osobu. Přičemž profesionální produkce zeleniny v ČR pokryje pouze 21 kg na osobu. Zeleninu do ČR ročně dováží 29 000 kamionů, které zároveň představují obrovskou uhlíkovou stopu. Pěstování zeleniny zároveň pomáhá zadržovat vodu v krajině, přispívá k diverzitě krajiny a zajišťuje pracovní možnosti na venkově,“ připomíná Jan Doležal, prezident Agrární komory ČR.

Zelenina s rodokmenem

Při výběru masa má již mnoho spotřebitelů na paměti, že je důležité kontrolovat, kde bylo zvíře chováno, kde bylo poraženo a kde bylo maso následně zpracováno. To je pro mnoho spotřebitelů jedním z mnoha faktorů, podle kterého se při koupi masa rozhoduje. Zelenina s rodokmenem, nebo také zelenina vypěstovaná v systému integrované produkce zeleniny, či zelenina s IPZ – to vše jsou synonyma pro zeleninu, která byla vypěstovaná šetrnějším způsobem za stanovených a také kontrolovaných podmínek. A to na území České republiky. Tato zelenina má své označení, logo „IPZ“.

Právo na jeho používání pěstitelům uděluje každoročně Svaz pro integrovanou produkci zeleniny

[Svaz pro IPZ] při Zelinářské unii Čech a Moravy z. s., [ZUČM]. Zelenina s IPZ je pěstována na 2/3 plochy pěstované zeleniny v ČR. „V letošním roce pěstuje zeleninu v systému IPZ 67 farmářů a 4 v přechodném období, které trvá dva roky. Při pěstování zeleniny se spojují prvky klasického zemědělství, ekologického pěstování a například moderního „smart“ zemědělství. Hlavní cíle IPZ jsou dva. Prvním je šetrnost vůči životnímu prostředí, druhým je bezpečnost spotřebitelů. Zemědělci tak například místo postřiků plevel mechanicky zlikvidují (okopávky, pletí), proti škůdcům

a chorobám pak používají přípravky na ochranu rostlin až při výskytu, ne preventivně – přičemž použití těch nebezpečných je zcela vyloučeno. Sleduje se obsah důležitých, ale i nebezpečných prvků v půdě i v zelenině. Pěstitelé navíc sledují vývoj počasí, pravidelně porosty obhlížejí a hlídají výskyt škodlivých organismů,” doplňuje Petr Hanka.

Svaz pro „IPZ” všechny pěstitele eviduje a každoročně kontroluje dodržování celého balíčku povinností. Nezávazně pak uděluje na rok právo na užívání značky s logem „IPZ”. Pěstitel může být zařazen do systému IPZ až po přechodném dvouletém období. Plochy IPZ každoročně mírně rostou i vzhledem k tomu, že mezi spotřebiteli roste zájem o produkty, které jsou pro ně bezpečné a jsou pěstovány šetrně k přírodě. „V nastávajícím programovém období Společné zemědělské politiky jsou hlavními cíli právě bezpečnost spotřebitele a ochrana životního prostředí, proto doufáme, že těm pěstitelům, co se rozhodnou jít cestou IPZ, stát pomůže. U zeleniny, stejně jako u kterékoliv jiné čerstvé potraviny, je důležitá co nejkratší cesta z „pole na talíř”. Spotřebitelům může pomoci i Mapa pěstitelů, kde je registrováno 40 farmářů, kteří prodávají svou zeleninu tzv. ze dvora,” dodává Jan Doležal.

**Sezónní ovoce
a zelenina místní
produkce jsou výborným
doplněním a obohacením
jídelníčku.**

Zeleniny je zatím dostatek

S přicházejícím koncem letních prázdnin sklízí pěstitelé nejširší spektrum druhů zeleniny. Od salátů, plodové zeleniny až po košťálovou. Pomalu končí okurková sezóna, začíná sezóna dýní. Podle prvních odhadů je zatím letos zeleniny dostatek. Určující bude vývoj počasí v druhé polovině léta a na podzim, v hlavní sezóně sklizně zeleniny pro uskladnění na zimní měsíce. Zelenina a počasí, to je každoroční výzva pro každého pěstitele zeleniny. Letošní vývoj počasí je po dlouhé době neobvyklý. „Naším úkolem je se s počasím vypořádat. Po jarním chladu, na rozdíl od předcházejících roků, není hlavním tématem léta sucho, ale každodenní déšť,” říká Petr Hanka, předseda Zelinářské unie Čech a Moravy.

Letos se velice dobře daří plodové a listové zelenině, která díky dostatku vláhy roste, nadbytek vody neprospívá kořenové zelenině nebo cibuli. Na pultech obchodů je zeleniny zatím dostatek. A to nejen u nás, ale i v celé Evropě. „To samozřejmě ovlivňuje cenovou hladinu na evropském i tuzemském trhu. Ceny některých druhů zeleniny se propadly už ke konci loňského roku. S tím souvisí i změna chování mnohých pěstitelů – většina z nich zavádí samosběry, prodej ze dvora, zřizuje podnikové prodejny a rozšiřuje sortiment pěstované zeleniny. To vše,

aby vyhověli moderním trendům ve stravování a šli naproti stále náročnějšímu spotřebiteli. Nabídka nových způsobů prodeje roste i proto, že ceny, za které své zboží prodávají ze dvora, jsou výrazně vyšší než ty, za které by je prodali velkoobchodu či obchodním řetězcům a pěstitelům dávají větší jistotu prodeje,” dodává Hanka.

Mapa pěstitelů:
[www.zucm.cz/
mapa-pestitelu](http://www.zucm.cz/mapa-pestitelu)

**ENJOY
IT'S FROM
EUROPE**

FOTOREPORTÁŽ:

Bývalý kaolinový lom „Maledivy“

Nedaleko obce Nepomyšl v Ústeckém kraji se nachází zatopený bývalý kaolinový lom, jehož blankytně modrá voda připomíná exotickou dovolenou na Maledivách – a české Maledivy se lokalitě také přezdívá. Místo je využíváno i ke koupání, to je ale logicky na vlastní riziko.

Od silnice je to k jezírku jen několik set metrů

Nevelkou vodní plochu lze celou obejít, pokud ovšem neprší

Zajímavá je i obec Nepomyšl – například alejí narozených dětí

Kdo chce zůstat u vody, může navštívit také nedaleký Nepomyšlský rybník

Ten je také místními rybáři využíván k rybolovu

Jak je vidět, ani na Maledivy nemusí člověk vyrazet na exotickou dovolenou
Redakce Agrobaze

Emil Macho na čele SPPK aj najbližšie tri roky

O novom vedení Slovenskej poľnohospodárskej a potravinárskej komory rozhodli delegáti XXXIV. Valného zhromaždenia SPPK, ktoré sa 7. septembra konalo v Nitre. Predstavenstvo SPPK bude mať po novom troch podpredsedov. Za poľnohospodárov bude podpredsedom SPPK opäť Miroslav Štefček. Priority potravinárov bude z podpredsedníckeho miesta presadzovať opäť Marián Šolty. Delegáti valného zhromaždenia zvolili aj tretieho - výkonného podpredsedu, ktorým sa stal Andrej Gajdoš.

Nové, 6členné zloženie má aj Dozorná rada SPPK. Jej predsedom sa stal Róbert Kovács, podpredsedom Martin Hubinský.

Delegáti XXXIV. Valného zhromaždenia Slovenskej poľnohospodárskej a potravinárskej komory sú aj naďalej pripravení vyrábať pre spotrebiteľov zdravé a bezpečné slovenské potraviny bez ohľadu na to, či bude krajina bojovať s 3. alebo inou vlnou pandémie. Slovenskí poľnohospodári a potravinári sú tak naďalej pre spotrebiteľov k dispozícii a svojou kvalitnou produkciou chcú zabojovať o dôveru zákazníkov. Mať v obchodoch viac slovenského ovocia, zeleniny, chleba, mäsa či mliečnych výrobkov je cieľom, ktorý si delegáti valného zhromaždenia určili v rámci naplňovania priority zvyšovať potravinovú sebestačnosť krajiny.

Ruka v ruku so snahou slovenských producentov potravín však musí ísť aj citeľný a úprimný záujem štátu podporovať slovenské agropotravinárstvo, ako strategické odvetvie národného hospodárstva. Naďalej totiž pokračuje nepriaznivý trend zvyšovania podielu rastlinnej produkcie nad živočíšnou produkciou a dovozu zahraničných potravín. Rovnako sa nenapĺňa deklarovaná podpora Vlády SR v oblasti obnovy domáceho výrobného a spracovateľského potravinárskeho segmentu. Práve z tohto dôvodu je jedným z hlavných cieľov nového vedenia SPPK rokovať s rezortným ministerstvom o vyššom financovaní sektora z národných zdrojov. Medzi priority patrí aj príprava Strategického plánu a príprava Intervenčnej stratégie v rámci budúcej Spoločnej poľnohospodárskej politiky po roku 2021.

„Pokiaľ si štát neuvedomí, že dnes sa potraviny bez zdrojového krytia nedajú robiť, tak akékoľvek reči o zvyšovaní potravinovej sebestačnosti sú len falošným politickým ťahom na voliča“, uviedol novozvolený predseda Slovenskej poľnohospodárskej a potravinárskej komory Emil Macho počas valného zhromaždenia.

Slovenská poľnohospodárska a potravinárska komora adresuje ministrom pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR Samuelovi Vlčanovi súbor opatrení, ktoré hovoria o budúcom financovaní odvetvia. Ide napríklad o návrh navýšiť financovanie potravinárstva v Intervenčnej stratégii Spoločnej poľnohospodárskej politiky 2023–2027 na celkovú úroveň 300 mil. eur.

Rovnako prostriedky na investície do potravinárskeho priemyslu v Intervenčnej stratégii musia byť prístupné všetkým sektorom potravinárskeho priemyslu bez výnimky, vyhlásené

výzvy nesmú byť diskriminačné na základe veľkosti podniku a nesmú byť podmienené tvorbou nových pracovných miest. Tieto témy sú navyše aj súčasťou uznesení, ktoré schválili delegáti valného zhromaždenia. Slovenská poľnohospodárska a potravinárska komora bude aj v novom volebnom období 2021–2024 presadzovať zvýšenie potravinovej sebestačnosti Slovenska a zvýšenie podielu kvalitných a bezpečných slovenských potravín na pultoch obchodných sietí.

Jana Holéciová, hovorkyňa SPPK
Foto archiv SPPK

Český maloobchod slaví 30 let

V další dekádě budou klíčové kvalita potravin, český původ, prvotřídní servis, moderní technologie a důraz na udržitelnost

Maloobchodní trh letos slaví 30 let od svého začátku. Jak se tento rychloobrátkový svět za poslední 3 dekády změnil, v čem spočívá jeho úspěch, kdo z trhu musel odejít a kdo se naopak udržel? Společnost BILLA je v České republice nejdéle působící sítí supermarketů. Společnost, která přežila ekonomickou krizi, byla u akvizic 2 konkurenčních společností a i po 30 letech patří mezi lídry mezi supermarkety. A protože jejím generálním ředitelem je úctyhodných 28 let Jaroslav Szczypka, požádali jsme jej o rozhovor, který by 30 let okomentoval.

V čem je podle vás největší rozdíl mezi prodejny BILLA dnes a před 30 lety?

V jistých parametrech zůstaly naše supermarkety stejné. BILLA byla vždy synonymem pro moderní obchod, kvalitu nabízených potravin, čistotu a příjemné prostředí prodejen a profesionální servis. V tomto ohledu se prakticky nic nezměnilo. Největší rozdíl je ale v nových trendech nakupování, které určují stávající směr a budou klíčové i pro budoucnost. Určující bude například rychlost odbavení, kde již nyní jsou klíčové technologie, které instalujeme do našich nových prodejen nebo prodejen po rekonstrukci. Samoobslužnými pokladnami je nyní vybaveno 60 prodejen BILLA z celkového počtu 241. V nově vystavěných prodejnách BILLA již automaticky instalujeme pokladny z poloviny bezhotovostní a z poloviny hotovostní. Do budoucna bude

tento pokladní systém doplněn také o mobilní aplikaci pro rychlé a bezpečné odbavení bez zbytečného čekání ve frontě. Do celé strategie pak vstupuje oblast udržitelnosti, které se v posledních letech velmi intenzivně věnujeme. Pokladní zóna se stále vyvíjí a naší snahou i do příštích let je, aby naši zákazníci od nás odcházeli spokojeni s pocitem, že se k nám chtějí opět vrátit.

Jak hodně zamíchaly trhem akvizice společností Julius Meintl a dalších?

Jestli si dobře pamatuji, první zmínka o větších akvizicích se objevila někdy v roce 1996, kdy Julius Meintl koupil český cash&carry. Další změny pak ale následovaly až o bezmála dekádu později, kdy se maloobchodní scéna ve střední Evropě začala dramaticky měnit. Stala se více „mezinárodní“, začal klesat

počet středních prodejen, v roce 2001 se počet supermarketů, hypermarketů a velkých diskontních prodejen vyšplhal na číslo 941. BILLA v souvislosti s akvizicemi hrála na českém trhu velmi výraznou roli. V roce 2007 přebírala síť prodejen Delvita a v roce 2008 i část diskontů Plus a stala se tak jedničkou mezi maloobchodními řetězci, kterou je prakticky dodnes.

Jak výrazně se proměnil průměrný nákupní košík od roku 1991?

Změnil se hodně a z hlediska zdravé stravy rozhodně k lepšímu. Od roku 1991 se například dvojnásobně zvýšila konzumace rýže a těstovin. Výrazně vzrostla také průměrná roční konzumace tropického ovoce, a to z 19 kg na hlavu na 31 kg. Stoupla rovněž roční spotřeba minerální vody z 16 l na hlavu na 55 l. Změnila se preference masa, když si oblibu získalo především kuřecí a krůtí maso. Běžnými se staly produkty jako avokádo, cuketa, lilek nebo řapíkatý celer, které v roce 1991 téměř nikdo neznal. A lidé už dávno nechodí do supermarketů jen pro běžné potraviny. Naleznou zde produkty bez laktózy, glutenu, lepku, v bio kvalitě nebo s menším obsahem tuku. Už od přelomu tisíciletí tam mívají také za drogerií, parfumerií nebo pro oblečení a zahradnické potřeby.

Jak se vyvíjel zájem o české potraviny?

Čekalo se, že hlavně po vstupu do EU v roce 2004 budou potraviny z dovozu vytlačovat ty tuzemské. Ale zájem o české potraviny neklesl a v poslední době naopak stoupá. BILLA se od začátku svého působení snažila nabízet co největší podíl tuzemských potravin, i když to z počátku nebylo vůbec jednoduché. Díky spolupráci s tuzemskými výrobci se nicméně nakonec podařilo nastavit parametry výroby tak, aby BILLE kvalitativně vyhovovaly a my mohli nabízet zákazníkům české a kvalitní tuzemské zboží. V současné době tvoří české potraviny 72 % celkového obrátu firmy, což pokládáme za velký úspěch. Každoročně nám roste podíl regionálních potravin od malých

prvovýrobců, které nabízíme ve speciálním regále BILLA Regionálně. Jen zde nabízíme na 1 600 produktů od 203 českých prvovýrobců a pěstitelů. I u ostatních ryze českých produktů se nám daří navyšovat obrát. Hlavními tahouny jsou produkty našich ryze českých privátních značek Vocílka nebo Česká farma a částečně i BILLA BIO. Jejich obliba u našich zákazníků rok od roku stoupá a je dána zejména kvalitou jejich zpracování, garancí kvality, která je prokazována v nejrůznějších testech a soutěžích kvality.

Kdy se vlastně na scéně objevily privátní značky řetězců?

Výraznější roli v České republice začaly privátní značky hrát s příchodem milénia, i když v zahraničí byl tento trend již na vzestupu. BILLA patřila tehdy mezi průkopníky v této oblasti, když svoji značku Clever uvedla v roce 2000. Zpočátku byly produkty privátních značek vnímány zákazníky jako produkty pro zákazníky nižší příjmové skupiny a mnohdy jim byla přisuzována i nižší kvalita. BILLA nicméně standard kvality svých privátních značek držela vždy konzistentní a na vysoké úrovni. Dokládá to také fakt, že jejich počet neustále rozšiřuje. V sortimentu BILLA naleznou zákazníci v současné době produkty 18 privátních značek, které tvoří celkem 2 069 artiklů. Privátní značky vyrábí pro supermarkety BILLA celkem 254 dodavatelů, z nichž 134 jsou české firmy. Celkový podíl privátních značek na obrátu firmy byl za loňský rok více než 22 %.

Jak si produkty privátních značek vedou ve srovnání s klasickými značkami?

U zákazníků si získávají stále větší důvěru. Produkty Clever, Vocílka, Česká farma, BILLA značka, BILLA Premium nebo BILLA BIO navíc bodují v různých nezávislých testech. Puncem kvality jsou i ocenění odborníků, například nedávná cena Czech Superbrands 2021 pro značku Vocílka. A dalším příslibem vzrůstající popularity našich privátek jsou i hodnocení výrobků samotnými zákazníky v anketách typu Volba spotřebitelů a Novinka roku, ve kterých BILLA v posledních letech se svými privátními potravinami pravidelně boduje.

Co říkáte na vývoj zájmu o prodejny potravin z hlediska jejich velikosti?

Pozice supermarketů našeho formátu je na trhu stabilní. Ještě před 5 lety se dalo říct, že hypermarkety válcovaly konkurenci, ale zájem o ně v poslední době klesá. Časy, kdy většina lidí chodila na velké nákupy potravin do hypermarketů a trávila zde celé dny, je pryč. Vrací se zájem o menší prodejny a tento trend ještě posílila pandemie. My chceme být zákazníkům co nejbližší, a proto jsem rád, že se nám daří expandovat do dalších menších měst. Příkladem je třeba i náš nový koncept maloformátových prodejen BILLA. V minulém roce jsme otevřeli prodejnu ve Strašicích

a i letos plánujeme další, protože ta první, pilotní, se těší oblibě.

Co čeká BILLU v dalších letech? Je ještě možné se někam posouvat?

Provozovat supermarkety by se někomu mohlo zdát jednoduché, vždyť prodáváme potraviny, které se musejí přece prodávat samy. Bohužel opak je pravdou, a pokud bychom se o naše obchody nestarali a neustále nevymýšleli nové strategie, na českém trhu bychom asi už ani své prodejny neprovozovali a skončili jako někteří jiní retailéři. Proto neustále pracujeme na tom, abychom „šli s dobou“, inovovali, byli udržitelní a nezatěžo-

vali životní prostředí více, než je nezbytně nutné, přibližovali se blíže zákazníkovi a uspokojovali jeho potřeby. Není to jednoduchá úloha, ale BILLA má v tomto směru velmi dobře nakročeno. Má silnou základnu prodejen rozmístěných po celé České republice, je stabilním a seriózním zaměstnavatelem pro téměř 7 000 zaměstnanců, inovátorem, který zjednodušuje procesy i velmi dbá na ochranu životního prostředí. Jsme synonymem pro kvalitu, čerstvost i prvotřídní servis a v tomto ohledu svoji strategii neměníme ani pro další dekády.

redakce Agrobaze

CEO BILLA ČR, JAROSLAW SZCZYPKA (63 LET)

V čele vedení společnosti BILLA Česká republika stojí Jaroslav Szczypka přes čtvrt století (28 let). Od roku 1993, kdy nastoupil na pozici generálního ředitele, se mu podařilo z BILLY vybudovat silného hráče v oblasti retailu a rychloobrátkového zboží s ročním obrátem přes 36,5 mld. Kč. Je jedním z nejdéle sloužících manažerů českého maloobchodu, neboť v čele řetězců Tesco či Ahold se za jeho působení vystřídal hned několik ředitelů. Jaroslav Szczypka nejen že pozici BILLY každoročně upevňoval, ale rovněž se zasadil o největší akvizice v historii společnosti BILLA, a to když v roce 2007 BILLA převzala síť prodejen Delvita a v roce 2008 i část prodejen Plus Diskont.

Pod jeho řízením se BILLA ČR stala leaderem mezi supermarkety v oblastech kvality, čerstvosti potravin a podpory tuzemských dodavatelů včetně regionálních prvovýrobců. Za dobu vedení společnosti se Jaroslavu Szczypkovi podařilo zrealizovat mnoho projektů. Vybudovat síť prodejen BILLA s 241 kamennými prodejny napříč celou republikou, otevřít ve spolupráci Shell koncept prodejen BILLA stop&shop, kterých nyní provozuje 70, nebo například zavést síť maloformátových prodejen BILLA.

Jaroslav Szczypka rovněž jako jeden z prvních začal odměňovat zákazníky za jejich věrnost v rámci věrnostního programu Billa Bonus club. Portfolio produktů BILLA rozšířil za dobu svého působení na pozici generálního ředitele o 18 vlastních privátních značek, jejichž kvalita představuje velmi silnou konkurenci všem značkovým produktům na trhu. Úspěch privátních značek BILLA potvrzují i ocenění v soutěži Volba spotřebitelů 2021, ve které se letos na 1. místě umístilo hned 9 produktů z 3 produktových řad společnosti BILLA. Privátní značka masa a masných produktů ryze českého původu Vocílka získala nedávno také ocenění Nejdůvěryhodnější značka 2020 a titul Czech Superbrands 2021 v kategorii masa a masných produktů.

Jaroslav Szczypka je rovněž velmi aktivní v oblasti podpory českých výrobců a pěstitelů, a to nejen v rámci konceptu BILLA regionálně, ale například i prostřednictvím privátních značek BILLA BIO nebo Česká farma. V oblasti udržitelnosti započal Jaroslav Szczypka realizaci mnoha aktivit vedoucích k ochraně životního prostředí, podpoře diverzity nebo druhotného zpracování surovin. Rovněž v rámci společenské odpovědnosti je BILLA díky jeho vedení velmi aktivní a dlouhodobě podporuje aktivity zaměřené na zdravý životní styl, sport, ale i péči o hendikepované, sociálně slabé nebo seniory.

Narodil se v Polsku, ale od sedmi let žil v Rakousku, jeho domovem je však již 28 let Česká republika. Je ženatý a má syna. V rámci završení kariéry se ve druhé polovině roku 2021 posouvá dále – své zkušenosti a znalosti bude dále uplatňovat v centrále REWE Group ve Vídni.

Ohlédnutí za úspěšnou Zemí živitelkou

Země živitelka je nejvýznamnější akcí svého druhu, zaměřením a rozsahu, určená pro odbornou i laickou veřejnost, s prezentací nejširší nabídky všech zemědělských oborů (chov hospodářských zvířat, zemědělská technika, myslivost, rybářství, po-travinářství, technologie, výzkum a vzdělávání). Letošní 47. ročník nesl podtitul „Inspirací k činům“ a byl členěn na 4 směry: Popularizace zemědělství, Budoucnost českých potravin, Modernizace zemědělství a Zemědělství a environment.

„Jsem rád, že se po roční pauze mohla letos uskutečnit tradiční výstava Země živitelka. Děkuji organizátorům, kteří vše zvládli výborně i za ztížených podmínek, při dodržování hygienických opatření, a návštěvníkům, kteří zachovali výstavě přízeň. Důkazem je, že jich přišlo téměř 100 tis. Také vystavovatelé využili možnosti prezentovat naše zemědělství a potravinářství, které se dál rozvíjí i přes obtíže spojené s pandemií. S letošním ročníkem Země živitelky jsem spokojený a jsem přesvědčený, že návštěvníci i vystavovatelé si odnesli hezké zážitky a inspiraci do budoucna,“ řekl ministr zemědělství Miroslav Toman. Největší návštěvnost byla v sobotu, kdy agrosalon navštívilo 22 tis. návštěvníků. Letos poprvé byly do celkového čísla započítávány i děti do 6 let, které mají vstup zdarma.

„Letošní ročník byl v mnoha směrech jiný. Na přípravu jsme měli výrazně méně času, a to necelé 3 měsíce, celkový rozpočet oproti poslednímu ročníku byl také výrazněji nižší. Doba, ve které se nacházíme, kvůli pandemii a dlouho trvajícím restrikcím, ovlivnila účast vystavovatelů a také návštěvníků. Počítali jsme s tím, že nemůžeme počítat s čísly jako v rekordním roce 2019, přesto jsme ale velmi spokojeni. I přes téměř podzimní počasí byla obsazenost výstavy i účast návštěvníků

velice slušná. Děkuje všem, kteří se agrosalonu Země živitelka zúčastnili,“ říká Martin Karban, předseda představenstva Výstaviště České Budějovice.

V rámci 47. ročníku agrosalonu Země živitelka byl slavnostně otevřen Národní pavilon Z, poprvé mohli návštěvníci využít restauraci Rybářská bašta, byl poklepán základní kámen k výstavbě Národního zemědělského muzea. Prostor bývalého amfiteátru se proměnil v předvadiště číslo 2.

Prestižní soutěž Zlatý klas o nejlepší vystavený exponát vyhlašuje Ministerstvo zemědělství. V letošním roce se přihlásilo 40 exponátů. Nejpočetněji byla zastoupena kategorie živočišné výroby: 14 exponátů, kategorie rostlinná výroba: 6 exponátů, kategorie mechanizace: 8 exponátů, kategorie potravinářská výroba: 12 exponátů. Celkem bylo uděleno 20 ocenění, 2krát ocenění ZLATÝ KLAS S KYTIČKOU – o něj soutěží nejlepší vybrané exponáty, splňující navíc i náročná ekologická kritéria.

Michaela Čeňková
Výstaviště České Budějovice

DOŽÍNKY A ZDÁNLIVÉ MALÍČKOSTI

Konec srpna se, a to mě velice těší, stává již tradičním a oblíbeným obdobím dožínky, tedy slavnostního zakončení úrody. Dožínky ale nejsou „jen“ oslavou konce žňových prací, které se nám letos kvůli nevyzpytatelnému počasí trochu komplikují, jsou také poděkováním. Jsou poděkováním zemědělcům, jsou také poděkováním vyšší moci. Pro někoho poděkováním přírodě, pro někoho poděkováním Bohu. Jsou poděkováním za úrodu, poděkováním za to, že i tenčíci se záso-by z roku minulého se mohou nahradit novou sklizní, která bude v dalších měsících živit nás i zvířata, která chováme.

V dobách, kdy jsme neměli dnes mnohými proklínané moderní zemědělství, a kdy byl, a vlastně musel zemědělcem být, téměř každý z nás (a ono to není zase tak dávno), byly dožínky také důležitým tmelícím momentem. Všichni se na zních podíleli a všichni společně pak slavili úspěch své práce a dary naší země.

V moderní době, kdy v zemědělství pracuje jen hrstka lidí, a kdy se zdá, že společnost je více rozdělená než kdykoli předtím, bych si přál, abychom podobné momenty sounáležitosti a sdílené radosti, které zažívali naši předci, mohli zažívat častěji i my.

Ne nadarmo se ale říká „naše země“, když mluvíme o naší vlasti. Neříkáme „krajina“ nebo „kraj“ ani country. My Češi nazýváme

svůj domov „země“, Země, tedy půda je to, co nás spojuje. Země je naším národním bohatstvím a je naší živitelkou.

Proto jsem byl rád, že jsme se minulý týden mohli sejít na výstavě Země žitelka a společně na tuto skutečnost vzpomenout a za úrodu poděkovat. Já děkuji nejen pánu Bohu, že nás požehnal hojností úrody, ale také zemědělcům, že v letošních stažených podmínkách nakonec vše zvládli a zasloužili se o to, že chléb náš vezdejší bude i napřesrok.

Možná jsme si za poslední rok a půl uvědomili, že zdraví a svoboda jsou zdánlivými maličkostmi, o které se příliš nestaráme, dokud nejsou v ohrožení. Měli bychom si možná uvědomit, že podobnými zdánlivými maličkostmi je také zemědělství a produkce potravin, které sice netvoří obří podíl na hrubém domácím produktu, ale bez produkce potravin se vše ostatní rozsype jako domeček z karet. Jedna stará pravda praví, že většina z nás minimálně jednou v životě člověk potřebuje doktora, právníka, policistu a kněze. Každý z nás ale minimálně třikrát denně potřebuje někoho, kdo mu zajistí, že má co jíst. To jsou právě zemědělci. Vážme si toho a o tuto zdánlivou maličkost a samozřejmost pečujme a nenechme si ji vzít.

Ing. Jan Doležal, prezident AK ČR

Praha ze střechy Ministerstva zemědělství

Po vzniku samostatného Československa v roce 1918 se množily úvahy a úsilí o vybudování samostatné budovy Ministerstva zemědělství, protože nejvyšší úřad sektoru byl rozmístěn na několika místech po Praze.

Prezidium ministerské rady nakonec po velkých diskusích rozhodlo, že na bývalém Petřském nábřeží budou postaveny samostatné budovy tří ministerstev, a to zemědělství, železnic a veřejných prací. Stavbám dvou ministerstev – zemědělství a železnic předcházely dlouhé spory o zachování barokních, tzv. Helmových mlýnů, které byly definitivně odstraněny začátkem roku 1929. Stavba budovy ministerstva veřejných prací se nakonec neuskutečnila.

Již v roce 1922 byla vypsána soutěž na vhodné umístění budovy Ministerstva zemědělství, z níž vyšel vítězně architekt František Roith. Ten předložil v roce 1925 první variantu novostavby (na plánu bylo ještě zachyceno průčelí barokního mlýna), v roce 1927 druhou pozměněnou variantu a konečně definitivní plán stavby byl schválen příslušnými orgány na jaře 1928. Celkové náklady byly usnesením vlády ze dne 9. 4. 1929 schváleny ve výši 47 mil. Kč.

Dne 18. 5. 1928 by slavnostně položen základní kámen k novostavbě, a to v rámci oslav 10. výročí oslav samostatné republiky. Vedle dalších řečníků přednesl slavnostní řeč tehdejší ministr zemědělství Otakar Srdínko, který kromě jiného uvedl: „...jak bude tento kámen na půdě získané úpravou řeky Vltavy trvalým základem mohutné budovy nejvyššího našeho úřadu zemědělského, tak nechť i naše zemědělství, těžíc z věčného zdroje půdy nové a nové plody, zůstane pro všechny časy budoucí základem našeho národního hospodářství a nejpevnějším pilířem státu.“

Ministerstvo zemědělství zůstalo i přes několik společenských změn společnosti stále věrné svému původnímu zaměření a je tomu tak i dodnes. Zároveň budova i přes mnoho následných stavebních zásahů a úprav, které však ne vždy byly ku prospěchu věci, zůstává věrná svému původnímu architektonickému záměru. Jednací místnosti či různé kanceláře možná část čtenářů zná, proto vám přinášíme zcela unikátní a netradiční pohled na širší centrum hlavního města Prahy ze střechy ministerstva, který propojuje historické i moderní stavby města.

S využitím publikace Ministerstvo zemědělství v letech 1918–1948, vydané Ministerstvem zemědělství v roce 2005, autora Antonína Kubačáka zpracovala redakce Agrobaze.

MySmart place

**Digitalizujte chytře.
Šetřete čas, peníze a energii.**

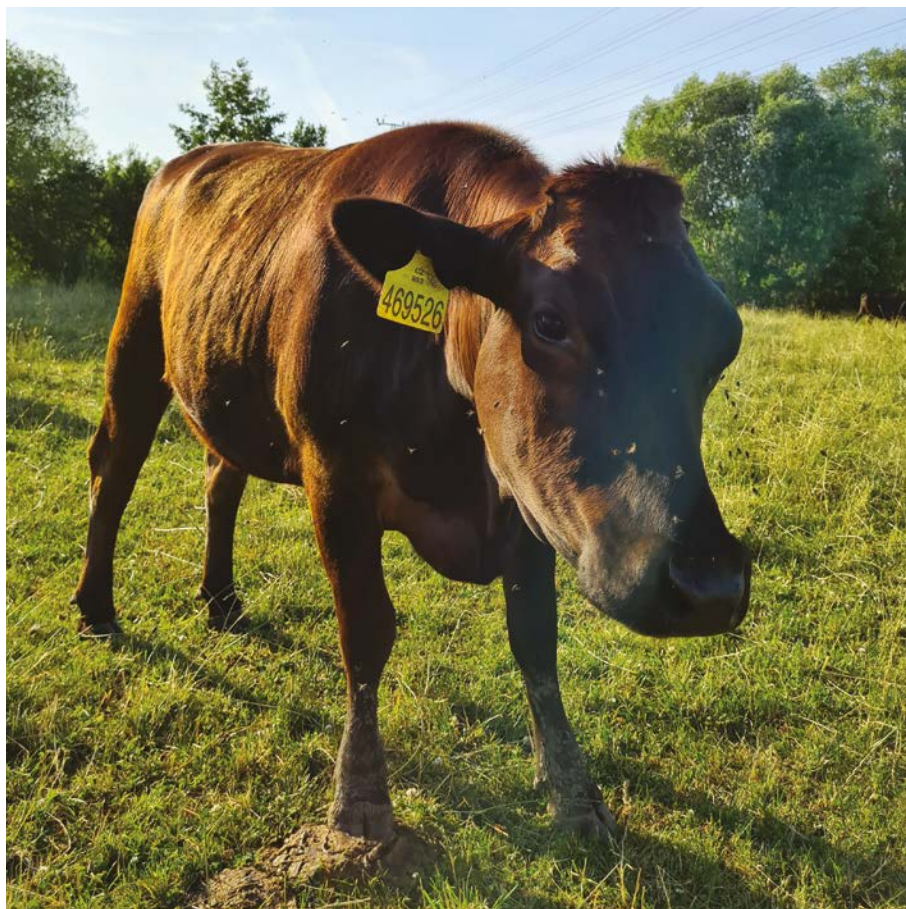
www.mysmartplace.cz

Japonský národní poklad wagyu má už i českou domovenku

Nejúžasnější steak na světě se prý připravuje z japonského plemene wagyu. Krávy tohoto plemene chovají i na české rodinné farmě v Mněticích na Pardubicku. Vypravili jsme se proto za farmářem Josefem Müllerem, který u nás začal s jejich chovem jako první.

Dříve jste se věnoval chovu koní, jak vás napadlo přejít na chov plemene wagyu?

Se zcela unikátním masným plemenem skotu wagyu jsme se poprvé seznámili v roce 2005 a tak trochu jsme si připadali jako Kryštof Kolumbus, když objevil Ameriku. Zpočátku byl pro nás chov tohoto plemene spíše zájmovou činností. Zaujaly nás ale možnosti, jaké by tento skot v porovnání s tím klasickým mohl mít, a navíc v té době byl chov koní nerentabilní.

Wagyu se považuje za národní japonský poklad. Živá zvířata se v minulosti dokonce nesměla vyvážet. Jak jste se ke zvířatům dostal vy?

V roce 2006 jsme nakoupili v Nizozemsku několik embryí. O rok později se z nich narodil jeden býček a jedna jalovička. Tehdy byl v Ev-

ropě chov plemene wagyu na úplném začátku, existovalo několik chovů průkopníků wagyu. U nás bylo plemeno oficiálně uznáno v roce 2012 a Český svaz chovatelů masného skotu začal vést jejich plemennou knihu.

Jaký je původ vašich zvířat?

Český, genetika je však nakombinována z Nizozemska, USA a Austrálie. Zajímavé je zmínit překlad wagyu, což znamená obecně japonský skot. V jednotlivých japonských prefekturách postupně docházelo k izolovanému šlechtění, z něhož vyvstalo několik základních linií. Každá se vyznačuje specifickými vlastnostmi, například intenzitou mramorování.

Kolik máte v současnosti kusů?

V současnosti máme 125 kusů, a to včetně letošních telat. Konkrétně 32 matek, z nichž

je jedna třetina čistokrevná, a další jsou křížky. Souběžně s čistokrevnou plemenitbou jsme začali i křížení plemen. Jako mateřský základ nám posloužil simentálský skot a aberdeen angus, který jsme zkřížili s wagyu. Každou následnou generaci jsme převodným křížením přecházeli na vyšší stupeň wagyu. Po 15 letech šlechtění jsme na 75 % a více podílu plemene wagyu. U vysokopodílových kříženců již většinou není výrazný rozdíl v porovnání s čistokrevným wagyu jak exteriérem, tak i kvalitou masa.

Maso z plemene wagyu je označované jako „kaviár mezi hovězím masem“. Jakou má chuť?

Jde o gastronomický fenomén. Maso má nezaměnitelnou chuť, je mimořádně křehké se specifickou a jemnou chutí. Skutečné wagyu v podání například roštěnce se opravdu rozplývá na jazyku. Není možné správně vystihnout a popsat chuť wagyu masa, ale správným výsledkem je pocit štěstí a radosti z každého sousta.

Vyžaduje japonský skot nějakou zvláštní péči než ostatní plemena?

Japonský skot vyžaduje ve finální části výkrmu speciální krmenou dávku s vysokým obsahem energie s cílem dosažení správného zatučnění vykrmených kusů. Žádoucí je maximálně využít genetický potenciál zvířat ukládat tuk mezi svalová vlákna, fenoménu takzvaného mramorování. Platí zásada, že čím více je maso mramorované, tím je křehčí a šťavnatější. Dobře mramorované maso má i výrazný estetický efekt, je rozpoznatelné již na první pohled od klasického hovězího masa. Co se týče pohody zvířat a obecně přístupu ke zvířatům, přirozenou samozřejmostí je pro nás přátelský a férový vztah. Velmi rád oslovuji své čtyřnohé svěřence „paní kolegyně, pane kolego“. Věříme, že na kvalitu masa má kromě výživy jistě výrazný vliv hygiena ustájení a celková pohoda zvířat.

V čem spočívá jeho výjimečnost a proč je tak drahé?

Důležitá je kvalita, ne kvantita. V porovnání s tradičními masnými plemeny roste wagyu pomaleji. Jde o jednoduchou matematiku, doba výkrmu je dvojnásobná, dále musíme připočítat horší výtěžnost, protože zvíře

neukládá tuk pouze do masa, ale i do podkoží. Výsledná cena tak kopíruje zvýšené náklady chovu a zpracování masa. Jde však o lahůdku vyhlášenou přinejmenším jako lanýž nebo kaviár, a za tu jsou, naštěstí pro chovatele wagyu, zákazníci připraveni zaplatit.

Na co se maso hodí? Co z něj lze připravovat?

Maso wagyu nemá žádné limity. Skvěle se hodí na steaky, rostbeef nebo například tatarský biftek. Vyhlášené a skvělé jsou třeba wagyu hamburgery. Zde by se jistě nejedem kuchař dokázal dlouze rozepsat. Díky vysokému podílu mononenasycených mastných kyselin se výborně hodí i při nízkocholesterolových dietách.

Traduje se, že součástí péče o wagyu je i každodenní masáž těla? Je to pravda?

Bylo by hezké odpovědět ano, ve skutečnosti to ale tak úplně není. Samozřejmě je důležité udržovat čistou srst, dát zvířatům prostor, aby o sebe mohla pečovat tak, jak je to běžné například na špičkových mléčných farmách, kde jsou pro dojnice k dispozici elektrické samoobslužné kartáče. To má jistě velký efekt, ale obecně není možné tvrdit, že jediné každodenní masáže vedou k produkci autentického wagyu masa. Na druhou stranu věřím proklamacím, že v Japonsku u elitních kusů, kde záleží na každém detailu, probíhá praxe pravidelných ručních masáží, jak je známe z oblíbených videonahrávek propagujících wagyu v prostředí internetu.

V Japonsku jim prý podávají rýžové víno saké, dostává ho váš skot také?

Zde je, podle mého názoru, situace podobná jako u zmíněného masírování. K chovu přistupujeme střízlivě podle našeho naturelu. Rád bych zmínil historicky danou špičkovou úroveň chovu a šlechtění skotu v Čechách, která navíc v kombinaci s vynikajícími podmínkami pro výrobu kvalitních krmiv v teplé oblasti Polabí vytváří skvělé zázemí pro chov možná trochu exotického plemene wagyu v našem domácím prostředí s racionálním přístupem. Mohu však potvrdit, že plzeňské pivo wagyu velmi chutná, saké jsme zatím u nich nevyzkoušeli.

Kolik chovatelů wagyu je v Česku, víte o sobě?

Chovatelská základna v Česku roste, vzájemně se známe a chovatelsky se podporujeme. Tak jako u všech chovaných masných plemen v Čechách a na Moravě jsme sdruženi v Klubu chovatelů, pod záštitou a odborným vedením Českého svazu chovatelů masného skotu. Aktuálně se Klub chovatelů wagyu těší účasti přibližně 10 chovatelů a registrujeme několik dalších aspirantů na členství. Kromě sdílení zkušeností a genetiky se pravidelně účastníme Národní výstavy hospodářských zvířat v Brně a máme mnoho plánů na další rozšiřování populace wagyu.

Na farmě vám pomáhají čtyři synové.

Baví je to?

Baví. Ale jsou to mladí kluci, přirozeně jsou oblasti, které je možná momentálně přitahují víc. Někdy asi práci na farmě vnímají jako povinnou rodinnou výpomoc, přibývá však již situací, kdy mám pocit, že se na farmě seberealizují.

Doufáte, že některý ze synů převezme farmu?

Rád bych. Stejně tak si dokážu představit, že se vydají i jiným směrem. Jednoho adepta už ale máme. Druhý nejstarší syn bude maturo-

Maso z japonského plemene skotu wagyu má unikátní chuťové vlastnosti dané strukturou a poměrem masa a tuku.

vat na Střední zemědělské škole v Poděbradech. V chovu se orientuje velmi dobře. Zvířata zná ještě lépe než já. Je otázkou, co u něj zvítězí, jestli wagyu, nebo jiné zemědělské odvětví. Pokud se rozhodne pro první variantu, půjde zřejmě o obtížnější cestu, stále jde v prostředí tuzemských podmínek o průkopnickou činnost s mnoha riziky, vysokými nároky na odbornou připravenost a chovatelský cit.

Jaké máte plány do budoucna?

Rád bych farmu stabilizoval. Během následující pětiletky navýším základní stádo ze současných 32 na 50 matek. Zabýváme se plány na vybudování vlastního zpracovatelského provozu – zrárny masa a bourárny. Průběžně, dle možností, zlepšujeme ustájovací podmínky a mechanizační zázemí farmy.

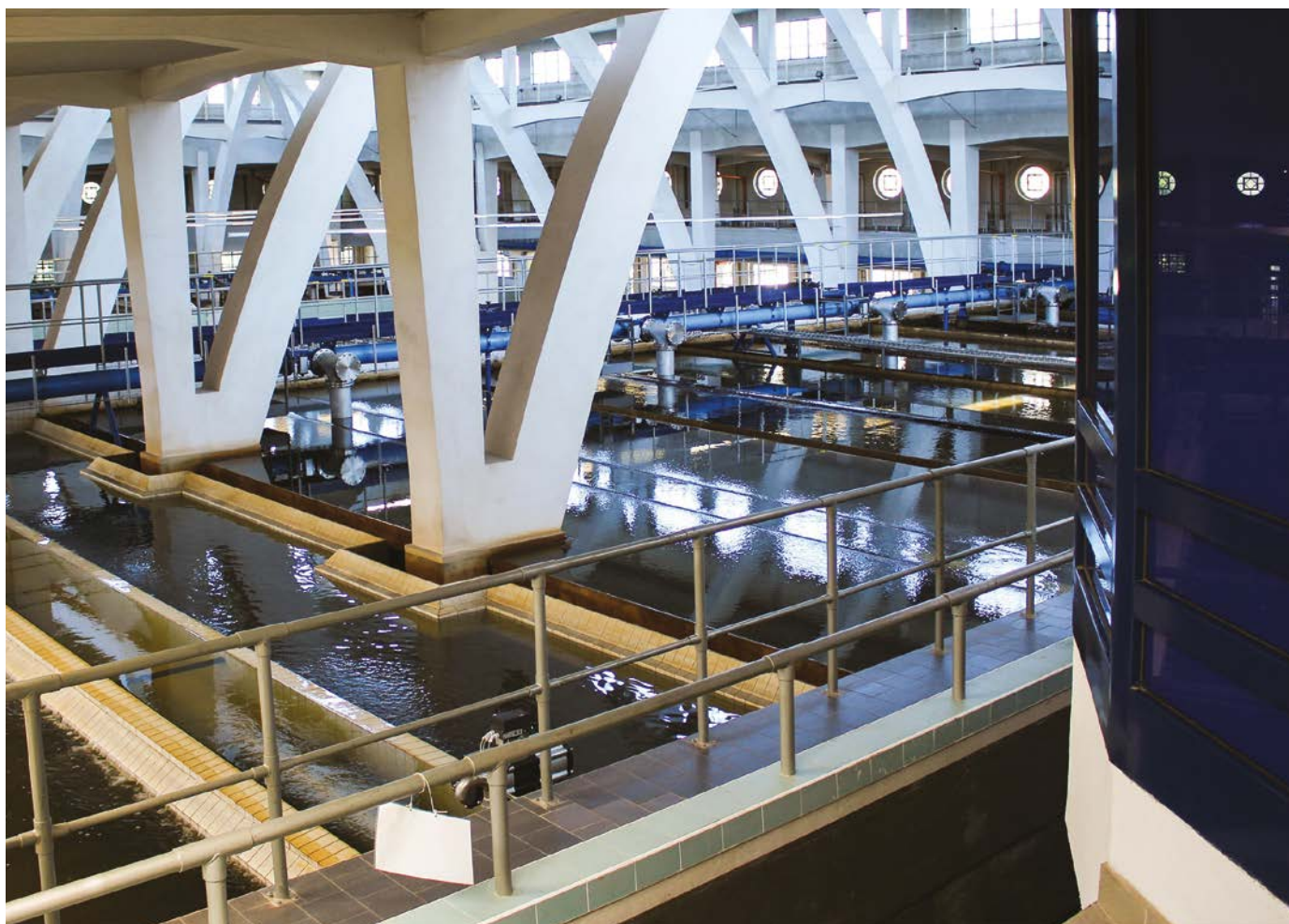
Rozhovor byl převzat z Newsletteru MZe, červenec 2021

Kvalita pitné vody záleží i na materiálu vodovodního potrubí

I když to tak z mnoha textů a dalších materiálů publikovaných na téma „kvalita vody“ v ČR nevypadá, patří naše země mezi šest zemí v rámci EU, které dlouhodobě vykazují v mikrobiologických a chemických parametrech pitné vody 99–100 % požadované kvality.

Což je závěr sice již několik let starý, ale stále platný a situace se stále zlepšuje. Příslušnou studii s názvem „Zajištění kvality pitné vody při zásobování obyvatelstva malými vodárenskými systémy“ přitom zpracovali odborníci ze Státního zdravotního ústavu (SZÚ) a Výzkumného ústavu vodohospodářského T. G. Masaryka.

Nic ovšem není stoprocentní, například tehdy, kdy se vodovod (nejen) v domácnosti delší dobu nepoužívá, například v průběhu dovolených, tedy po dobu několika týdnů, nebo i dnů. Na možná rizika upozornili před časem výzkumníci z Ústavu zemědělské, potravinářské a environmentální techniky Mendelovy

univerzity v Brně (MENDELU). Pokud podle nich zůstává voda ve vodovodním potrubí stát několik dní, mohou se do ní uvolňovat některé rizikové látky z materiálů, z nichž je potrubí vyrobeno. Výzkum stále probíhá a jeho výsledky by měly být známy koncem letošního roku, i tak je ale vhodné zjištění MENDELU stručně okomentovat.

Podstatné totiž je, z jakého materiálu je potrubí vyrobeno, a důležité také je, že se proudící i neproudící pitná voda chová v potrubí jinak než destilovaná (respektive demineralizovaná) voda, kterou k monitoringu uvolňování látek použili výzkumníci. Zmiňovaná demineralizovaná voda totiž vodovodním

potrubím neteče, a ani by téci nemohla, neboť by nesplňovala parametry pitné vody tak, jak je stanovuje platná legislativa. Demineralizované vodě se navíc ve vodohospodářské hantýrce říká „hladová voda“, protože má vyšší tendenci rozpouštět veškeré možné kontaminanty ve vodě přítomné. To přitom znamená, že metodika stanovení míry kontaminace vody z kohoutku z potrubí tak, jak byla použita v MENDELU, úplně neodpovídá reálné praxi.

Na druhou stranu je zřejmé, že stojatá voda v trubkách absorbovat některé látky může, a to je také posláním výzkumu MENDELU – totiž, že je vhodné po dovolených (ale třeba i po odstavkách vodovodní sítě například po

různých opravách), zejména pokud chceme použít vodu z kohoutku přímo na pití, vodu odtočit. V opačném případě se může stát, že nám voda nechutná, což ale není dáno kvalitou dodávané vody, ale tím, že v trubkách dlouho stála.

To je mimochodem i jedna z odpovědí na téma mnohých diskusí, proč spotřebitelé neplatí za vodu méně, když ji méně používají. Pokud přitom pomineme skutečnost, že k úpravě menšího i většího množství pitné vody jsou třeba prakticky stejné náklady, takže při produkci menšího množství vody vycházejí na jednotku pitné vody při rozpočítání vyšší náklady, zůstává také nutnost při nízkém průtoku vody potrubím proplachovat vodovodní (i kanalizační) řady, čímž samozřejmě opět spotřeba vody, v tomto případě v zájmu udržení kvality vody, zase roste. I když se tedy na mnoha místech zdůrazňuje potřeba snižovat spotřebu vody v domácnostech, a obecně jde o správnou myšlenku, pokles spotřeby (a pokles průtoku vody potrubím) má svou hranici a nelze ji snižovat donekonečna. Ledaže by se vyměnilo současné potrubí za potrubí s nižší kapacitou.

K výměně potrubí samozřejmě dochází, neboť jeho životnost není nekonečná, a tím také klesá riziko kontaminace pitné vody z materiálů, které jsou k rozvodům vody používány. Dominantně používaným materiálem je v současné době látka hostalen, a to jak pro vnitřní rozvody studené pitné vody, rozvody teplé užitkové vody nebo ústředního i podlahového vytápění. Hostalen přitom patří mezi polypropyleny, a právě tuto skupinu látek označil i výzkum MENDELU za nejméně rizikový materiál používaný na výrobu potrubí. Skutečnost, že „potrubí z plastu“ je z tohoto pohledu nejméně rizikové, je přitom známá již poměrně dlouho, a lze jen doufat, že tomu tak bude navzdory „antiplastové“ globální politice i nadále, nebo alespoň do doby, než bude vyvinut jiný materiál, který bude schopen vést pitnou vodu do domácností po dobu několika desítek let, aniž by se to na kvalitě vody nějak projevilo. Uvedené skutečnosti by měly být vodítkem pro výběr materiálů při konstrukci vodovodních a kanalizačních řadů v současné době, pokud si někdo buduje nové bydlení, nebo třeba zázemí pro zemědělskou produkci.

Vědci z MENDELU při svém výzkumu analyzují několik druhů potrubí, a to pozinkované, měděné, mosazné, hliníkové a plastové potrubí, a zjišťují mimo jiné obsah těžkých kovů, které se mohou do vody z potrubí uvolnit, jako je zinek, měď, nikl nebo olovo. Z dosavadních výsledků se ukazuje, že nejvíce kovů se do vody dostává z pozinkovaného potrubí, v příslušném vzorku vědci naměřili extrémně nadlimitní množství zinku.

Při analýze neobstálo ani v dnešní době hojně používané potrubí z mědi, poměrně

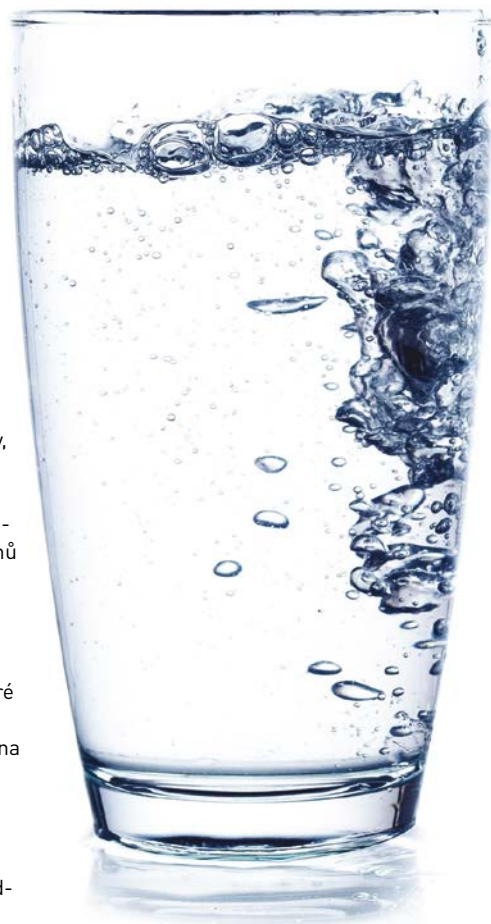
velké množství kovů se uvolňovalo do vody také z antikorozi oceli, tedy nerez, naopak relativně dobře vyšlo potrubí z polyetylenu, uvedli před časem vězkumníci z MENDELU. Ti nechávají materiál trubek den až tři dny vylouhovat v demineralizované vodě a poté za pomoci spektrofotometrie zjišťují zastoupení sledovaných prvků v miligramech na litr vody.

Kvalitu vody v potrubí a stav potrubí samozřejmě pravidelně kontrolují i sami vodohospodáři, nejnověji například Pražské vodovody a kanalizace prostřednictvím technologie SmartBall, a také orgány ochrany veřejného zdraví. Obecně vyšší pozornost by měla být podle Sdružení oboru vodovodů a kanalizací ČR (SOVAK) věnována především vnitřnímu vodovodu, kde dochází k prohřátí vody z okolí. Tam, kde je voda „uložena“ v podzemí, tedy v chladném a teplotně stabilním prostředí, jsou tyto reakce potlačeny. Odpouštění vody z odstaveného vodovodu doporučuje SOVAK i s ohledem na mikrobiologické oživení vody, kde po dobu odstávky může dojít k pomnožení mikroorganismů. V průměru se může jednat o náklady zhruba dvě koruny pro spotřebitele s ohledem na to, že ve většině domů je v přípojce a vnitřních rozvodech zhruba 15–20 l vody.

Podle SOVAK se nicméně není třeba obávat ovlivnění kvality pitné vody z materiálů, které jsou aplikovány v části veřejného vodovodu. Spotřebitel by ale měl být pozornější zejména tam, kde je starší a dlouhý vnitřní vodovod. Takové části staršího potrubí vnitřního vodovodu, kde je zjištěno překročení hygienických limitů, je vhodné nahradit novými a ověřenými materiály. Za tuto změnu rozvodného systému, za péči o něj a údržbu je

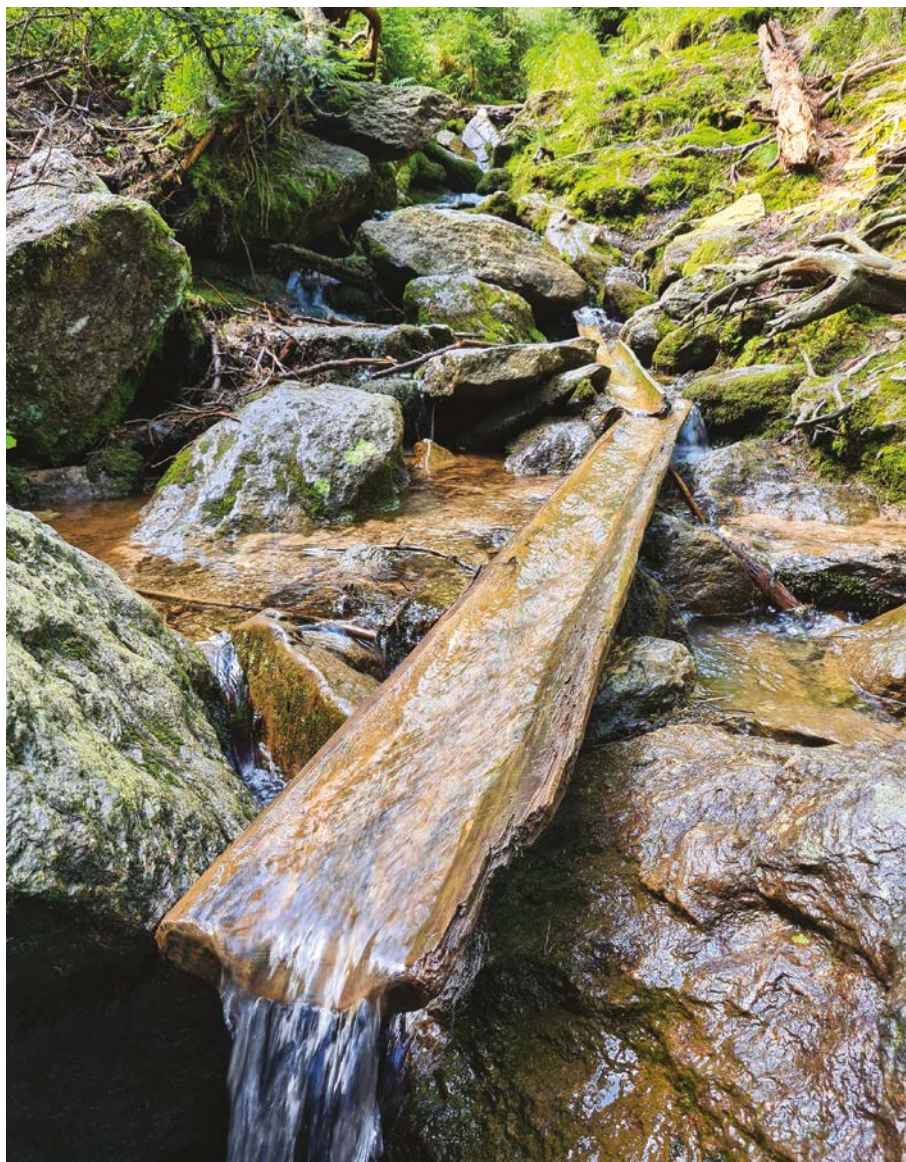
odpovědný vlastník vodohospodářské infrastruktury, což jsou v ČR zejména města a obce, a naopak tuto odpovědnost nemá provozovatel vodovodu, což jsou většinou vodohospodářské společnosti.

redakce Agrobaze

Den za obnovu lesa: První krok ke změně přístupu k lesům i dřevu jako takovému

K celé řadě projektů se společným jmenovatelem výsadby stromů a keřů na všech možných lokalitách v ČR přibude po roční pauze také další ročník celostátní akce státního podniku Lesy České republiky (Lesy ČR) s názvem „Den za obnovu lesa“.

Den za obnovu lesa se podle současných informací uskuteční na třinácti místech po celém území ČR, a to v sobotu 16. října 2021. Jak přitom Lesy ČR informovaly, veřejnost při této příležitosti nemusí stromy jenom sázet (i když alespoň jednu sazeničku by každý účastník zasadit měl), ale může také pomoci s instalací oplocení vysázených porostů, úklidem klestu a obecně s činnostmi, které souvisí s obnovou lesa po stále ještě probíhající kůrovcové kalamitě. Prvního ročníku Dne za obnovu lesa se přitom v roce 2019 zúčastnilo

na 31 000 lidí, a i když se v následujícím roce 2020 další ročník kvůli regulacím spojených s pandemií koronaviru neuskutečnil, lze také letos předpokládat velký zájem o tuto zásluhovou akci.

Tím spíše, že Lesy ČR připravily pro veřejnost program, směřovaný na celou rodinu. Na procházce s lesníky například vyvěsí účastníci Dne za obnovu lesa přístřešky pro sovy a jiné noční dravce, kteří pomáhají přírodě přirozenou cestou likvidovat přemnožené hraboše.

Účastníci se také na vlastní oči přesvědčí, jaké lesy podnik sází místo uhynulých porostů, i o tom, co dělá pro zadržování vody v krajině nebo podporu tažných koní v lesích. Děti, které projdou stanovišti, na nichž si vyzkoušejí hravou formou lesnické práce a činnosti, odmění Lesy ČR odznakem malého lesníka a lesnickým kloboučkem. Každá lokalita bude něčím výjimečná, třeba poradnou pro houbaře, harvesterovým trenážerem nebo socháním motorovou pilou. Informace ke Dni za obnovu lesa týkající se lokalit, pokynů pro účastníky i programu jsou na webovém portálu www.sazimelesynovegenerace.cz, s navigací přímo na místo pak účastníkům pomůže podniková mobilní aplikace Klub nového lesa.

Obnova lesních porostů v naší zemi po kůrovcové kalamitě, ale také po následcích přívalových dešťů nebo vichřic (a v letošním roce dokonce po tornádu) je důležitá nejen pro pestrost naší krajiny i její schopnost lépe zadržovat vodu, ale také jako cesta, jak prostřednictvím lesů ukládat uhlík, a tím zvyšovat adaptaci krajiny na klimatické změny. To ovšem ale také znamená nejen nové porosty vysázet a po nějaké době vytěžit. Na absorpci uhlíku má totiž vliv také to, jak ukazují nezas tak často medializované, ale přitom statisticky doložené údaje o tom, co se s uhlíkem po vytěžení stromů následně děje. Podle statistik se totiž na pily dostane z padlých kmenů jen 35 % jejich hmoty, která je využita zejména pro potřeby stavebnictví a nábytkářského průmyslu. Speciálně pro výrobu nábytku se ale ze zmiňovaných 35 % využije jen necelých 40 %, což v praxi není ani pětina hmoty vykáčených nebo odklizených porostů.

Naprostá většina z lesa odvezené hmoty směřuje jako surovina do papíren a slouží tak zejména k výrobě kartonů a reklamních letáků. Jak přitom upozorňuje rozsáhlá analýza na portálu osel.cz, o všeobecně deklarovaném dlouhodobém ukládání uhlíku nemůže být za takové situace řeč. „U naprosté většiny vytěžených dřevní hmoty jde tedy jen o krátkodobé uzamčení uhlíku a stejně tak u odpadu použitého k mulčování, hoblin a pilin jako podestýlky v halách s chovem skotu a drůbeže. V naprosté většině tedy nejde o uskladnění uhlíku, ale o jeho rychlé vrácení zpět do atmosféry,“ konstatuje se v textu s názvem „Dřevo v globálním uhlíkovém cyklu“, který čerpá zejména ze zahraničních

zdrojů, mimo jiné dánských, švédských, německých, ale i australských. Jinými slovy, má-li dřevo působit jako úložiště uhlíku dlouhodobě, musí mít také produkty z něj delší životnost, což je právě použití ve stavebních materiálech nebo v nábytku. Pokud k tomu připočítáme obchod se dřevem a emise, které vznikají při jeho transportu, je zřejmé, že důležitým příspěvkem k ukládání uhlíku je zpracovat dřevo vytěžené na našem území přímo v ČR, a to zejména na produkty, které budou dlouhodobě použitelné, aniž by se například spalováním zase likvidovaly. To je mimochodem výzva i pro naše lesní hospodářství i Ministerstvo zemědělství v oblasti podpory zpracování dřeva v naší zemi, třeba i prostřednictvím menších lokálních pil.

Stále častěji také zaznávají informace ukazující v poněkud jiném než všeobecně akceptovaném názoru, roli dřeva a porostů stromů v bažinách, mokřadech a zaplavovaných lesích. Je sice pravdou, že za desítky miliónů let je z takového dřeva uhlí, ve skutečnosti jde ale jen o nepatrnou část hmoty, která se takto uloží. Většina se totiž rychle rozkládá za vzniku oxidu uhličitého a ještě horší je, že

při tom také vzniká značné množství metanu. Ten je z pohledu zachycování tepla v atmosféře v porovnání s oxidem uhličitým 34krát silnějším oteplovacím. Z aktuálních výsledků výzkumů tak vyplývá, že jen stromy amazonského pralesa by měly do atmosféry přispívat každoročně mezi 15,1 a 21,2 mil. t metanu, což v praxi znamená, že produkce metanu v Amazonském pralesu je vyšší, než jaká je produkce tohoto „oteplovače“ prostřednictvím všech oceánů, u nichž se uvádí emise ve výši 18 mil. t. „Tímto poznatkem se mokřiny Jižní Ameriky takřka přes noc staly jedním z nejhorších producentů oteplovacích plynů a černou mұrou modelátorů klimatu,“ píše se ve výše zmiňovaném článku.

Také další nová data ukazují, jak rychle se uhlík z atmosféry uložený v lesních porostech a dřevu může do atmosféry vrátit zpět, například prostřednictvím dnes tolik oblíbeného paliva ze dřeva v podobě dřevěných pelet. Podle statistik totiž sice zatím zůstává 85 % celosvětové zásoby uhlíku z mrtvého dřeva v lesích a uhlík se v něm ukládá. Pokud by se ale toto dřevo spálilo jako biopalivo, uvolnilo by se z něj 8krát více uhlíku než kolik

v současné době emituje spalování uhlí a ropy dohromady. Netřeba asi dodávat, že pelety a dřevní štěpka jsou v současné době považovány za ekologické energetické zdroje, a o těchto surovinách se také mluví jako o surovinových zdrojích pro biopaliva dalších generací. Realita ovšem ukazuje, že to zdaleka jednoznačně ekologické řešení není.

A snad právě v souvislosti se Dnem na obnovu lesa je proto vhodné připomenout, že stromy v lese i mimo něj nestačí jen sázet, ale i dále o ně pečovat, a především hmotu z lesů získanou správným způsobem zpracovat a využít. Osvěta zejména nejmladší generace je přitom velmi důležitá, neboť pokud i ona podlehe módním a částečně manipulačním trendům, ponese si s sebou nesprávný názor do svého budoucího života.

Tak či tak je ale zřejmé, že lesní porosty v naší zemi mají i po kůrovcové kalamitě svou budoucnost a v krajině je jejich role nezastupitelná. I proto jsou akce typu Den za obnovu lesa potřebné – pro krajinu i pro lidi.

redakce Agrobase

Lesní požáry na vzestupu

Každý rok čím dál častěji přitahují pozornost zprávy o masivních a bezprecedentních lesních požárech v různých zemích světa. Vědci upozorňují, že Země bude v důsledku globální změny klimatu ke vzniku požárů stále náchylnější, jejich období se bude prodlužovat a intenzita zvyšovat. Události nedávných let probíhající od západního pobřeží USA po Austrálii a od Amazonie po polární kruh potvrzují, že se jedná o globální fenomén.

Lesní požáry v Řecku pomáhaly hasit i letadla a vrtulníky, foto: Twitter/HZS Řecko

EXTRÉMNI POŽÁRY – NOVÝ NORMÁL?

Zatímco jsou požáry v některých zemích běžnou součástí přirozeného prostředí, již není neobvyklé, že se čím dál častěji setkáváme s informacemi o rekordních požárních událostech i v oblastech, kde v takovém rozsahu nejsou zcela běžné. Podle Evropské kosmické agentury postihnou Zemi každoročně požáry o celkové rozloze přibližně 400 mil. ha, což je plocha o rozloze necelé poloviny Spojených států amerických. Mnoho letošních požárních událostí v letních měsících však bylo označováno za bezprecedentní.

V červenci se v důsledku požárů celosvětově uvolnilo do atmosféry 343 megatun uhlíku, což je přibližně o pětinu více než předchozí globální vrchol za měsíc červenec stanovený v roce 2014 a nejvíce od roku 2003, kdy bylo zahájeno satelitní snímkování, jak uvedl Mark Parrington, vědecký pracovník evropské agentury pro sledování atmosféry Copernicus Atmosphere Monitoring Service (CAMS). Více než polovina uhlíku pocházela ze Severní Ameriky a Sibiře.

Vědci uvádějí, že události související se změnou klimatu, jako jsou například přibývající vlny veder, posuny rostlinných společenstev i měnící se intenzita dešťových a sněhových srážek, výrazně zvyšují pravděpodobnost, že požáry budou na vzestupu co do rozsahu, intenzity i četnosti. Riziko jejich vzniku zvyšují i další faktory, jako jsou rozhodnutí o hospodaření v lesích, ale také častější výstavba infrastruktury v rizikových oblastech, čímž se zvyšuje i faktor lidského přičinění. Na stále se množící klimatické extrémy upozornila i nejnovější, šestá hodnotící zpráva Mezivládního panelu pro změnu klimatu – vzhledem ke globálnímu oteplování přibývá extrémních teplot a intenzivnějších vln veder, které zvyšují riziko vzniku rychle se šířících požárů. Rizika a pravděpodobnosti těchto jevů jsou tak podle zprávy v souladu s klimatickými prognózami.

SOUHRN ZÁVAŽNÝCH LETNÍCH POŽÁRNÍCH UDÁLOSTÍ

Oblast Středomoří

V regionu Středomoří přispěly k sérii nebývalých požárů v letních měsících silný vítr a příliš horkého vzduchu z Afriky nazvaný

Lucifer. Stovka požárů vzplála v oblasti od Portugalska až po Libanon. Bilance v této sezóně již čítá bezmála 600 000 ha zničeného porostu v několika zemích. Podle agentury CAMS jsou letošní letní požáry ve Středomoří nejrozsáhlejší od začátku sledování v roce 2003. Konkrétní příčiny vzniku požárů zůstávají dosud neobjasněny. Podle experta na krajinné požáry Lindona Pronto z Evropského lesnického institutu (EFI) je však až 98 % požárů ve Středomoří způsobeno lidským faktorem – úmyslným zhářstvím nebo neúmyslně (nedopalky cigaret, výfuky automobilů).

Ve Španělsku předcházelo požárům sucho, kdy vlhkost klesla až na úroveň 4 %, a vlna veder dosahujících teploty až 44 °C. Požáry vypukly koncem července v Katalánsku na severovýchodě země, kde bylo zničeno na 1 400 ha lesa. Dalších 2 500 ha lesa shořelo i v regionu Kastilie-La Mancha. Koncem srpna se podařilo v provincii Ávila dostat pod kontrolu požár, který je označován za letošní nejhorší v zemi – zničil na 22 tis. ha. Také v sousedním Portugalsku bojovalo v polovině srpna více než 600 hasičů s rozsáhlým lesním požárem v turistické oblasti Algarve, který zničil na 9 tis. ha půdy.

Neobvykle silnými požáry byly v červenci a srpnu postiženy i Francie, Itálie a Řecko. Na jihu Francie vzplál lesní požár nedaleko letoviska Saint-Tropez, který zničil tisíce hektarů porostu. Desítky požárů vypukly i na jihu Itálie v Sicílii, Sardinii a Kalábrii. O pomoc s jejich hašením požádala italská vláda Evropskou unii, hasiči letadla vyslaly Francie a Řecko. Práci hasičům ztěžovaly silný vítr a vysoké teploty – na Sicílii bylo 11. srpna naměřeno 48,8 °C. Hasiči uvedli, že během necelých dvou měsíců kvůli lesním požárům uskutečnili 6 700 zásahů. Podle Evropského systému informací o lesních požárech (EFFIS) letos v Itálii oheň sežehl už 151 tis. ha. Roční průměr za období let 2008–2020 je přitom 41 tis. ha.

Významně zasaženou zemí bylo Řecko, kde jsou v létě požáry vegetace poměrně časté. Letošní vlna veder je zde však označována za nejhorší za 30 let, když maximální teploty dosahovaly 47 °C. Řecký premiér Kyriakos Mitsotakis popsal letošní požáry jako největší

ekologickou katastrofu posledních desetiletí. Koncem července zachvátilo za jeden den 40 požárů lesní porosty po celé zemi. V zemi od konce července do poloviny srpna shořelo podle EFFIS přes 120 tis. ha vegetace, z toho více než polovina na ostrově Euboia. V boji s požáry pomáhaly Řecku více než dvě desítky zemí. V oblasti východního Středomoří bojovaly od července s lesními požáry Turecko, Kypr i Libanon. Turecko zasáhly v turistické provincii Antalya na jihu země, později i v jihozápadní provincii Muğla. I zde komplikovaly snahu dostat požáry pod kontrolu silný vítr, rekordně nízká vlhkost a vysoké teploty. Podle odhadů padlo během požárů přes 100 tis. ha lesů. Od konce 80. let se zde lesní plocha, která každý rok shoří, zdvojnásobila. Na Kypru pak plameny zasáhly přes 5 tis. ha borovicového lesa a husté křovinaté vegetace na úpatí pohoří Troodos. Několik lesních požárů se rozšířilo ze severu Libanonu až do sousední Sýrie.

Rusko

Požáry sužují ruské lesy každoročně v extrémně suchých horkých letních měsících, v posledních letech jsou však čím dál intenzivnější. Tuto situaci úřady přičítají klimatickým změnám, podle studie nevládní organizace Greenpeace je však většina požárů způsobena lidským přičiněním, zejména pak na myšných plochách po těžbě, a často jsou zakládány záměrně, aby byly zakryty důkazy o nezákonné těžbě. Žhářství je podle ochránců přírody poháněno silnou poptávkou po dříví na čínském trhu. Tristní situaci přičítají také vládnímu nařízení z roku 2015, které místním úřadům dovoluje požáry ignorovat, pokud by náklady na jejich hašení přesáhly předpokládané škody. Předloni podle Greenpeace shořelo v nejrozhlednější zemi světa na 15 mil. ha lesů.

Rozsáhlé požáry letos sužovaly na severovýchodě Sibíře zejména Jakutsko, Irkutskou oblast, jižní Ural a další regiony vesměs v odlehlých a těžko přístupných končinách. Již v polovině srpna byla uváděna spálená plocha přes 17 mil. ha, z toho 7 mil. ha v Jakutsku. Ivan Sovětnikov, ředitel federální agentury lesního hospodářství Rosleschoz, uvedl: „Zní to příšerně, ale plocha lesů v Jakutsku činí 260 mil. ha. 7 mil. ha představuje 2–3 % této rozlohy. Požár také zničí nízké porosty a keře, ale modřín, který je v Jakutsku hlavní dřevinou, zůstává žít.“ V Jakutsku se pro zastavení šíření požárů bojovalo i pomocí vyvolání umělých srážek, jak uvedla agentura Rosleschoz. Hasičská letadla ve výškách nad 4 200 metrů ostřelovala mračna krystalky jodidu stříbrného, které vyvolávají kondenzaci vodní páry. Pára potom padá na zem v podobě srážek.

Americký Národní úřad pro letectví a kosmonautiku (NASA) uvedl, že dým ze sibiřských požárů dosáhl severního pólu, zřejmě poprvé v zaznamenané historii. Podle studie EFI z roku 2020 je závažnost požárů způsobena dominancí jehličnatých lesů, vysokou mírou rizika vzniku požárů od blesků, neuspokojivou ochranou lesů a celkovým úpadkem správy lesního hospodářství. Ve studii se uvádí, že i když požáry mezi lety 2001–2019 zasáhly oblast o průměrné rozloze 5,6 mil. ha s velkou meziroční variabilitou, v rozloze zasažených oblastí existuje statisticky významný pozitivní trend.

PROTIPOŽÁRNÍ STRATEGIE EU

Evropská komise v součinnosti s expertní skupinou na lesní požáry v březnu tohoto roku zveřejnila publikaci poskytující souhrn současných i budoucích požárních trendů v Evropě a nástrojů pro jejich sledování na

evropské i národní úrovni. Obsahuje také stávající podobu prevence a postupů při lesních požárech a účinné pokyny, které jsou v souladu se Zelenou dohodou pro Evropu a Strategii pro biologickou rozmanitost.

„Nové scénáře související se změnami klimatu a jejich důsledky vyžadují lepší předvídaní rizik a chápání příčin lesních požárů, abychom mohli vytvářet odolnější krajinu i společnost. Zásadní dopad na zranitelnost porostů vůči požárům bude mít volba hospodaření. Příčinou i oběťmi lesních požárů jsou často lidé, a proto je důležité zvýšit i celoevropské povědomí a společenské chápání o lesních požárech. Klíčová bude koordinovaná, rychlá a účinná mezinárodní spolupráce a lépe by mělo být využito i financování ze strany EU,“ uvádí se v dokumentu.

Evropská komise již v roce 2019 zřídila systém „rescEU“ sloužící k posílení protipožárních opatření napříč členskými státy. Sdílená hasičská flotila skládající se z 11 hasičských letadel a 6 vrtulníků je umístěna strategicky v Chorvatsku a Francii a je možné ji nasadit v případě potřeby kdykoli během sezóny lesních požárů.

Frans Timmermans, viceprezident Zelené dohody pro Evropu, uvedl: „Lidská činnost již tak na světové lesy vyvíjí enormní tlak. Nebezpečí lesních požárů zhoršené rostoucími teplotami a suchem je další hrozbou, zásadní význam tak budou mít silnější ochrana lesů, lepší požární prevence a reakce.“

Markéta Penzešová,
Článek je převzat z oborového časopisu
Lesnická práce,
redakčně kráceno

Na pomoc v boji proti řeckým požárům vyrazili i čeští hasiči, foto: HZS ČR

Priority lesnicko-dřevařského sektoru v kontextu podzimních voleb

V kontextu podzimních voleb do Poslanecké sněmovny České republiky oslovila redakce oborového časopisu Lesnické práce několik zástupců lesnicko-dřevařského sektoru s otázkou, jaké hlavní úkoly a témata by z voleb vzešlá politická reprezentace měla řešit. Rádi bychom vám představili vybrané příspěvky této ankety.

- nepodlehnutí jednostranným zeleným ideologiím a zachování lesnicko-dřevařského sektoru jako řádného oboru podnikání.

ING. IVAN ŠEVČÍK

Asociace lesnických a dřevozpracujících podniků

Úkolem politické reprezentace a státní správy po nadcházejících podzimních volbách musí být vytváření a udržování konkurenceschopného ekonomicko-legislativního prostředí pro podnikání subjektů v oborech lesnických činností a dřevozpracujícího průmyslu.

Jde zejména o zajištění efektivního, dlouhodobě udržitelného lesního hospodaření, využívání zdrojů dřevní hmoty v České republice a podporu a propagaci dřeva jako obnovitelného materiálu a výrobků ze dřeva jako moderní alternativy k výrobkům z materiálů s nesrovnatelně vyšším negativním ekologickým efektem. Politická reprezentace, vláda ČR a státní správa se musí věnovat připravované legislativě EU s cíli českých národních aplikačních dokumentů z pohledu lesnicko-dřevařského sektoru.

ING. ANDREA PONDĚLÍČKOVÁ

Lesnicko-dřevařská komora ČR

Priority pro lesnicko-dřevařský sektor by v ideálním případě neměla nastavovat či určovat politická reprezentace. Zejména v oborech, kde je důležitá dlouhodobost základních směrů a podstatná je především jejich kontinuita neboli trvalá udržitelnost. Jednoduše řečeno, hlavní priority i konkrétní opatření jsou přece již definovány ve schválených dokumentech aktuálního Národního lesnického programu či v Konceptu státní lesnické politiky a dalších návazných strategiích a akčních plánech. Takto definované cíle a opatření by proto měly být dlouhodobě závazné pro kteroukoliv politickou reprezentaci. Do tohoto ryze národního pohledu je však nutné vážně vnímat i vlivy bruselské. Nedávno zveřejněná Evropská zelená dohoda, Strategie biodiverzity EU do roku 2030 či nejnovější Strategie EU v lesnictví do roku 2030 vyvolávají diskuse a oprávněné obavy. Zejména ze ztráty kompetencí a suverenity členských zemí v oboru, který byl doposud regulován pouze okrajově. Podnikání v lesnictví je významně ohroženo, z multifunkční role lesů jsou zcela nevyvážené zdůrazňovány pouze

ekologické aspekty. S tímto tlakem zeleného lobbingu bude silně konfrontována i příští politická reprezentace.

Výčet priorit pro zachování konkurenceschopného lesnicko-dřevařského sektoru:

- dosažení převodu kompetencí lesnicko-dřevařského sektoru pod jedno ministerstvo. Tato dlouhodobě neúspěšná snaha je nezbytná pro prosazení provázanosti lesnictví na následné zpracování dřeva, ale i pro vyšší a efektivnější podporu tuzemského využití dřeva, jeho zpracování a zvýhodnění zejména ve stavebnictví,
- zvládnutí kůrovcové kalamity,
- zajištění dostatečného financování sektoru jak v potřebných investičních dotacích, tak v kompenzacích za plnění ekosystémových funkcí. Výhled na možnosti národních, ale především unijních zdrojů je velmi nejistý,
- efektivnější nastavení a fungování státní správy lesů a lepší součinnost s odbornými lesními hospodáři,
- prosazení cílené a koordinované komunikace a aktivnějšího působení na veřejnost, která je pro tzv. společenskou objednávku a tím pádem pro naše i evropské politiky klíčová,

Ve spolupráci se subjekty lesnicko-dřevařského sektoru v ČR je nutné v jejich prospěch zajistit profesionální přípravu aplikačních dokumentů nové legislativy EU do národních legislativ, které budou v rámci European Green Deal – Zelené dohody pro Evropu významně ovlivňovat lesnicko-dřevařský sektor v ČR, jako např. nová strategie EU v oblasti lesnictví, strategie EK pro biodiverzitu, nařízení LULUCF, nová Společná zemědělská politika (SZP) a její Strategický plán a další direktivy a předpisy v rámci balíčku „Fit for 55“. Vláda ČR a stát musí pokračovat v podpoře řešení probíhající kůrovcové kalamity, zvýšení stability a pestrosti druhové skladby lesních porostů a podpoře přirozené obnovy lesních porostů a zároveň podporovat zachování produkční funkce lesů pro udržení a rozvoj dřevozpracujícího průmyslu v ČR. Stále chybí surovinová strategie státu pro dřevo jako základní obnovitelný zdroj a její zařazení do Národní hospodářské strategie vlády ČR. Důležitým celospolečenským tématem a cílem je celkové zvýšení využití a spotřeby dřeva zejména ve veřejných zakázkách. Orgány státní správy by měly připravit pro tuto oblast metodiky podle příslušné legislativy.

V rámci principů hospodaření v lesích by stát měl vytvářet podmínky pro zajištění dostatku suroviny pro dřevozpracující průmysl.

ING. JANA KOSTELNÍKOVÁ

Sdružení lesních školkařů ČR

Z našeho pohledu by hlavní prioritou měla být maximální snaha o eliminaci následků kůrovcové kalamity v zasažených lesních porostech na celém území republiky a zajištění jejich včasné obnovy vhodným sadebním materiálem lesních dřevin. S tím samozřejmě souvisí zabezpečení dostatečné finanční podpory majitelům lesů, která je spojena s obnovou povinností a kompenzací vynaložených nákladů na ochranu již obnovených ploch před zvěří. Bude tedy třeba zajistit pokračování finančního příspěvku vlastníkům lesů na zmírnění dopadů kůrovcové kalamity, který bude adekvátní vzniklým škodám. Dalším nelehkým úkolem bude zajištění dostatečného počtu pracovních sil pro obnovu či zalesňovací práce. Není vyloučeno, že by mohl na podzim nastat nedostatek pracovníků pro tyto pěstební činnosti. Veškeré úsilí by tedy mělo být zaměřeno na odstranění ekonomických a ekologických škod v lesních porostech způsobených kůrovcovou kalamitou a dále na pěstování a výchovu lesů plnicích veškeré své funkce. Neméně důležitým úkolem směrem do budoucnosti je ochrana a zajištění reprodukce genetických zdrojů reprodukčního materiálu významných druhů lesních dřevin na území České republiky. Jedná se o zabezpečení uchování a trvalého využívání těchto zdrojů spolu se zajištěním dostatečného množství kvalitního semenného materiálu nezbytného pro vznik odolných a kvalitních lesních porostů, plnicích nejen produkční funkci, ale i stále více na významu nabývajících mimoprodukčních funkcí lesa.

ING. PAVEL DRAŽÍK

Česká lesnická společnost

Česká lesnická společnost uvažovala, že sama osloví relevantní politické strany s dotazem na jejich záměry či jejich směřování v lesnictví všeobecně, ale řekli jsme si, že počkáme na jejich volební programy. Musím si přiznat, že lesnictví a lesnictvo jsou opět na okraji jejich zájmu.

Já osobně jsem vždy považoval a stále považuji za jeden z hlavních pilířů budoucnosti lesnicko-dřevařského komplexu zachování jeho konkurenceschopnosti pro budoucí generace. To ale nepůjde bez rozumného a uvážlivého přístupu k hospodářským činnostem na lesních majetcích. Pokud bych tedy něco považoval za prioritu pro celé lesní hospodaření, tak je to zachování principu trvalého tržního ekonomicky udržitelného hospodaření v lesích všech majitelů bez rozdílu či nadřazenosti některého z druhů vlastnictví. Což přináší co nejmenší nutnou ingerenci státu a zároveň omezení všech možných environmentálních a ekologických doporučení či příkazů všem

vlastníkům lesa na jejich majetku, který je jejich hospodářským statkem a vlastnictvím. Uvítám tedy všechny kroky, které povedou k tomuto cíli. Dalším bodem, který je v programech stran, je vyhlášení dalších přísně chráněných území. Jsme svědky, že se to mnohdy děje proti vůli místních samospráv a občanů žijících v daném území, kde jsou doma oni, a ne politici, kteří o tom chtějí rozhodovat. Už vůbec si toto nedovedu představit proti vůli vlastníků lesních pozemků.

**Hospodaření v lesích
přesahuje délku lidského
života, o to více musíme
být zodpovědní.**

Další otázkou je zachování podpor hospodaření v lesích, jak je již více než 25 let zavedeno. Nepředpokládám, že by to byl systém špatný, ale určitě si заслужuje inovaci a revizi, která podporu vlastníkům vylepší a její získání bude nárokové a nebude mít složitou administraci. Tady si dovoluji být při svém věku trochu kverulantem a konzervativním lesníkem – systém celoplošných dotací určitě nepovede k zachování tržního prostředí a konkurenceschopnosti v lesnictví. Rád bych upozornil na rozdíly ve slovech podpora a dotace, proto bych požádal nově vzešlou politickou reprezentaci, aby neslibovala všemožné dotace ze státního rozpočtu na úkor budoucích generací, výměnou za to, že se v lesích přestane hospodařit a budou se ponechávat ladem. To si naši občané, veřejnost a přírodní bohatství, které máme v podobě lesních porostů a lesů, zcela jistě nezaslouží.

ING. JAN PŘÍHODA

CZECH FOREST think tank

Podle našeho názoru je nejdůležitější prioritou to, aby politici opustili poměrně častou představu, že mají lesní hospodářství silnými nástroji řídit. Stát by měl vytvářet vhodné, motivující podmínky pro existenci lesů a podnikání vycházející z produkčních, ale i dalších funkcí lesů, a to s maximálním respektem k různým formám vlastnictví. Stát může řídit státní lesy, i když i zde se jeví dlouhodobá odborná správa jako perspektivnější a efektivnější než ryze politické „řízení“ ve čtyřleté periodě.

Aby vůbec stát mohl smysluplně dění v lesích ovlivňovat, je zapotřebí vznik jasné, společné a uchopitelné vize, která by měla vycházet z pečlivé analýzy dosavadního vývoje včetně vyhodnocení příčin aktuální kůrovcové kalamity. Následně by mělo dojít k úpravě legislativy spočívající zejména v jejím zjednodušení a motivaci vlastníků lesů k odpověd-

nosti. Aktuální vývoj totiž jasně ukázal, že ani velmi přísná legislativa (jeden z nejprísnejších lesních zákonů v Evropě) není zárukou udržitelnosti lesního hospodářství. Legislativa byla transformována minimálně a stále připomíná spíše socialistickou regulaci, která navíc stále bují.

Z dalších priorit lze zmínit nutnost zavedení systému celoživotního vzdělávání, systému včasného varování před hrozícími riziky a efektivní distribuce informací, jak těmto rizikům předcházet a jak s nimi bojovat. I když současný způsob financování evropských ekonomik prostřednictvím enormního zadlužování i různé zelené strategie ve své podstatě vybízí k posilování dotačního financování, tento odklon od tržního prostředí k prostředí dotačnímu by měl být velmi pečlivě zvažován. Nejenže tímto vzniká závislost vlastníků lesa na státu, ale většinou ani nepřináší zásadní efekt producentům, ale spíše navazujícím odvětvím, což lze dobře vidět v zemědělství a potravinářství. Otázkou samozřejmě je i to, jak dlouho, v jaké výši a za jakých podmínek je možné národními a evropskými dotacemi lesního hospodářství podporovat. V kontextu dopadů kůrovcové kalamity je ovšem nutné hledat nástroje postkalamitní podpory vlastníků lesů, neboť mnozí po kůrovcové kalamitě přišli o zdroje příjmů na dlouhou dobu. Je třeba také pečlivě sledovat stupňující se tlak na mimoprodukční funkce a tomu podporu vlastníků lesů přizpůsobit. Za zvážení též stojí vznik vlastního malého ministerstva lesního hospodářství, které by komplexně řešilo problematiku lesního hospodářství, dřevozpracujícího průmyslu a ochrany přírody v lesích. Vzhledem k tomu, že lesy tvoří 1/3 plochy naší země a plní velmi zásadní funkce, považujeme tuto myšlenku za opodstatněnou.

Petra Kulhanová

článek je převzat z oborového časopisu
Lesnická práce

Národní zemědělské muzeum vyhlašuje veřejnou sbírku zemědělských strojů a náčiní

Veřejná sbírka se týká historických zemědělských strojů větších rozměrů, tedy zejména traktorů, parních nebo secích strojů, větrných motorů, turbín a podobně. Muzeum ale přijímá i menší kusy, jako jsou mlátičky, oradla, čisticí mlýnky, rybářské sítě nebo vrše. Zkrátka vše, co jsou čeští zemědělci nebo jejich potomci ochotni věnovat. Zájem je o běžné historické věci i naprosté unikáty, které se vymykají sériové výrobě.

Národní
zemědělské
muzeum

Ještě pořád existuje v republice spousta chalup, stodol, sklepů nebo půd, kde je uloženo historické zemědělské náčiní pro pradědovi, domnívají se v muzeu. Důvod je jasný, lidem je líto věci vyhodit, současně ale pro ně nemají žádné upotřebení a generaci po generaci možná zapomínají i to, k čemu věci sloužily a jak se obsluhovaly. Sběrka muzea je s trochou nadsázky jedinečnou šancí, jak vyřešit nerudovské kam s ním. V muzeu bude o vybrané předměty odborně postaráno a zůstanou uchovány pro další generace. „Pomůžete tak doplnit naše sbírky a my budeme moci veřejnosti prezentovat příběh zemědělství se vším všudy,” vyzývá Národní zemědělské muzeum.

Jedním z důvodů spuštění sbírky je skutečnost, že Národní zemědělské muzeum buduje novou pobočku na Výstavišti České Budějovice. Ta se primárně zaměří na prezentaci rybářství a rybníkářství a také zemědělské techniky nebo potravinářství. Dárci možná najdou své předměty za pár let právě v tamních muzejních expozicích či otevřeném depozitáři. Kdo se rozhodne do muzejní sbírky historických předmětů zapojit, musí udělat jediné. Nabízené stroje či nářadí vyfotografovat, sepsat jejich popis nebo klidně i příběh a spolu se svými kontaktními údaji včetně telefonu poslat na e-mailovou adresu verejnاسبirka@nzm.cz. Výzva je vyhlášena do konce roku 2021. Pro dárci má muzeum připravené drobné dárky i vstupenky do všech šesti stávajících výstavních budov v Praze, Čáslavi, Ostravě a Valticích nebo na zámku Kačina a zámku Ohrada.

www.nzm.cz

MUZEUM SBÍRALO I RECEPTY A KUCHAŘKY

Sbírka zemědělských strojů a náčiní není prvním počinem v novodobé historii Národního zemědělského muzea. V rámci projektu Kulinární dědictví českých zemí: paměť, prezentace a edukace, který odstartoval v roce 2018, organizovalo Národní zemědělské muzeum i sbírku původních receptů, kuchařek a kuchařského náčiní. Cílem tohoto projektu byla dokumentace, výzkum a poznání specifického vývoje kulinární kultury, zejména stravování a tradiční přípravy pokrmů jako součásti historického národního, regionálního a lokálního kulturního dědictví českých zemí. Výsledky výzkumu jsou

veřejnosti prezentovány prostřednictvím publikací, odborných textů a workshopů, z nichž ten nejbližší lze navštívit 24. září 2021 v Praze v rámci programu Noci vědců.

Partnery tohoto projektu jsou Slezská univerzita v Opavě, Vysoká škola hotelová v Praze 8, spol. s r.o., Výzkumný ústav pivovarský a sladařský, a.s., výsledky výzkumu najdete na webové stránce www.nzm.cz/veda-a-vyzkum/vedecke-projekty-a-vyzkumne-zame-ry/kulinarni-dedictvi-ceskych-zemi-pamet-prezentace-a-edukace.

ZÁKLADNÍ KÁMEN NOVÉ POBOČKY NÁRODNÍHO ZEMĚDĚLSKÉHO MUZEA

V pátek 27. srpna 2021 proběhl v areálu výstaviště v Českých Budějovicích slavnostní poklep na základní kámen nové pobočky Národního zemědělského muzea. Akce se zúčastnili místopředseda

vlády Karel Havlíček, ministr zemědělství Miroslav Toman, primátor Českých Budějovic a zástupci vedení Národního zemědělského muzea, PGRLF a Výstaviště České Budějovice.

Brambory ve sváteční kuchyni

Bez bramborového salátu si většina z nás nedokáže Vánoce vůbec představit. Ač se chuťové preference dost různí, každá rodina mívá obvykle dojem, že jedině jejich salát je ten pravý. Ať už váš rodinný recept, tradující se z generace na generaci, obsahuje (nebo naopak nesmí obsahovat) hrášek, mrkev nebo třeba celer, máme pro vás letos tip na změnu. Inspirujte se našimi recepty a některý sváteční den překvapte své přátele či příbuzné netradičním pokrmem, který jistě ocení.

Vydejte se do obchodu pro zeleninu a brambory od českých zemědělců a vyzkoušejte během letošních svátků kromě osvědčené klasiky také novou, kreativní variantu, díky které bude váš sváteční stůl hýřit barvami a dočkáte se zajímavého spojení chutí. Brambory jsou oblíbenou surovinou také u kuchařů, což potvrzuje i šéfkuchař Jan Souček: „Česká kuchyně bez brambor je jako italská bez rajčat. Pro mě

jsou v kuchyni nepostradatelnou surovinou a upřímně neznám kuchaře, který by brambory nemiloval. Koneckonců i můj první dětský kuchařský experiment byl brambora pečená v popelu.“ Nechte se inspirovat našimi neovšedními recepty na vánoční kuchyni, kde hrají hlavní roli brambory od českých farmářů.

www.vseobramborach.cz

SALÁT Z PEČENÝCH BRAMBOR S ČERVENOU CIBULKOU, HOŘČICÍ A ZAKYSANOU SMETANOU

Ingredience

- české brambory 1 kg
- tymián 5 větviček
- česnek 6 stroužků
- olivový olej
- majonéza 100 g
- zakysaná smetana 250 g
- jarní cibulka 1 ks
- petržel 2 lžíce
- hrubozrnná hořčice dijon 2 lžíce
- sůl
- pepř

Postup

Omyté brambory rozkrojíme napůl. Poté je dáme do pekáče, osolíme, opepříme, přidáme nasekané lístky tymiánu a rozmačkané stroužky česneku. To vše zakápneme olivovým olejem a pečeme v troubě na 200 °C dozlatova.

Vychladlé upečené brambory smícháme s majonézou, zakysanou smetanou, nasekanou jarní cibulkou, petrželí a hrubozrnnou hořčicí. Dle chuti dosolíme nebo opepříme, podávat můžeme samostatně, nebo jako přílohu k řízkům.

SMAŽENÉ BRAMBOROVÉ LUPÍNKY S PEČENÝM CHORIZEM S ČEDAROVOU OMÁČKOU, JALAPEÑOS PAPRIČKAMI A KORIANDREM

Ingredience

- brambory na pečení, nakrájené na plátky tenké 2 mm, cca 500 g
- chorizo 100 g
- kukuřice zrno 250 g
- červená cibule 3 ks
- jarní cibulka 2 ks
- čedarová omáčka 300 ml
- smetana 500 ml
- jalapeños papričky v nálevu ks
- koriandr 8 lžíc
- olej

Postup

Bramborové plátky smažíme na 170 °C dozlatova, při smažení je potřeba plátky brambor otáčet. Usmažené lupínky necháme okapat na savém ubrousku. Chorizo nakrájíme na tenké nudličky, které zlehka opečeme na suché pánvi. Poté přidáme do pánve kukuřici a červenou cibuli nakrájenou na tenké plátky. Na závěr přidáme jarní cibulku a lžici másla a osolíme. Čedarovou omáčku v rendlíku naředíme smetanou, mlékem a trochou šťávy z jalapeños papriček. Usmažené lupínky zasypeme směsí z choriza a kukuřice, zalijeme čedarovou omáčkou a posypeme čerstvě krájeným koriandrem.

BRAMBOROVÁ KROKETA PLNĚNÁ TRHANÝM KACHNÍ MASEM, V OMÁČCE Z KONFITOVANÉHO ČESNEKU A ZPRUDKA OPEČENÝM ŠPENÁTEM

Ingredience

- upečená kachní stehna 6 ks
- šťáva z výpeku 6 lžíc
- nastrouhané uvařené brambory 500 g
- polohrubá mouka 200 g
- hladká mouka 100 g • vejce 3 kusy
- strouhanka (panko) cca 200 g
- plochá petržel 3 lžice
- smetana 500 ml
- česnek uvařený v oleji 20 stroužků
- olej z uvařeného česneku
- čerstvý špenát 125 g
- hráškové výhonky na ozdobu
- sůl
- bílý pepř

Postup

Kachní stehno zbavené kůže zalijeme šťávou z výpeku, přidáme nasekanou petrželku a důkladně promícháme. Směs by měla mít tuhou konzistenci, šťávy nesmí být příliš. Z nastrouhaných brambor, polohrubé mouky, vejce a soli připravíme vláčné těsto, ze kterého vyválíme plát tlustý půl centimetru. Z něj pomocí skleničky (průměr cca 8 cm) vykrájíme kolečka. Doprostřed těsta nanášíme polévkovou lžící směs z roztrhaného kachního masa. Kraje těsta spojíme a vytvoříme kuličky. Takto připravené krokety obalíme v trojobalu z mouky, vejce a panko strouhanky.

Následně smažíme v oleji na 160 °C dozlatova, případně pečeme v troubě na 180 °C cca 15–20 minut. Smetanu svaříme do konzistence omáčky, přidáme přecezené stroužky uvařeného česneku v oleji, osolíme a pomocí tyčového mixéru připravíme hladkou omáčku.

Špenát zprudka opečeme na oleji z česnekových stroužků a lehce dosolíme. Poté kroketu s omáčkou a špenátem můžeme podávat.

BRAMBOROVÝ SALÁT S ČERVENOU ŘEPOU, JABLKY A KŘENEM S PLÁTKY UZENÉHO LOSOSA

Ingredience

- uvařené brambory ve slupce 1 kg
- uvařená či upečená červená řepa 500 g
- jablka 2 menší kusy
- nastrouhaný křen 3 lžice
- jarní cibulka 2 lžice
- hořčice dijon 2 lžice
- majonéza 100 g
- zakysaná smetana 100 g
- vařené vejce 4 kusy
- plátky uzeného lososa 4 kusy
- olej
- sůl, pepř

Postup

Na kostičky nakrájené brambory a řepu smícháme s nastrouhaným křenem, jablky, jarní cibulkou, hořčicí, majonézou a zakysanou smetanou. Poté podle chuti osolíme, opepříme a přidáme citronovou šťávu. Po uležení v ledničce podáváme spolu s plátky uzeného lososa, posypané strouhaným vejcem.

Vitamínová bomba z našich zahrad

Věděli jste, že Valné shromáždění OSN vyhlásilo nynější rok 2021 mezinárodním rokem ovoce a zeleniny? Lidé jich prý jedí málo, a tak se připravují o vitamíny a vlákninu. Nechme exotiku exotikou a poohlédněme se po něčem, co máme přímo pod nosem. Co třeba drobné bobulové ovoce z našich zahrádek, tedy rybíz nebo angrešt...

Posedlost zdravou výživou není nic nového pod sluncem. Čím jsou dnes chia semínka a v 90 letech třeba plody novozélandského ovoce kiwi, tím byl na přelomu 60 a 70 let černý rybíz. Měla to být superpotravina i vitamínová bomba v jednom. Zvláště se zdůrazňoval vysoký obsah vitamínu C. A tak se v prodejnách sazenic po keřících černého rybízu vždy jen zaprášilo. Nebylo tehdy zahrádkáře, který by tuto bobulovinu nevysadil na záhony s radostným očekáváním budoucí sklizně.

Což o to, „céčka“ je v černém rybízu opravdu hodně, dokonce 3krát více než v citróněch. Jenže málo platné. Trvalo 5 až 7 let, než takový keřík s černým rybízem konečně poskytl první jakž takž slušnou úrodu. Ale jak nelibě cítit byly sklizené plody! Chuťově to také nebylo nic extra. Nepřekonatelná byla jen barvicí schopnost temných kuliček, které zanechávaly neodstranitelné skvrny na všem, s čím přišly do kontaktu. Na oblečení, na stěnách kuchyně i na nábytku. A tak po černorybízovém boomu přišlo černorybízové vystřízlivění, ba rozčarování.

Mezitím, jak už to bývá, objevila se jiná módní superpotravina, za ní další a pak ještě jiná. Jen ty vysázené keříky černého rybízu u plotu zahrádek zůstaly. Snad že bylo zahrádkářům líto je vykopat, snad že každé jaro obrostly novými větvkami a byl z nich docela hezký živý plot. Kdo ví. Faktem je, že se černý rybíz vyznačuje velkou otužilostí, s níž dokáže vzdorovat nepřízní počasí a tuhým mrazům pozdního jara.

Likér slavného detektiva

Když letos v květnu pomrzly pěkně nasazené plody ovocných stromů, bobuloviny nepřízeň počasí přežily. Rybíz i angrešt poskytl úrodu, jaká tu už dlouho nebyla. Nazmar určitě nepříjde. Příšla nová generace zahrádkářů s novým životním stylem a chuťovými preferencemi, a ta už si najde cestu, jak uplatnit úrodu z keřů sázených otci a dědy.

Slyšeli jste třeba o likéru cassis? Připomeňme, že se vyrábí z plodů černého rybízu a byl oblíbeným nápojem proslulé literární postavy, detektiva Hercula Poirota. Domovinou likéru

cassis je Francie a likér sám není vůbec žádným levným pitím. Jeho podstatnou složku totiž tvoří pravý koňak nebo brandy. Mladí lidé ve Francii, ale také v jiných zemích Evropy včetně Česka pijí cassis spolu se šampaňským a vzniklý mix rozhodně nechutná špatně. Ve směsi s cukrem a lihovinou se nepříliš libý odér černého rybízu vytrácí a zjemňuje se i původní poněkud ostrá chuť bobulí.

Likér cassis si můžeme připravit sami, recept je celkem jednoduchý. 1 kg omytého černého rybízu rozmačkáme nebo rozmixujeme, zalijeme 0,7 l kvalitního červeného vína a necháme v lednici 2 dny odležet. Pak vše propasírujeme přes síto a procedíme přes čisté plátno. Přidáme 800 g cukru a svaříme. Po vychladnutí přidáme 0,5 dcl vodky a 1 dcl rumu. Nalijeme do nádob a dobře uzavřeme. Pije se samostatně nebo v mixu s šampaňským či šumivým vínem. Recept byl převzat z časopisu Vlasta z roku 1987. Likér cassis nebyl u nás neznámým nápojem ani v dobách někdejšího černorybízového boomu, zmínka o něm nechybí v žádné dobové literatuře ani encyklopedii. Ale popularitu mu přinesl až britský televizní seriál o detektivovi Herculovi Poirotovi a také cestovní ruch. Cassis s šampaňským začali v českých restauracích vyžadovat jednak zahraniční turisté, jednak i mladí lidé, kteří se po návratu z ciziny nechtěli vzdát oblíbeného pití.

Byl také v kofole

Zajímavou zmínku o černém rybízu jsme našli v Naučném slovníku zemědělském, což je 13dílná encyklopedie, vydaná v Praze roku 1981. Doslova tam stojí, že ze sirupu z černého rybízu se připravuje například kofola. Připomeňme, že nealkoholický nápoj kofola se v bývalém Československu vyráběl od roku 1960. Kromě ovocné šťávy z rybízu a jablka či dalších přísad se do zmíněné limonády dával také kofein z kávy. Kofola měla být domácí alternativou k tehdy nedostupným zahraničním nápojům coca-cola nebo pepsí. Kofola se vyrábí dodnes a prodává se také na Slovensku.

Po zpracování do sirupů, moštů, vína nebo džemů poskytuje černý rybíz naprosto bez-

konkurenční produkty, za syrova je však svou chutí a vůní jen málo atraktivní. Možná si však poopravíme názor. Stačí zkonzumovat 100 g syrového černého rybízu a dostaneme tím do těla dvojnásobek doporučené denní dávky vitamínu C. Doporučená denní dávka vitamínu C činí 80 mg. Ve 100 g černého rybízu přitom je 166 mg vitamínu C, jak jsme zjistili z databáze složení potravin České republiky (nutridatabase.cz). Pro srovnání – 100 g citrónu obsahuje 49 mg „céčka“ a 100 g kiwi 92,7 mg. V našich zeměpisných šířkách zahrádkáři pěstují i rybíz jiných barev. Nejvíce je červeného, ale existuje i rybíz bílý, žlutý a růžový. Žádný z nich ale není tak bohatý na obsah vitamínu C jako rybíz černý. Je zajímavé, že více céčka než rybíz červený má rybíz bílý, který ho ve 100 g obsahuje 44,1 mg. Z rybízů všech barev jsou chutné koláče, džemy, rosoly, likéry, ovocná vína i sirupy. Odborné publikace uvádějí, že při pečlivém zpracování rybízové šťávy zůstane i po tepelné úpravě ve výsledném produktu část vitamínu C. Nelze opomenout ani to, že rybíz všech barev jsou bohatým zdrojem vlákniny, která je prevencí před rakovinou tlustého střeva.

Roste i pod Tatrami

Zajímavé je, že ve volné přírodě se vyskytují i plané rostoucí formy rybízu. Nejblíží bychom našli například rybíz skalní, který roste v podtatranské oblasti až do výše 800 m n.m. V Belianských Tatrách zasahuje až do pásma kosodřeviny.

Šlechtěním rybízu a dalšího bobulového ovoce se v České republice zabývá Šlechtitelská stanice ve Velkých Losinách. Na Slovensku je to Výzkumný ústav ovocných a okrasných dřevin v Bojnících, kde vzešlo mnoho odrůd dodnes pěstovaných na českých zahrádkách. Není bez zajímavosti, že v Bojnících kromě jiného vyšlechtili 20 odrůd rybízu různých barev. Zaujaly nás některé názvy. Tak třeba jedna z odrůd černého rybízu dostala pojmenování Otelo. Červený rybíz má název Tatran, jiný je zase Detvan. A rybíz bílý je Gertach. Možná právě ten má v genech dědictví od některého prarodiče z divoké tatranské přírody.

Různé barvy, různé využití

Jiným drobným bobulovým ovocem je angrešt. Není sice tak bohatý na vitamín C jako tomu je v případě rybízu, zato je sladší a má větší bobule. Také angrešt je ceněným zdrojem vlákniny. Plody mají různé barvy. Od bílé přes žlutou, zelenou a červenou. Zvlášť dekorativní jsou plody fialové. Již zmíněný Naučný slovník zemědělský uvádí, že angrešt je vhodný pro přípravu kompotů, džemů, sladkých omáček i vína. Některé odrůdy mají tak výraznou lahodnou chuť, že patří mezi lahůdkové stolní ovoce. Lze je tedy pojídat syrové místo moučníku. Některé stolní odrůdy obsahují až 15 % cukru, což je takřka stejné množství, jako mají hrozny révy vinné, ve kterých v průměru je okolo 16 % cukru.

Čeští ovocnáři tradičně patřili k významným šlechtitelům angreštu. Zvláště proslulá pro svou vynikající aromatickou chuť byla například odrůda Zlatý fík. V zahradách ji lze objevit dodnes. „Otcem“ Zlatého fíku byl proslulý český pomolog Josef Eduard Proche (1822–1908) z Nového Bydžova. V příštím roce od ovocnářova narození uplyne 200 let. V přehledu odrůd angreštu nás zaujaly některé názvy odrůd dříve pěstovaných. Konkrétně v roce 1936 byla schválena k pěstování odrůda s názvem President Masaryk. Bobule bílozelené barvy s poznámkou chutné měly menší válcovitý tvar.

O rok později, tedy v roce 1937, spatřila světlo světa odrůda President Beneš. Její velké plody vejčitého tvaru měly červenou barvu a výrazně aromatickou chuť. U odrůdy byla poznámka, že jde pouze o stolní ovoce. Prezidentské odrůdy vznikly díky jinému proslulému šlechtiteli, a to Josefu Šolcovi z Velvar (1853–1942). Po vyučení zahradníkem ve Vídni a praxi při zakládání pražských městských sadů založil Šolc v roce 1889 ve Velvarech zahradnický závod se školkami. Zde se věnoval kromě jiného zušlechťování a množení angreštu, jak uvádí Zahradnický slovník naučný (ÚZPI, Praha 2001).

Prezidentský angrešt

Zvolit pro názvy odrůd angreštu jména prezidentů by v dnešních časech asi nebyl právě nejšťastnější marketinkový tah. Těžko říci, zda by to prodejnost ovoce zvýšilo či naopak. Popularita je vrtošivá záležitost, což v politice platí dvojnásob. A umíte si představit kyselé obličej konzumentů, pokud by takový angrešt nebyl plně vyzrálý? Co kdyby se k takové situaci zrovna nachomýtl bulvární fotoreportér a snímek zveřejnil v novinách? Raději nedomýšlet. Ono to ostatně s odrůdami „prezidentských“ angreštů také dopadlo

poněkud krkolomně. Tak třeba President Beneš byl přejmenován na Šolcovu naději, pod kterýmžto názvem byl v roce 1984 zapsán do listiny pěstovaných odrůd, jak zmiňuje již citovaný Zahradnický slovník naučný. Jiné zdroje ovšem uvádějí, že za Šolcovu naději byl vydáván President Masaryk. Angrešt je sice nejsladší bobulí hned po bobulích révy vinné, avšak když je léto chladné a deštivé, cukru v něm je málo. Někteří lidé si tak při slově angrešt předem vybavují kyselou chuť a nejsou nadšení z představy, že by ho dostali na stůl místo desertu.

Název a osobní zkušenost hrají významnou roli v oblíbenosti potravin a totéž platí pro angrešt. Když na Novém Zélandě vyšlechtili jistý druh planého ovoce původem z Číny, nazvali ho Čínský angrešt. Ve světě však s tímto novým výpěstkem nepronazili. Vysvětlovali si to tím, že angrešt si mnoho lidí spojuje s kyselou chutí. Pak někoho napadlo, aby se vymyslel název jiný, který by měl znít přitažlivěji. Ovoce pojmenovali kiwi, podle ptáka, který žije pouze na území tohoto ostrovního státu. To se stalo v roce 1974, a jak se ukázalo, byl to vynikající tah. Novozélandské kiwi rychle nabývalo na popularitě a postupně dobývalo svět.

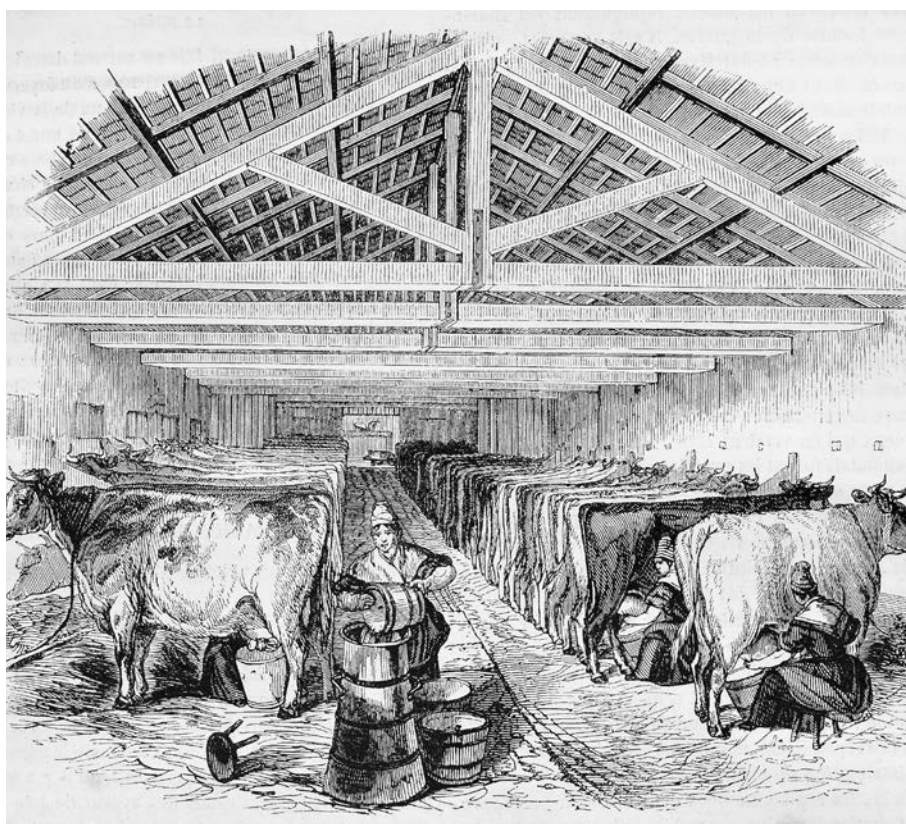
V Česku už plody kiwi zdomácněly v našich spížích. Ohrožit angrešt však nemohou. Nebezpečí hrozí odjinud, i když má také původ v rostlinné říši. Je to cizopasná houba zvaná americké padlí angreštové. Napadá jak plody, tak listy. Projevuje se bílým, moučným povlakem na listech a rezavými skvrnami na plodech. Nákaza, která se u nás šíří větrem, se do Evropy dostala na přelomu 19. a 20. století z Ameriky. Nyní je rozšířena po celém světě. Bránit se lze chemickými postřiky nebo vysazováním odolných odrůd. Ale to už je jiná kapitola.

Alice Olbrichová

Vývoj zemědělství v letech 1648–1848, dokončení

V předchozím článku jsme se věnovali struktuře a rozdělení tehdejší společnosti, změnám ve vztahu k pracovním povinnostem a daňovému zatížení, sociálnímu rozvrstvení vrchnosti a poddaných a také nastupujícím reformám císařovny Marie Terezie a jejího syna císaře Josefa II., směřujícím k větší svobodě porobených lidí. Nyní se více zaměříme na způsoby vlastní zemědělské činnosti.

Pokud jde o způsob hospodaření, pak nedošlo k podstatným změnám. Z minulého období přetrvávalo tzv. trojhonné hospodaření a tento převážně neměnný způsob spočíval na přežívajících pevně stanovených osevních postupech: a) úhor, b) ozim, c) jař. Úrodnost půdy byla obnovována jednoletým úhorem „klidem půdy“, obdělávaným zpravidla trojím oráním. Teprve na přelomu 18. a 19. století se tento systém začal měnit k lepšímu uplatňováním zlepšených travoplných soustav. Při obdělávání půdy se dlouhou dobu používalo různých druhů háků a pluhů a od 1. čtvrtiny 19. století se prosazovalo ruchadlo bratranců Veverkových, které svou jednoduchostí, ale hlavně lepším zpracováním půdy vytlačovalo těžké pluhy. Při sklizni se užívalo převážně obilních kos a hrabic, dříve používaný srp

byl na ústupu. Z hlediska technického vývoje stoleté období po třicetileté válce nepřineslo podstatné zlepšení. Špatně vyhnojená a nedostatečně obdělaná pole tak poskytovala malou úrodu. Za průměrnou sklizeň se pokládal již trojnásobný výnos, to znamená, když se sklídilo 3krát tolik, než se vyselo.

Rostlinná výroba byla i v této době nejdůležitějším odvětvím zemědělství. V poválečném období do konce 17. století se ustálila druhová skladba obilovin a osevní plochy dosáhly předválečného stavu, ale později ho ještě překonaly. Z hospodářských instrukcí vyplývá, že více než na dobu setí se dbalo na správný postup setí. Správce statků Kryštof Fišer doporučoval, že „I oves potřebuje pilného vláčení a ostrých bran“ ... mělo být pamatováno, aby

strniště bylo zoráno na podzim a orba neměla být hluboká. Rostlinná produkce podstatně ovlivňovala příjmovou položku a soběstačnost panství zejména pro svoji vlastní spotřebu a potřebu čeledě. Výnosy čtyř hlavních druhů obilovin (pšenice, žito, ječmen, oves), obdobně i ostatní rostlinné produkce (hrách, pohanka, čočka, proso) musely nejdříve pokrýt svoji vlastní velkou potřebu. Do panských sýpek se dostávalo obilí nejen z vlastní sklizně, ale také z naturálních dávek poddaných, které měly značný význam pro vyrovnávání zásob. Všestrannou péči našich předků o obiloviny ocenil německý kronikář v roce 1666 takto: „V Čechách roste nejlepší pšenice, nejkrásnější žito, z něhož je chléb nejbělejší v Evropě, ječmen, oves, hrách, čočka, vikev, zvláštní druh rýže, proso a jiná semena v takovém nadbytku, že kdyby nebylo zložené války (třicetileté), nebylo by na to dosti sýpek.“

Hlavním odběratelem panského obilí byly panské pivovary, které potřebovaly pšenici a ječmen, jehož spotřeba v 18. století značně stoupla. Tehdy vznikly oblasti kvalitního druhu ječmene a rodila se sláva ječmene na Hané. Tak například v poddanských hospodářstvích prosperujícího roudnického panství Lobkoviců z celkové sklizně obilovin činil podíl žita 48,6 %, ječmene 28,3 %, ovsu 10 % a pšenice 13,5 % a tato hospodářství vykazovala značný výsev i sklizeň prosa, hrachu, čočky a vikev. Z vysokého podílu žita a ječmene, jakož i luštěnin lze usuzovat, že sklizeň dostatečně pokryla spotřebu a že se pěstovalo i pro trh. Koncem 18. století se na poddanských hospodářstvích tohoto panství pěstovaly pícniny (jetel, vojtěška) a brambory. Z dalších kultur tohoto panství je vhodné zmínit vinařství, které v některých vsích mělo značný význam pro peněžní příjem poddaných, kromě toho zde bylo rozšířeno pěstování chmele, jehož význam rostl s rozšiřováním ploch chmelnic.

Ve srovnání s obilovinami stály ostatní polní kultury až do konce 18. století v pozadí a jejich pěstování bylo spíše doplňkové. Především to byl jetel s vojtěškou a průmyslové plodiny brambory s cukrovkou, jejichž

rozšiřující se pěstování podporovalo tvrzení tehdejších odborníků proti úhorové soustavě. Obě pícniny jetel a vojtěška se zkrmovaly buď čerstvé, nebo se sušily. Další plodinou, která natrvalo získala oblibu, byly brambory, známé u nás již v 2. polovině 17. století, ovšem jejich rozšíření zejména v poddanských usedlostech přišlo až od konce 18. století. Příznivým jevem bylo rozšíření textilních plodin, byl to hlavně len, přibyla řepka olejná, která sloužila jako olej i krmivo, ovšem její pěstování bylo náročné. Z barvířských rostlin to byla hlavně mařinka a koncem 18. století bylo vzácné pěstování bource morušového. Na panských dvorech kvetly zelinářské zahrady, zato u poddaných se pěstovala zelenina (na rozdíl od Uher a rakouských zemí) poměrně málo, lid tehdy dával přednost před zeleninou moučným jídlům. Vrchnostní i poddaní vynaložili značné úsilí o obnovení ovocných sadů. Ovoce bylo určeno pro domácí spotřebu i na prodej, na panstvích šlechty se pěstovaly exotické rostliny (indiánské fíky, aloe, canna indica, citróny, pomeranče) a od začátku 19. století se začaly pěstovat meruňky, broskvoně a vlašské ořechy. České vinařství ztrácelo ekonomicky na významu, naproti tomu chmelařství si dokázalo udržet svoje postavení v produkci i vývozu chmele do Uher a rakouských zemí, k čemuž jistě napomohlo i mírné rozšíření plochy chmelnic.

Živočišná výroba se rovnoměrně vyvíjela ve vrchnostenských i poddanských hospodářstvích. Hospodářská zvířata se dělila na tažná a užitková a správný hospodář se snažil, aby obě tyto složky byly vyrovnané, přičemž záleželo na konkrétních hospodářských poměrech. Hovězího dobytka se tehdy nechovalo mnoho, protože byl nedostatek píce pro krmení. Velcí sedláci o rozloze 25–30 ha drželi zpravidla 8–10 kusů hovězího dobytka včetně telat a jalovic. Chov ovcí byl pro nenáročnost rozšířen skoro všude a velkostatky zušlechtily domácí chov cizími plemeny, když opatřily ovce německé, italské a španělské. Zato chov prasat zaujímal v té době ještě druhořadé postavení, podíl vepřového masa z celkové spotřeby všeho obyvatelstva zůstával za masem hovězím a skopovým. K navýšení početního stavu prasat došlo až v 2. polovině 19. století především v poddanských hospodářstvích. V hospodářských instrukcích od konce 17. století bylo správně nařízeno, aby ve chlévech a stájích se dbalo na čistotu a větrání.

Od konce 18. století se zvýšil význam koně v zemědělské výrobě a dopravě produktů, jakož i prestiž u jeho majitelů především

u sedláků. Chovem koní se odborně zabývaly některé šlechtické rody (především Trauttmansdorfové, Kinští) a většina panství měla svého šutmistra, který rozuměl koním a vedl správu hřebčínů. Rozšířil se chov drůbeže. Husy, krůty, kachny a nové druhy slepic zdomácněly. K hlavním zdrojům příjmů z chovu skotu patřil prodej jatečných zvířat a mléčných produktů. Z hlediska dnešní zootechniky jsou jistě zajímavé údaje o hmotnosti skotu. V polovině 18. století vážila dojnice asi 210–240 kg, tříletá jalovice 150–170 kg, tele 30–40 kg, vykrmený vůl 350 kg. Maso se tehdy prodávalo podle hmotnosti nebo v celých kusech. Sena bylo málo, krmilo se hlavně ovesnou a ječnou slámou. Teprve od poloviny 18. století došlo k obohacení krmení, když hospodářství již mělo zelenou pícninu a později zásoboval krmivovou základnu začínající zemědělský průmysl při zpracování cukrovky a brambor.

**Bohatost vládnoucí
menšiny byla dlouhá
staletí vykoupena
chudobou a bídou
pracující většiny.**

Důležitou složkou ve vrchnostenských hospodářstvích a příjmech byly pivovary, vinopalny a mlýny. V období pozdní feudální velkostatku se začalo příznivě rozvíjet určité, nejdříve manufakturní, později průmyslové, odvětví založené na surovinové základně. Byly položeny základy jednoduchého zpracovatelského průmyslu, který zhodnocoval zemědělské výrobky a přetvářel je do finální podoby. Na přelomu 18. a 19. století se díky aktivitám několika feudálů (Schwarzenbergové, Thunové, Lobkowiczové, Harrachové, Kinští) začal rozvíjet jednoduchý potravinářský průmysl v dnešním slova smyslu. Kromě toho součástí vrchnostenské ekonomiky byla doplňující průmyslová výroba orientovaná na železářství, sklářství, textilní výroba a dřevovýroba.

Po zrušení nevolnictví v roce 1781 postupně docházelo k všeobecnému oživení zemědělství. Velký podíl na tom měla Vlastenecko-hospodářská společnost v Království českém, která za více než sto let své působnosti (1770–1872) svými aktivitami a výjimečnými jedinci podporovala pěstování nových plodin, chov hospodářských zvířat, lesnictví, vydávání

odborné literatury a zasloužila se o šíření zemědělského pokroku. V roce 1771 zřídila pražská univerzita stolici zemědělství a v té době již působili první zemědělské odborníci.

Jestliže po třicetileté válce dlouhou dobu ustrnul technický pokrok, pak v našich zemích došlo k důležitým zdokonalením dvou druhů nářadí. Josef Wunderlich v letech 1774–1778 mimořádným způsobem zdokonalil činnost secího stroje na obilí. Byl to řádkový secí stroj, na zpevněném rámu na čtyřech kolech, s válečkovým výsevním ústrojím se zásobní komorou na osivo. Stroj byl dřevěný, v té době nebylo možné ještě vyrábět stroje ze železa, proto měl velkou poruchovost, avšak i tento vynález podnítil techniku k jeho vylepšení. Koncem 20. let 19. století sestrojil K. Kročák v Černovicích u Brna první jednořádkový secí stroj na řepu. Významný pokrok se uskutečnil ve zdokonalení hlavního orebného nářadí – pluhu. V roce 1827 zhotovili Václav a František Veverkovi v Rybitví u Pardubic nový pluh s válcovitou radlicí, pro který se vžil název ruchadlo. Šlo o vylepšený hák, opatřený prohnutou plechovou deskou čtvercového tvaru, která dobře orala, drobila, kypřila a obracela půdu. Tento důležitý technický prostředek byl přínosem především pro selská hospodářství. Ruchadlo se šířilo velmi rychle, a to nejenom v českých zemích, ale i v rakouských zemích, Uhrách, Německu, Rusku a jeho principy se ujaly i v Americe proti všem teoretickým názorům o orbě v té době. Brzy po jeho vynálezu našel uplatnění v zemědělství parní pluh především na velkostatcích.

Kromě úspěchů zdokonalení zemědělského nářadí stojí za připomenutí také další českou zásluhu, týkající se inovace včelařského nářadí a rozvoje včelařství vůbec. Moravský včelař František Hruška (1819–1888) předvedl nový přístroj k vymetání medu, který byl založen na využití odstředivé síly. Hruškovo zařízení bylo sice ještě technologicky nedokonalé, avšak z hlediska svého využití natolik přesvědčivé, že podnítilo řady těch, kteří medomet vylepšovali u nás i v zahraničí. Hruška žil dlouhou dobu v Itálii, a tak nárok na jeho vynález si přivlastňovali i Italové. České včelařství zaznamenalo úspěch již před vynálezem medometu. Jeden ze zakladatelů novodobého včelařství Josef Antonín Janiš (1749–1822) jednak sestrojil nástavkový úl, který podstatně přispěl k racionalizaci chovu včel, ale jeho hlavní zásluha spočívá v tom, že již v roce 1788 objevil partenogenezi u včel.

(ak)

ROZHODČÍ SOUD

při Hospodářské komoře České republiky
a Agrární komoře České republiky

Řešení Vašeho sporu efektivně, rychle a odborně!

O Rozhodčím soudu

- byl založen roku 1949
- řídí se zákonem, Statutem, Řádem
- vede Seznam rozhodců a tím garantuje odbornou kvalitu rozhodčího řízení probíhajícího před Rozhodčím soudem
- na Seznamu rozhodců je více než 240 rozhodců z tuzemska i zahraničí

Sekretariát Rozhodčího soudu zajišťuje

- konzultace před uzavřením smlouvy či podáním žaloby u Rozhodčího soudu
- odborné znalce
- tlumočníky
- veškerou administrativu spojenou s rozhodčím řízením před Rozhodčím soudem

Jaké spory řeší?

- obchodní vztahy (kupní smlouvy, nájemní smlouvy, smlouvy o dílo, úvěrové smlouvy ...)
- občanskoprávní (mj. i manželské smlouvy, kupní smlouvy na nemovitost, smlouvy o půjčce ...)
- pracovní právní vztahy (smluvní podmínky mzdového charakteru)

Výhody rozhodčího řízení

- řízení je jednoinstanční, neveřejné, rychlé, méně formální
- rozhodčí nálezy jsou v tuzemsku i v zahraničí dobře vykonatelné
- Newyorská úmluva z roku 1958 umožňuje uznání a výkon rozhodčích nálezů ve více než 140 státech světa
- strany si mohou určit místo i jazyk rozhodčího řízení

Podmínka pro rozhodování sporu v rozhodčím řízení před Rozhodčím soudem při HK ČR a AK ČR je platná rozhodčí doložka ve prospěch tohoto soudu.

Znění rozhodčí doložky doporučené k zapracování do Vašich smluv:

Všechny spory vznikající z této smlouvy a v souvislosti s ní budou rozhodovány s konečnou platností u Rozhodčího soudu při HK ČR a AK ČR podle jeho řádu třemi rozhodci.

Všechny spory vznikající z této smlouvy a v souvislosti s ní budou rozhodovány s konečnou platností u Rozhodčího soudu při HK ČR a AK ČR podle jeho řádu jedním rozhodcem jmenovaným předsedou rozhodčího soudu.

Veškeré potřebné dokumenty lze nalézt na adrese: www.soud.cz

Rozhodčí soud je tu pro Vás.

Další informační materiály jsou k dispozici stranám, ale i ostatním zájemcům v sídle soudu
Vladislavova 1390/17, Praha 1, v jazyce českém, ruském, anglickém, německém a francouzském.
Telefonní spojení je: tel.: +420-222 333 340, fax: +420-222 333 341, e-mail: paha@soud.cz